Iceland Liechtenstein Norway **Active citizens** fund

coordonator: Monica Halaszi

INFUZAREA EDUCAȚIEI MEDIA

Ghid de bune practici pentru profesorii
de Limba și literatura română (liceu)

Proiect derulat de:

CENTRUL PENTRU JURNALISM INDEPENDENT

NorSensus MEDIAFORUM

Rădăuțiul Civic

© 2022, Centrul pentru Jurnalism Independent

Coordonator: Monica Halaszi

Editor: Centrul pentru Jurnalism Independent

Ilustrație și design: Edit Gyenge

Material publicat în cadrul proiectului „Predau educație media! - Laboratorul de educație și cultură media!”

Proiectul este derulat de Centrul pentru Jurnalism Independent (CJI), în parteneriat cu Norsensus MediaForum și Asociația Rădăuțiul Civic, prin programul Active Citizens Fund România, finanțat de Islanda, Liechtenstein și Norvegia prin Granturile SEE 2014-2021.Conținutul acestui material nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a Granturilor SEE și Norvegiene 2014-2021; pentru mai multe informații accesați www.eeagrants.org.

Pentru mai multe informații despre proiect accesați https://cji.ro/pem/.

Proiect derulat de:

CUPRINS

Cuvânt către cititor **04**

Media și mass-media **11**

Deconstrucția de mesaj **17**

Libertatea de exprimare **54**

Fapte și opinii **69**

Știrea. Interesul public **89**

Amprenta digitală **106**

Biasuri. Stereotipuri **118**

Dezinformarea. Verificarea informației **141**

Proiect derulat de:

CENTRUL PENTRU JURNALISM INDEPENDENT

NorSensus MEDIAFORUM

Rădăuțiul Civic

01

Cuvânt către cititor

Dragi profesori,

Ne dorim să primiți acest ghid de bune practici ca pe o celebrare a eforturilor pe care profesorii din Comunitatea de Educație Media le depun în fiecare zi pentru a transmite mesajul educației media la clasă, către elevi.

Educația media, după cum bine știți deja, dezvoltă acele competențe care ne permit să ne raportăm critic la mesajele ce ajung la noi, să extragem sensul, să vedem dincolo de cuvinte, să identificăm intenția și scopul din spatele fiecărui mesaj, iar apoi să putem construi la rândul nostru mesaje adaptate contextului de comunicare în care ne aflăm. Mai mult, educația media ne oferă un set de competențe pe care îl putem utiliza pentru a lua decizii informate, chiar și atunci când informația de încredere pare că se pierde în marea de mesaje care dezinformează, poluează sau creează confuzie în mințile noastre. Dezvoltarea acestor competențe nu se întâmplă de azi pe mâine, ci ne provoacă să pornim alături de elevi într-o călătorie al cărei impact se va simți abia peste ani buni.

Ne aflăm, așadar, împreună, într-o călătorie de lungă durată cu destinația finală societatea de mâine, unde tineri literați media înțeleg rolul mass-media și știu cum să negocieze interacțiunea cu aceasta în mod responsabil și creativ, cu spirit civic, pentru incluziune, toleranță și echitate, la adăpost față de dezinformare.

Este inevitabil că această societate nu poate exista decât prin implicarea unor profesori curajoși, pasionați și pregătiți să transforme actul educațional pentru a răspunde nevoilor tinerilor secolului al XXI-lea. Iar acest ghid reprezintă una dintre hărțile pe care le puteți purta cu voi în această călătorie, să vă inspire în planificarea infuzării conceptelor de educație media la limba și literatura română.

Vă invităm să descoperiți o serie de scenarii de infuzare pe teme precum fapte și opinii, deconstrucția de mesaj sau dezinformarea, elaborate de profesorii de limba și literatura română din Comunitatea de Educație Media în ultimii doi ani. Așa cum hărțile s-au schimbat de-a lungul vremii pentru a cuprinde noi teritorii descoperite, sau pentru a reprezenta cu mai multă acuratețe ceea ce deja

cunoșteam, așa vă sugerăm să vă raportați și la acest ghid de bune practici – să îl tratați ca pe un document viu, care pentru moment propune abordări relevante contextului de astăzi, dar care mâine ar putea suferi transformări tocmai pentru a vă putea rămâne un instrument de nădejde în călătoria în care îi ghidați pe elevii voștri.

Sperăm ca acest ghid să vă dea încredere în proiectarea infuzării conceptelor de educație media la clasă!

Echipa CJI

02

O poveste (deocamdată) fără final și cele 25 de scenarii didactice

Monica Halaszi

Lucrarea aceasta, ca multe altele, are o poveste. Nu începe cu „a fost odată”, fiindcă în locul adverbului de timp putem folosi cu ușurință un numeral cardinal care să fixeze începutul poveștii, iar acest numeral este 2014. În 2014, Centrul pentru Jurnalism Independent (CJI), în parteneriat cu organizația norvegiană Norsensus Mediaforum a început implementarea proiectului Competențe media și de advocacy pentru liceeni. Chiar dacă proiectul a avut ca scop principal promovarea a două valori ale lumii moderne – toleranța și incluziunea, s-a avut în vedere și dezvoltarea la elevii de liceu a unor competențe media ce ar permite receptarea critică a discursului mediatic, asigurându-le o prezență responsabilă în spațiul public. Care a fost concluzia lor? Pentru formarea competențelor media la elevi trebuie să se înceapă cu... profesorii.

Și povestea aceasta a continuat cu profesorii care și-au dezvoltat treptat competențele media, în diverse contexte create tot de Centrul pentru Jurnalism Independent, iar contextele acestea (a se numi programe) – *Predau diversitate si elevilor mei le place* și *Predau educație media! – Laboratorul de educație și cultură media* au adunat cadre didactice care predau limba și literatura română, limba engleză și franceză, istorie și științe sociale, în diverse licee din țară. Care a fost concluzia lor? Structurarea competențelor media poate fi realizată în cadrul orelor de curs, fiindcă programele sunt ofertate din acest punct de vedere, dar este nevoie de un parteneriat cu Ministerul Educației.

O să mă opresc puțin din poveste pentru a face niște clarificări, de fapt pentru a răspunde la câteva întrebări esențiale pentru tot ceea ce a urmat. Fiindcă așa s-a întâmplat și în demersul CJI. Odată concluzia formulată, au urmat întrebările. Și, firește, răspunsurile.

1. DE CE? De ce era/este nevoie de un program la nivel macro? Pentru că trăim într-o epocă în care accesul la informație este facil și în care se consumă cam totul, inclusiv media în sistem fast-food, fiindcă suntem grăbiți și de multe ori

survolăm doar textul și nu suntem atenți la detalii. Iar produsele pe care le consumăm așa, pe nemestecate, nu fac decât să genereze un soi de toxiinfecție pentru care s-ar putea folosi termenul dezinformare. Fiindcă avem o vulnerabilitate la dezinformare cauzată de insuficienta exersare a gândirii critice, fiindcă ne este dificil să identificăm erorile logice și ne lipsește obișnuința de interogare a mesajului. Nici elevii noștri nu sunt suficienți de sceptici când vine vorba de informația care vine spre ei, iar ceea ce școala ar trebui să-i învețe este să fie în siguranță în fața asaltului de idei falsificate care se află adesea chiar în fața lor. În plus, educația media este complementară educației clasice, așadar efortul nu pare a fi chiar atât de mare.

2. CE? Ce oferă educația media profesorilor și elevilor? Ei bine, educația media le oferă, și unora și altora, ocazia de a deconstrui mesaje, dar și de a exersa competențele de gândire critică – una dintre intențiile curriculumului implementat în sistemul preuniversitar.

3. CUM? Cum vom face să ne atingem scopul? Evident, printr-o abordare integrată a curriculumului existent, prin infuzare, în orele de curs, a conceptelor ce țin de educația media și prin dezvoltarea competențelor media în cadrul disciplinelor ce fac parte din planurile-cadru pentru învățământul liceal.

Și acum, să revin la poveste. Discuțiile cu profesorii care au participat la programele CJI și feedbackul obținut în timp, urmate de analiza programelor școlare a dus la alegerea disciplinei limba și literatura română în vederea realizării acestei infuzări. De ce tocmai limba și literatura română? Fiindcă analiza comparativă a programelor de liceu pentru disciplina limba și literatura română și a competențelor vizate de educația media a relevat legătura organică dintre acestea. Valorile și atitudinile din programa pentru limba și literatura română – stimularea gândirii autonome, reflexive şi critice în raport cu diversele mesaje receptate, cultivarea unei atitudini pozitive faţă de comunicare şi a încrederii în propriile abilităţi de comunicare, abordarea flexibilă şi tolerantă a opiniilor şi a argumentelor celorlalţi, dezvoltarea interesului faţă de comunicarea interculturală – și competențele generale – utilizarea corectă şi adecvată a limbii române în receptarea şi în producerea mesajelor în diferite situaţii de comunicare, argumentarea în scris şi oral a unor opinii în diverse situaţii de comunicare, comprehensiunea şi interpretarea textelor – nu se suprapun oare cu competențele media? Ba da. Există o legătură evidentă între scopul educației media și cel al disciplinei limba și literatura română, ambele urmărind dezvoltarea abilității oamenilor de a accesa, înțelege, crea și evalua în mod critic diferite tipuri de mesaje, inclusiv media. Tocmai de aceea, infuzarea curriculumului disciplinei cu elemente ce țin de educația media se poate realiza în mod firesc și aduce un plus demersului de dezvoltare a abilităților de comunicare.

Mai mult, structura programelor pentru disciplina limba și literatura română le permite profesorilor să caute soluţiile optime pentru organizarea parcursului

didactic, oferindu-le autonomie în corelarea conţinuturilor, în ordinea abordării acestora, în structurarea unităţilor de învățare și libertate în ceea ce privește modul de structurare a competențelor generale și specifice. În acest context, elementele de educație media pot fi văzute ca parte integrantă, organică a predării limbii române, nu ca un corp străin, ca o sarcină suplimentară în spatele profesorului. Educația media oferă și oportunități de a conecta conținutul programei, inclusiv conținuturile canonice, cu universul mediatic, mai apropiat elevilor, mai palpabil și, ca atare, mai ușor de înțeles. În plus, inserarea elementelor de educație media în orele de Limbă și literatură română asigură și o expunere ritmică, pe o durată care acoperă toți cei patru ani de liceu, a tuturor elevilor, ceea ce contribuie la succesul dezvoltării competențelor dorite.

Ministerul Educației a fost receptiv la propunerea Centrului pentru Jurnalism Independent (CJI) de a introduce programul „Predau educație media – Laboratorul de educație și cultură media" în proiectul de testare a unor noi competențe, conținuturi și metode de învățare, în cadrul unităților de învățământ liceal cu statut de școală-pilot. Peste 340 de profesori de limba și literatura română au parcurs programul de formare „Introducere în educația media" și au început să participe și ei la scrierea poveștii. Chiar dacă povestea lor poartă o denumire mai... tehnică: scenariul didactic.

Toate scenariile incluse în această lucrare au fost construite în cadrul programului de formare amintit, pe modelul didactic al gândirii critice – ERR (Steele, Meredith & Temple, 1998), destul de popular în rândul profesorilor de limba și literatură română, avantajul acestuia fiind că evidențiază caracterul procesual al învățării și asigură dezvoltarea gândirii critice.

Alegerea acestui model de structurare a lecției în cadrul programului de formare nu s-a datorat însă popularității sale, ci meritelor pe care le are în procesul de învățare: permite dezvoltarea capacității elevilor de a integra creativ noile concepte și informații, inclusiv a celor care sunt asociate competenței media, pune accent pe reflecție și pe reintegrarea elementelor specifice educației media în orizontul altor idei, facilitând realizarea transferului în noi situații de învățare.

Am parcurs cu interes cele 25 de scenarii de lecție, mai ales că eu însămi am infuzat în orele de limba și literatura română elemente de educație media, și am constatat cu bucurie că profesorii formați în cadrul programului acreditat de CJI nu numai că au înțeles cum se realizează infuzarea curriculară, dar au reușit să construiască demersuri didactice foarte bine articulate, fără să prejudicieze în vreun fel disciplina pe care o predau. Conceptele vehiculate în cadrul activităților de formare: media și mass-media, deconstrucția de mesaj, libertatea de exprimare, fapte și opinii, știrea, interesul public, amprenta digitală, biasurile și stereotipurile, dezinformarea, verificarea informației au fost armonizate cu conținuturile disciplinei și cu textele studiate și au permis structurarea competențelor specifice într-o manieră naturală, deloc forțată.

Mai mult, scenariile selectate au relevat caracterul ofertant al textelor ficționale canonice sau canonizate de programele sau manualele școlare (dacă nu de profesorii înșiși), toate permițând noi abordări și noi incizii interpretative. Ingenioasă mi s-a părut propunerea de a asocia reclama cu câteva fragmente din „Balta-Albă" de Vasile Alecsandri, dar și abordarea libertății de exprimare printr-o lectură paralelă a textului Poruncii domnești nr. 40 din 23 august 1840 prin care este suprimată revista Dacia literară (după doar trei apariții) și art. 30 din Constituția României (2003).

Scenariile în care s-a optat pentru aplicarea tehnicilor deconstrucției mesajului media au permis o recompunere a detaliilor în urma unor relecturi realizate într-o nouă cheie („Temă și variațiuni" de I.L.Caragiale; reclama menționată de Holden în „De veghe în lanul de secară" de J.D. Salinger; Scrisoarea lui Neacșu din Câmpulung, adresată lui Johannes Benkner; „Jocul lui Ender" de Orson Scott Card) sau o analiză a textului multimodal cu scopul de a identifica elementele de structură specifice și modalitățile de construcție, dar și mesajul pe care îl transmite prin diversele coduri semantice (videoclipurile „Another brick in the wall" – Pink Floyd și „Ani de liceu" – TNT). De asemenea, o recompunere a detaliilor din perspectiva celui care scrie permit și orele destinate redactării, relevante în acest sens fiind scenariile care propun elaborarea unor știri (prin respectarea tehnicii piramidei răsturnate) referitoare la situații din universul ficțional al romanelor „Baltagul" (Mihail Sadoveanu) și „Ion" (Liviu Rebreanu).

Cele câteva scenarii care propun activități didactice de diferențiere a faptelor de opinii au vizat și conștientizarea de către elevi a pertinenței și legitimității ca particularități ale opiniei, dar și comprehensiunea textului literar, fie el „La hanul lui Mânjoală" sau „În vreme de război de I.L.Caragiale", „Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război" de Camil Petrescu sau „Enigma Otiliei" de G. Călinescu. Romanul lui Călinescu, alături de „Ion" al lui Rebreanu au fost valorificate și în două dintre scenariile care tratează biasurile și stereotipurile, fiindcă unde altundeva se reflectă mai bine condiția femeii la începutul secolului al XX-lea, în spațiul românesc. Interesant demersul care propune identificarea stereotipurilor de gen ce vizează femeișe și bărbații având în vedere trei criterii – calitățile, maturitatea și îmbătrânirea – și care va conduce la o discuție despre raportul dintre evoluția drepturilor femeilor și stereotipuri și prejudecăți.

Două dintre textele canonice din literatura română care s-au regăsit în propunerile de scenarii didactice au fost „Povestea lui Harap-Alb" de Ion Creangă și „O scrisoare pierdută" de I.L.Caragiale. Dacă primul s-a dovedit ofertant pentru a trata concepte precum libertățile și drepturile fundamentale ale ființei umane, stereotipuri, prejudecăți, discriminare, biasuri cognitive, cel de-al doilea a fost valorificat pentru a evidenția diferența dintre interesul public și interesul publicului (tratată și în scenariul centrat pe drama „Jocul ielelor de Camil Petrescu") și dezinformarea, această ultimă temă fiind propusă și pentru romanul „Ion", în analiza a două secvențe semnificative pentru scopul propus.

Curajoase sunt demersurile care tratează amprenta digitală, asociind conceptul respectiv cu posibilul comportament în mediul digital al unor personaje literare.

Lectura acestor experiențe didactice mi-a confirmat că, prin ideile și deschiderile pe care le propun, au utilitate didactică, dar și că profesorii de limba și literatura română nu și-au pierdut, în ciuda presiunii la care sunt supuși predând o disciplină de examen, nici creativitatea, nici capacitatea de a construi demersuri didactice ingenioase, menite să structureze ceea ce frumos numesc documentele europene „competențe transversale”.

Cu siguranță, cele 25 de scenarii reprezintă doar un început.

Fiindcă povestea nu se poate încheia aici și acum.

Este o opinie.

Trebuie să devină fapt.

03

Media și mass-media

Mass-media este diversă și este peste tot. Suntem înconjurați de mesaje media, chiar și atunci când nu ne dăm seama.

Definiție: Media este pluralul latinescului medium, care înseamnă „intermediar”, deci un canal prin care se transmit informații, iar mass-media reprezintă totalitatea canalelor de comunicare în masă.

Tipuri de mass-media:

Nu ne putem ascunde de media, chiar dacă nu avem televizor sau dacă nu le dăm acces copiilor la telefoane mobile. Desenele animate, de exemplu, sunt tot media. Precum cărțile, muzica sau benzile desenate. De aceea, este fundamental să înțelegem cum funcționează media, iar educația media este instrumentul prin care putem face asta.

Mass-media nu este în mod esențial bună sau rea. Întotdeauna există un creator de conținut (care poate avea diferite intenții) și un receptor (care înțelege mesajul în funcție de valorile și experiențele proprii).

Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (1)

Adaptare după scenariul elaborat de Mihaela Daniela Cîrstea – profesor de limba și literatura română, COLEGIUL NAȚIONAL „VIRGIL MADGEARU”, București

Titlu activitate: Aventura. Călătoria

Concepte-cheie din domeniul educației media: mesaj media, tipuri de media, reclama

Concepte-cheie din domeniul disciplinei: textul literar, textul nonliterar

Relevant pentru: reclamă

Recomandat pentru clasa IX-a (Unitatea tematică: Aventura, călătoria)

Competențe specifice de la limba și literatura română:

1.1. Utilizarea adecvată a achizițiilor lingvistice în receptarea diverselor texte;

2.1. Aplicarea unor tehnici vizând înțelegerea textelor literare și nonliterare.

Competențe specifice de educație media:

B1.1. Cunoașterea diversității de canale media, modele și formele de comunicare, tipurilor de limbaje (scrise, audio, video, imagini), precum și criteriilor de clasificare a mijloacelor de comunicare în masă (conținut, suport, periodicitate etc.);

B.1.2 Înțelegerea produselor media ca suport de comunicare și divertisment, identificând caracteristicile lor specifice din punct de vedere al semnificației (distincție realitate/ficțiune, interpretarea sensului, organizarea și reținerea mesajului), al limbajului și sunetului (registre lingvistice specifice, sonoritate, muzică, oralitate, retorică), al imaginii (formă, culoare, organizare spațiu, cadrare, montaj) și al informației digitale.

Motivația (de ce?)

Lecția este valoroasă pentru că dezvoltă abilitățile de înțelegere a conținutului unei reclame, de a identifica și recunoaște elementele unei reclame și de a formula propriile considerații asupra mesajului acesteia.

Rezultate: După această secvență elevii vor putea să recunoască tipuri de media, să identifice elementele unei reclame și să adapteze informații extrase din texte literare la scopul de comunicare al reclamei (comercial).

Tema (ce?):

Mesajul media – reclama

Evocare (5 minute)

Profesorul scrie pe tablă cuvântul „reclamă” și le cere elevilor să asocieze diverse cuvinte sau sintagme cu acest cuvânt. Profesorul le se adresează întrebări:

- Ce reprezintă o reclamă?
- Cu ce scop sunt făcute reclamele? Pentru ce tipuri de produse sau servicii se fac reclame?
- Care credeți că sunt elementele specifice unei reclame? (imagini statice sau video, jingle/melodie, slogan, logo al brandului etc.)
- Ce alte tipuri de media mai cunoașteți?

Realizarea sensului (35 de minute)

Profesorul explică elevilor că reclama este un text nonliterar și un tip de media. Li se prezintă elevilor și alte tipuri de media, cerându-le să ofere câte un exemplu pe măsură ce este parcursă lista.

Apoi, vor viziona o reclamă (https://youtu.be/g1G8WIpxK8U | Reclama TURCIA SI TURKISH AIRLINES, ALEGE-TI AMINTIRILE, Ianuarie 2021).

Elevii vor fi întrebați:

- La ce face reclamă videoclipul vizionat?
- Care este mesajul reclamei?
- Ce elemente vizuale și audio sunt folosite în reclamă?
- Cu ce scop a fost creată reclama?

Pornind de la textul „Balta-Albă”, de Vasile Alecsandri, elevii vor identifica informații prin care localitatea poate fi promovată. (Anexa 1)

Elevii vor fi apoi împărțiți în 4 grupe și vor primi ca sarcină să își imagineze o reclamă pentru localitatea Balta-Albă, folosind informațiile pe care le-au extras din text. Vor descrie ce tip de imagini ar folosi, ce personje, ce muzică și vor construi un slogan care să reflecte atmosfera din sat, așa cum este ea descrisă în text.

Grupele vor prezenta reclamele imaginate, argumentând alegerile făcute raportându-se la textul suport.

Reflecție (10 minute)

Elevii vor fi ghidați pentru a ajunge la concluzia că media este peste tot în jurul nostru. Reclama este doar unul dintre tipurile de media pe care le consumăm zi de zi. Suntem conectați la media aproape constant. De aceea, este important să realizăm scopurile pe care le au mesajele media ce ajung la noi și să identificăm ce efecte pot ele avea asupra noastră.

Întrebări de sprijin:

- Cum vi se pare să explorați textul literar prin exercițiul de a crea o reclamă?
- La ce elemente ale reclamei veți fi atenți de acum înainte?
- Ce efecte credeți că au reclamele asupra voastră?
- Cum vă explicați faptul că suntem constant înconjurați de media?
- Cum veți folosi informațiile aflate astăzi în viața de zi cu zi?

Anexa 1 - Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (1)

„La consulat se aflau adunați mai mulți străini care vorbeau cu mare entuziasm de o baltă făcătoare de minuni ce se descoperise în Valahia, de vro câțiva ani, și care se numea Balta-Albă.

După zisa acelor prieteni ai domnului consul, peste zece mii de oameni se găseau acum împrejurul acelei bălți și se lecuiau, văzându-i cu ochii, de tot soiul de patimi. În acel izvor de tămăduire orbii câștigau vederile, surzii auzul, ologii picioarele, bătrânii puterile!" […]

„Postașul mă întrebă prin semne unde să mă ducă?

Eu, care credeam că Balta-Albă era numele unui târg, precum Marienbad, sau Ems, sau Baden, îi răspunsei: Balta-Alba. Și mărturisesc că în acest răspuns erau cuprinse toate sperările mele: sperarea de a scăpa de salturile mortale ale căruței; sperarea de a mânca un biftec la tractir și mai ales dulcea sperare de a mă odihni o noapte întreagă pe un pat elastic ș.c.l. Uitasem acum că mă găseam într-o parte a lumii în care, cu câteva ceasuri mai înainte, visasem lupte cu sălbatici și cu fiare răpitoare.

Încă o fugă bună de cal și am sosit într-un sat alcătuit de bordeie coperite cu stuh și coronate de cuiburi de cocostârci.

Forma bizară a acelor locuințe, printre care se înălța o mulțime de cumpene de fântâni, ca niște gâturi de cocoare uriașe; urletul câinilor ce alergau pe sub garduri; ciocănitul berzelor care-și dau capul pe spate la razele lunii și, într-un cuvânt, amestecul acela de umbră și de lumină, care da lucrurilor o privire fantastică, mă făcură să mă cred în altă lume. Când mă trezii însă din acea uimire plăcută, mă văzui singur în mijlocul unei piețe neregulate și pline de spini. Postașul îmi descărcase bagajul lângă mine și se făcuse nevăzut cu căruță cu tot." […] „Un ceas întreg am umblat ca o nălucă printre gardurile satului, când sărind peste o vacă culcată în mijlocul uliței, când trezind vreun cocoș adormit, care sărea speriat de pe gard pe casă, când împiedicându-mă de jugul unui car lăsat în drum, când ferindu-mă de a pica într-o fântână, pentru că am păcatul de a nu vedea prea bine noaptea. Dar în zadar! nici una din acele case nu avea înfățișare de tractir; și, după o lungă primblare, rămăsei încredințat că ceea ce căutam nu se afla în Balta-Albă!" […]

„Dimineața, pe la opt ceasuri, mă trezii într-un vuiet înfricoșat, într-o harhalaie infernală de sunete, de clopote de cai, de pocnete de bice și de răcnete de oameni! Ce putea fi acel zgomot!... Casele ardeau? Sau o bandă de sălbatici dușmani daseră năvală în sat?

Jumătate speriat și buimăcit de somn, ieșii iute afară, cu pistoalele în mâini; dar în loc de cele ce gândeam, văzui, plin de mirare, vro treizeci de trăsuri de toată forma: briște, brașovence, carete, calești, toate înhămate cu câte patru,

șase sau opt cai, și toate îndreptându-se, în fuga mare, către o baltă, ce sticlea departe la razele soarelui.

Acea baltă era izvorul minunilor de care auzisem vorbind la Brăila cu atâta entuziasm! Mă pornii și eu îndată pe urma trăsurilor, fără a ști lămurit ce făceam, pentru că de când pusesem piciorul pe pământul Valahiei, îmi pierdusem de tot șirul ideilor." […]

„Pe marginea unei bălți late zării deodată un soi de târg ce nu era târg, un soi de bâlci ce nu era bâlci; o adunătură extraordinară, o înșirare neregulată de corturi, de căsuțe de scânduri, de vizunii, făcute în rogojini, de brașovence, de cai, de boi, de oameni, care formau de departe una din priveliștile cele mai originale de pe fața pământului. Lângă o cutie de scânduri, unde bogatul trăgea ciubuc, se clătina de vânt o șatră de țoluri rupte, în care săracul se pârlea la soare. Aproape de aceasta, se ridica o cușcă de rogojini lipită de o brașoveancă ce slujea de cameră de culcat. Mai încolo, un car mare, coperit de un lăicer, figura ca un palat cu două rânduri, căci la rândul de sus, adică în car, stau grămădiți o femeie cu trei copii, iar la rândul de jos, adică sub car, găzduia bărbatul, împreună cu un câine, ș.c.l.

Ce să vă spun, domnilor, în sfârșit? Nu cred să fie alt spectacol în lume care să-mi poată face o impresie mai mare decât aceea ce mi-a pricinuit privirea acelui târg nou, care la cel mai mic vânt era în primejdie de a se preface în ruine. Pe de o parte ticăloșia sa pitorească, pe de altă parte luxul echipajelor ce alergau pe malul bălții; acel amestec de toate contrastele mă silea să mă cred când într-o insulă din Oceania, când într-o capitală a Europei, și prin urmare nu știam cu siguranță dacă acele ce vedeam erau un vis al închipuirii mele sau lucruri în ființă.

Mă înaintam chiar ca o mașină printre toate acele minuni, oprindu-mă câteodată speriat în fața unor trupuri de oameni lungite goale pe marginea drumului și mânjite cu glod din cap pân-în picioare. Mi se

părea că acele trupuri, culcate la soare, erau lești de morți, dar mă încredințai pe urmă că acei nenorociți erau pătimași ce înadins se ungeau cu glodul din balta cea mai vindecătoare.

Balta era plină de scăldători și vuia de răcnete și de râsuri."

(Fragmente din „Balta-Albă" de Vasile Alecsandri)

04

Deconstrucția de mesaj

Un rol fundamental al educației media este dezvoltarea capacității cetățenilor de a analiza critic mesajul transmis prin canalele media.

Procesul analizei de mesaj pornește de la 5 componente fundamentale ale educației media: identificarea autorului, a formatului mesajului, a publicului pe care îl vizează, a valorilor și opiniilor prezentate (și omise), precum și a scopului mesajului media.

Cele cinci elemente sunt asociate cu 5 întrebări esențiale, care ne ajută să descoperim cum funcționează un mesaj media, abordând toate fațetele acestuia, sunt:

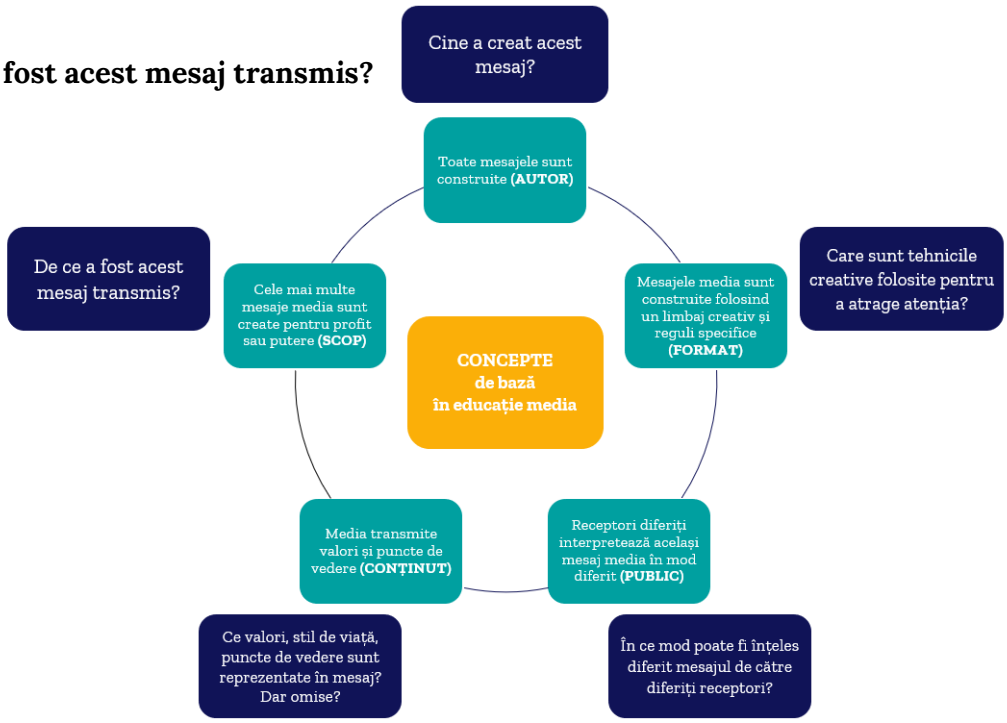
a) Cine a creat acest mesaj?

b) Care sunt tehnicile creative folosite pentru a atrage atenția?

c) În ce mod poate fi înțeles diferit mesajul de către diferiți receptori?

d) Ce valori, stil de viață, puncte de vedere sunt reprezentate în mesaj? Dar omise?

e) De ce a fost acest mesaj transmis?

Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (2)

Adaptare după scenariul elaborat de Adriana Dudaș-Vasile – profesor de limba și literatura română, COLEGIUL NAȚIONAL „TRAIAN LALESCU”, Reșița

Titlu activitate: Scopul comunicării. Analiza de mesaj.

Concepte-cheie din domeniul educației media: mesaj media, analiza de mesaj, știre

Concepte-cheie din domeniul disciplinei: scopul comunicării, reacțiile receptorului, text jurnalistic

Relevant pentru: Mass-media

Recomandat pentru clasa a IX-a (Unitatea tematică: Confruntări etice și civice.)

Competențe specifice de la limba și literatura română:

1.1. Utilizarea adecvată a achizițiilor lingvistice în receptarea diverselor texte;

1.3. Exprimarea orală sau în scris a propriilor reacții și opinii privind textele receptate;

2.5. Compararea trăsăturilor definitorii ale comunicării în texte ficționale și nonficționale.

Competențe specifice de educație media:

B.1.5. Analizarea produselor media în scopul înțelegerii modalităților în care acestea sunt construite și dezvoltarea unei percepții adecvate a semnificațiilor transmise;

B.1.6. Înțelegerea relațiilor dintre mijloacele de comunicare și publicul lor, dintre mass-media, tehnologie și informație;

B.2.1. Dezvoltarea perspectivelor echilibrate asupra conținuturilor transmise prin mijloacele de comunicare în masă, integrând conceptele-cheie dobândite în formarea parcursă ca instrumente de raportare critică la media.

Motivația (de ce?)

Lecția este importantă pentru că le formează elevilor abilități de raportare critică la informație și la fenomenul media, în general, reușind astfel să decodifice în mod corect mesajele primite dintr-o diversitate de canale de comunicare, să sesiseze perspectivele multiple în construcția și receptarea mesajelor, să identifice încărcătura ideologică și să fie capabili să-și exprime opinii argumentate.

Rezultate: După această secvență participanții vor putea să identifice scopul unei comunicări și reacțiile așteptate/provocate ale receptorilor comunicării, să înțeleagă mecanismul de funcționare a unui mesaj prin deconstruirea acestuia.

Tema (ce?): Scopul comunicării. Deconstrucția de mesaj.

Evocare (5 minute)

Elevii sunt întrebați care este ultima știre pe care au citit-o astăzi și sunt rugați să menționeze și publicația pe care o accesează cel mai des pentru a se informa. Sunt întrebați cum aleg publicațiile pe care le citesc.

Realizarea sensului (35 minute)

Elevilor li se prezintă pe scurt cele cinci întrebări de deconstrucție de mesaj, ca modalitate de a analiza mesajele pe care le citesc în presă. (Anexa 1)

Elevii sunt împărțiți în 4 grupe și vor rezolva sarcinile de lucru din fișa primită de la profesor. Textul suport este Temă și variațiuni al lui I. L. Caragiale. Fiecare grupă va lucra pe deconstruirea mesajului unei variațiuni din textul dat, în raport cu tema inițială. (Anexa 2)

Fiecare grupă va prezenta rezolvarea sarcinii de lucru și se vor trage concluzii la nivelul întregii clase privind diferențele de construcție a mesajului în funcție de specificul publicației.

Reflecție (10 minute)

Elevii sunt întrebați care este publicația din textul suport pe care ar alege-o pentru a se informa și sunt rugați să argumenteze alegerea făcută.

Întrebări de sprijin pentru reflecție:

- Care sunt caracteristicile unei publicații pe care o accesați pentru a vă informa în general? La ce elemente veți mai atenți de acum înainte?
- În ce scop sunt comunicate știrile?
- Cum puteți folosi cele cinci întrebări de analiză de mesaj în viața de zi cu zi?

Temă:

Selectați cea mai importantă știre a zilei și identificați în media trei variante ale aceleiași știri.

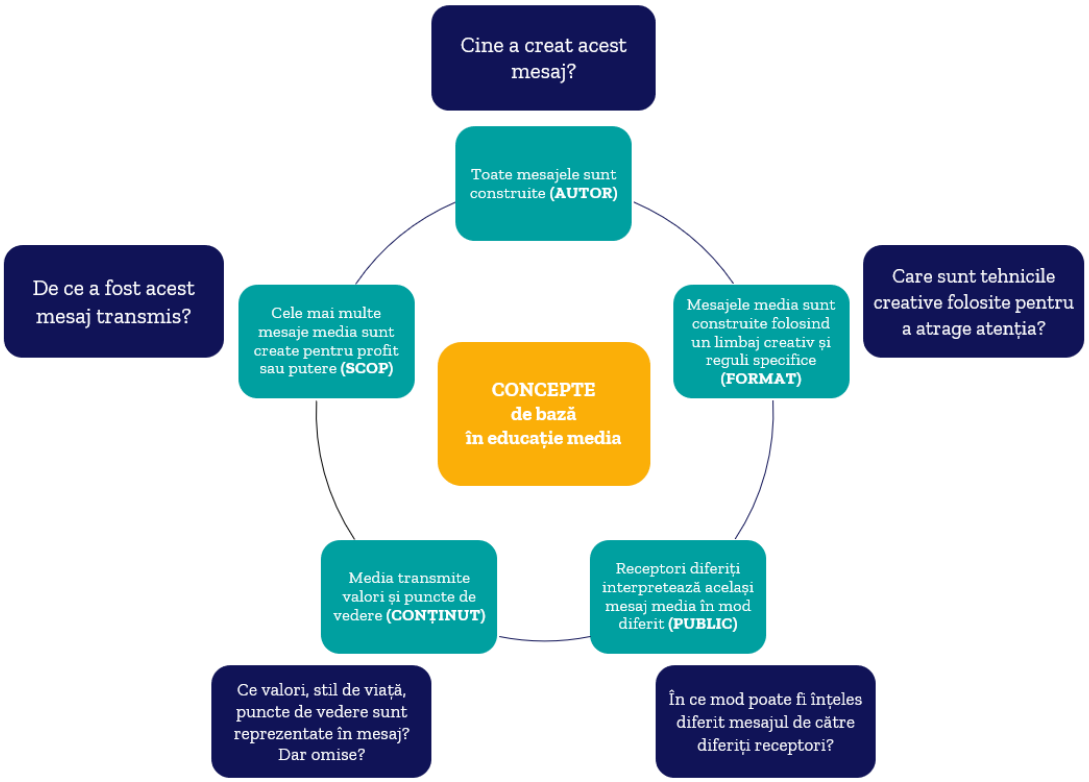
Anexa 1 - Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (2)

Analiza de mesaj – descompunerea în elemente și contextualizarea mesajului pentru a înțelege modul în care acesta funcționează;

Deconstrucția de mesaj este un concept esențial în educația media, ce include formarea și dezvoltarea „autonomiei critice", și anume:

- a abilităților individuale de a înțelege relația dintre „text" și semnificație;
- de a „citi" lumea multi-media și a-i descoperi straturile.

Deconstrucția de mesaj cere atenția noastră atunci când „consumăm" un mesaj și dezvoltă un mecanism critic de analiză. Ne obligă să trecem dincolo de titlu, atunci când mesajul ajunge la noi prin media, să ne uităm la cine e creatorul mesajului și să identificăm subtilitățile lui și contextul în care a fost emis.

Anexa 2 - Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (2)

Citiți cu atenție textul dat pentru a răspunde următoarelor cerințe:

Tema

Aseară, pe la 6 ore, un foc a izbucnit la o casă peste drum de cazarma Cuza în Dealul Spirii. Mulțumită activității pompierilor și soldaților, focul, deși bătea un vânt puternic, a fost năbușit în câteva minute. Pagubele nu prea sunt însemnate.

(Universul)

Variațiuni

De patru ani împliniți aproape de când reacțiunea ține în gheare Belgia Orientului, care din lipsă de energie în evoluțiunea ei către progres, un progres bine definit de aminteri prin spiritul tradițional și istoric, și ocazionat întrucâtva, deși jenat oarecum, de evenimentele economice din urmă, în care duplicitatea reacțiunii a întrecut toate marginile și a atins limita tutulor speranțelor de îndreptare, speranțe ce nu pot fi intemeiate pe câtă vreme reacțiunea cu oamenii ei fatali, cari nu se tem nici de lege, nici de Dumnezeu, nici de judecata, nepărtinitoare dar aspră, a Istoriei, au avut cinismul prototipic și revoltător s-o declare, cu cea mai enormă dezinvoltură și exuberanță într-o memorabilă ședință a parlamentului, care a avut imprudența, sau, mai bine zis, impudența de a-și pune botul pe labe și, strigând ca mamelucii mea culpa, au trecut la ordinea zilei, ordine de zi pe care Istoria unei țări, ce se mai bucură de cea din urmă doză de respect de sine, trebuie s-o înregistreze cu dezgust și rușine, deoarece când sic volo, sic jubeo domnește într-o țară ca maximă de înaltă politică și când, ca rațiune de stat, se constituie bunul plac al unor reacționari fiefați, nu ne putem aștepta, decât la atâtea și atâtea infamii de tot soiul și altele încă, dar însă nu credeam pentru ca să ajungem aici, nu credeam, o mărturisim coram populo, oricât am fi crezut de infamă reacțiunea concentrată și atotputernică, să ajungem și la incendii ca acela ce s-a petrecut în Dealul Spirii peste drum de cazarma Cuza, care trebuie să serve cetățenilor de învățătură și să rămâie o pată neștearsă și indelebilă asupra acestui negru regim, pretins alb, regim al incendiului, căci daca pompierii, opera venerabilului și bătrânului general Florescu, nu stingeau focul, cine știe cât mai ardea !!!

(Un ziar opozant fără programă, nuanță liberală-conservatoare)

1. Identificați tema textului.

2. Precizați aspectele la care face referire primul paragraf al textului, Temă.

3. Stabiliți cine este și care sunt intențiile emițătorului din variațiunea atribuită grupei din care faceți parte.

4. Prezentați tehnicile folosite pentru a atrage atenția receptorului.

5. Care este publicul căruia i se adresează mesajul din variațiunea atribuită grupei voastre? Justificați răspunsul cu secvențe din text.

6. Explicați ce valori, idei, credințe reflect variațiunea atribuită grupei voastre.

7. Care este scopul mesajului din variațiunea atribuită grupei voastre?

Anexa 3 - Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (2)

Citiți cu atenție textul dat pentru a răspunde următoarelor cerințe:

Tema

Aseară, pe la 6 ore, un foc a izbucnit la o casă peste drum de cazarma Cuza în Dealul Spirii. Mulțumită activității pompierilor și soldaților, focul, deși bătea un vânt puternic, a fost năbușit în câteva minute. Pagubele nu prea sunt însemnate.

(Universul)

Aseară iust la orele când puneam ziarul ediția a cincea supt presă, în Dealul Spirei vis-a-vis de casarma Cuza, un incendiu a sbucnit.

Din causa vântului violinte, care sufla puternic de la occidinte spre oriinte, incendiul a produs o mare panică printre cetățiani și cetățiane.

Pompierii cu câțiva serginți și oficiari — generarele era absinte — au mers la localitate, unde cu greu au sbutit să năbușească sinistrul, care apăruse deja la steriorele casii atinse.

Cu această ocaziune vom repeți dechiarațiunile făcute în organul nostru de atâtea ori, privitoare la instituțiunea pompiarilor.

Am zis, zicem și de datoria noastră este să o repețim mereu protivnicilor noștri de la guvern:

Speriința ne-a probat până la evidință că:

până când nu vom avea pompiari-cetățiani,

până când nu vom avea cetățiani -pompiari

nu vom sbuti să ridicăm această instituțiune la treapta la care ea în Occidinte s-a ridicat.

Să avem patriotismul a lăsa deoparte spiritul de partită și să ne întrebăm:

Până când cu spediinte?

Este cineva pompier? — trebuie să fie și cetățian;

Este cineva cetățian? — trebuie să fie și pompiar.

Aceasta este eficace,

este ecitabile,

speditiv,

iust.

Speriința din Dealul Spirii până la stremitate ne-a probat că sperietura cetățianilor și cetățianelor nesperiinți adesea causa lățirii straordinare a sinistrelor este.

Să căutăm deci:

a avea pompiari-cetățiani,

a avea cetățiani-pompiari.

Numai cu condițiune d-a fi și cetățian cineva un bun pompiar este, și viceversa.

Și se-nțelege că aceea ce zicem în cetăți despre cetățiani, vom zice la sate despre sătiani:

pompiari-sătiani,

sătiani-pompiari.

Dar ne vor întreba protivnicii noștri:

Cine va comanda pe pompiarii-cetățiani? pe pompiarii sătiani?

Răspundem:

Ingeniarii,

Ingeniarii competinți, inteligințI, prudinți, indipendinți, speriinți.

Numai astfel instituțiunea pompiarilor, puterică, va da roade scelinți.

(Un ziar opozant cu câteva programe, nuanță trandafirie)

(I. L. Caragiale, Temă și variațiuni)

1. Identificați tema textului.

2. Precizați aspectele la care face referire primul paragraf al textului, Temă.

3. Stabiliți cine este și care sunt intențiile emițătorului din variațiunea atribuită grupei din care faceți parte.

4. Prezentați tehnicile folosite pentru a atrage atenția receptorului.

5. Care este publicul căruia i se adresează mesajul din variațiunea atribuită grupei voastre? Justificați răspunsul cu secvențe din text.

6. Explicați ce valori, idei, credințe reflect variațiunea atribuită grupei voastre.

7. Care este scopul mesajului din variațiunea atribuită grupei voastre?

Anexa 4 - Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (2)

Citiți cu atenție textul dat pentru a răspunde următoarelor cerințe:

Tema

Aseară, pe la 6 ore, un foc a izbucnit la o casă peste drum de cazarma Cuza în Dealul Spirii. Mulțumită activității pompierilor și soldaților, focul, deși bătea un vânt puternic, a fost năbușit în câteva minute. Pagubele nu prea sunt însemnate.

(Universul)

Décidément Maître Printemps n'est pas gai cette année-ci: du vent, de la pluie, de la pluie, du vent. Nos mondaines perdent leurs heures a regarder le Barometre, qui, insensible comme cette vieille Mère Nature, baisse, baisse toujours, ou dirait les actions du Panama. Le Dieu Plaisir et la Fée Bamboche s'entêtent a tenir fermés leurs temples, en dépit des voeux de leurs fervents fidèles; partant, plus d'encens sur leurs autels jadis si chargés de fleurs. C'est insensé comme on ne s'amuse plus en cette malheureuse fin de siecle, qui n'en finit plus avec ses surprises ravacholiennes.

Hier un grand incendie a eu lieu dans le Dealul Spirii. Faute d'amusement, une emotion vaut toujours mieux que l'ennui. Le coup d'oeil etait vraiment assez pittoresque.

Beaucoup de monde a l'incendie. Notons en passant M-me Chose, une brune descendue d'un cadre de Murillo, en robe de chambre, superbe dans son neglige transparent; M-me Machin, un Rubens, non moins elegante, toute rouge d'emotion; la toute jeune M-me Bigoudiano, un rive brillant de Watteau, ravissante avec sa chevelure blonde or qui frise naturellement sans aucun artifice, un bouton de rose sur le point de s'epanouir aux rayons de Phoebus, harmonisant tres-heureusement avec le ton rougeâtre des flammes légerement estompé par le voile de la fumée. J'en passe et des meilleurs, dont le nom m'echappe. Puis un essaim de jeunes filles, fraîches comme des violettes qu'on vient de cueillir au bord du ruisseau limpide, les unes plus charmantes que les autres, et que l'incendie avec ses flammes, qui rappelaient les contes fantastiques d'Hoffmann, et les braves et infatigables pompiers avec leurs manoeuvres paraissaient beaucoup amuser. Apres l'incendie, chambree des plus select chez le rotisseur du coin.

(Un journal chic)

(I. L. Caragiale, Temă și variațiuni)

1. Identificați tema textului.

2. Precizați aspectele la care face referire primul paragraf al textului, Temă.

3. Stabiliți cine este și care sunt intențiile emițătorului din variațiunea atribuită grupei din care faceți parte.

4. Prezentați tehnicile folosite pentru a atrage atenția receptorului.

5. Care este publicul căruia i se adresează mesajul din variațiunea atribuită grupei voastre? Justificați răspunsul cu secvențe din text.

6. Explicați ce valori, idei, credințe reflect variațiunea atribuită grupei voastre.

7. Care este scopul mesajului din variațiunea atribuită grupei voastre?

Anexa 5 - Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (2)

Citiți cu atenție textul dat pentru a răspunde următoarelor cerințe:

Tema

Aseară, pe la 6 ore, un foc a izbucnit la o casă peste drum de cazarma Cuza în Dealul Spirii. Mulțumită activității pompierilor și soldaților, focul, deși bătea un vânt puternic, a fost năbușit în câteva minute. Pagubele nu prea sunt însemnate.

(Universul)

Hotărât, doamna Primăvară nu e veselă anul acesta: vânt, ploaie, ploaie, vânt. Mondenii noștri își pierd vremea privind barometrul, care, nesimțitor ca și această bătrână Mamă-Natură, coboară, coboară mereu, ca și acțiunile Panama. Zeul Plăcere și zâna Petrecere se încăpățânează să țină închise templele lor, în ciuda dorințelor pasionaților lor credincioși; de aceea nu se mai găsește tămâie pe altarele lor, altădată atât de încărcate de flori. Foarte puțin se mai poate petrece în acest nenorocit sfârșit de secol, care nu a sfârșit surprizele sale răscolitoare.

Ieri a avut loc în Dealul Spirii un mare incendiu. În lipsă de petreceri, o emoție e totdeauna mai de preț decât plictiseala. Priveliștea era cu adevărat pitorească.

Multă lume la incendiu. Reținem în treacăt pe doamna Cutare, o brună coborâtă dintr-un tablou de Murillo, în capot, superbă în neglijeul său transparent; doamna Cutare, rubensiană, nu mai puțin elegantă, îmbujorată de emoție; foarte tânăra doamnă Bigoudiano, un vis strălucitor de-al lui Watteau, răpitoare cu păru-i blond-auriu care se buclează natural, fără nici un artificiu, un boboc de trandafir gata să se desfacă la razele lui Phoebus, armonizându-se plăcut cu tonul roșiatic al flăcărilor ușor estompate de vălul de fum. Trec peste multe alte frumuseți al căror nume îmi scapă. Apoi un buchet de tinere fete, proaspete ca violetele culese chiar acum pe malul unui râu limpede, unele mai fermecătoare decât altele, și pe care incendiul cu flăcările sale, care aminteau de povestirile fantastice ale lui Hoffmann, și bravii și neobosiții pompieri cu mișcările lor părea să le amuze din plin. După incendiu, o gustare dintre cele mai selecte la birtașul din colț.

(Un ziar distins)

(I. L. Caragiale, Temă și variațiuni)

1. Identificați tema textului.

2. Precizați aspectele la care face referire primul paragraf al textului, Temă.

3. Stabiliți cine este și care sunt intențiile emițătorului din variațiunea atribuită grupei din care faceți parte.

4. Prezentați tehnicile folosite pentru a atrage atenția receptorului.

5. Care este publicul căruia i se adresează mesajul din variațiunea atribuită grupei voastre? Justificați răspunsul cu secvențe din text.

6. Explicați ce valori, idei, credințe reflect variațiunea atribuită grupei voastre.

7. Care este scopul mesajului din variațiunea atribuită grupei voastre?

Anexa 6 - Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (2)

Citiți cu atenție textul dat pentru a răspunde următoarelor cerințe:

Tema

Aseară, pe la 6 ore, un foc a izbucnit la o casă peste drum de cazarma Cuza în Dealul Spirii. Mulțumită activității pompierilor și soldaților, focul, deși bătea un vânt puternic, a fost năbușit în câteva minute. Pagubele nu prea sunt însemnate.

(Universul)

Mai multe ziare ale opoziției vorbesc cu un zgomot asurzitor despre un incendiu ce ar fi avut loc în Dealul Spirii peste drum de cazarma Cuza.

Cu această ocazie încalecă iar pe faimosul dumnealor Dada2, aruncând în spinarea reacțiunii (sic) răspunderea pentru acest sinistru. Întrucât trebuie să pună publicul temei pe spusele acestor foi, ce nu mai au câtuși de puțin respect de adevăr, iată:

Din sorginte oficială aflăm că nu a fost niciun incendiu ieri în Dealul Spirii. Sinistrul cel grozav este o pură invențiune ieșită din fantezia nesecată și din bogatul arsenal de calomnii al adversarilor noștri.

(Un ziar oficios)

(I. L. Caragiale, Temă și variațiuni)

1. Identificați tema textului.

2. Precizați aspectele la care face referire primul paragraf al textului, Temă.

3. Stabiliți cine este și care sunt intențiile emițătorului din variațiunea atribuită grupei din care faceți parte.

4. Prezentați tehnicile folosite pentru a atrage atenția receptorului.

5. Care este publicul căruia i se adresează mesajul din variațiunea atribuită grupei voastre? Justificați răspunsul cu secvențe din text.

6. Explicați ce valori, idei, credințe reflect variațiunea atribuită grupei voastre.

7. Care este scopul mesajului din variațiunea atribuită grupei voastre?

Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (3)

Scenariu elaborat de Anamaria Ghiban – profesor de limba și literatura română, LICEUL TEORETIC DE INFORMATICĂ „GRIGORE MOISIL”, Iași

Titlu activitate: Școala – literatura și alte arte. Tema „școala” în muzică

Concepte-cheie din domeniul educației media: video, muzică, drepturile copilului, libertate de exprimare, discriminare, stereotipuri, drepturi de autor, deconstrucție de mesaj

Concepte-cheie din domeniul disciplinei: temă, mesaj, motive, monolog, argumentare orală

Relevant pentru: libertatea de exprimare; deconstrucția de mesaj; tema „școala”; textul argumentativ

Recomandat pentru clasa a IX-a (Unitatea tematică: Școala)

Competențe specifice de la limba și literatura română:

1.1. Utilizarea adecvată a achiziţiilor lingvistice în receptarea diverselor texte;

1.2. Identificarea elementelor specifice din structura unor tipuri textuale studiate;

1.3. Exprimarea orală sau în scris a propriilor reacţii şi opinii privind textele receptate;

2.1. Aplicarea unor tehnici vizând înţelegerea textelor literare sau nonliterare.

Competențe specifice de educație media:

B.1.2 Înțelegerea produselor media ca suport de comunicare și divertisment, identificând caracteristicile lor specifice din punct de vedere al semnificației (distincție realitate/ficțiune, interpretarea sensului, organizarea și reținerea mesajului), al limbajului și sunetului (registre lingvistice specifice, sonoritate, muzică, oralitate, retorică), al imaginii (formă, culoare, organizare spațiu, cadrare, montaj) și al informației digitale;

B.1.5. Analizarea produselor media în scopul înțelegerii modalităților în care acestea sunt construite și să dezvolte o percepție adecvată a semnificațiilor transmise;

B.1.6. Înțelegerea relațiilor dintre mijloacele de comunicare și publicul lor, dintre mass-media, tehnologie și informație;

B.2.1. Dezvoltarea perspectivelor echilibrate asupra conținuturilor transmise prin mijloacele de comunicare în masă, integrând conceptele-cheie dobândite în formarea parcursă ca instrumente de raportare critică la media.

Motivația (de ce?)

Această activitate este utilă pentru elevi, deoarece îi ajută să înțeleagă perspective diferite din care poate fi privită educația ca temă prezentă în muzica din diferite generații/ culturi. Îi ajută să înțeleagă faptul că prin muzică (videoclip, coloană sonoră, versuri) se pot transmite mesaje variate ce pot fi percepute diferit de diverse persoane. De asemenea, lecția valorifică competențele digitale ale elevilor, fiind utilizat un instrument online care facilitează deconstrucția unui videoclip.

Rezultate: După această lecție elevii vor putea să compare viziuni diferite asupra aceleiași teme și să își formuleze un punct de vedere propriu asupra temei respective. De asemenea, după această activitate, participanții vor înțelege mai bine ce presupune libertatea de expresie și vor avea cunoștințe despre aspecte cheie din educația media cum ar fi cele legate de drepturile copilului sau de stereotipuri. Nu în ultimul rând, activitatea este utilă ca punct de plecare pentru dezbateri și eseuri argumentative ce vizează diferite aspecte legate de modul în care școala își pune amprenta asupra vieții adolescenților.

Tema (ce?): Școala în muzică – analiză de videoclipuri: „Another brick in the wall” (Pink Floyd) și „Ani de liceu” (TNT)

https://www.youtube.com/watch?v=qs35t2xFqdU

https://www.youtube.com/watch?v=TbpYk4nv0WQ

Evocare (5-7 minute)

Elevii sunt întrebați ce fel de muzică ascultă ei, de ce, dacă se uită la videoclipuri, dacă ei consideră că un videoclip este important pentru ca melodia respectivă să aibă succes și dacă ei consideră că „școala” este o temă ce ar putea fi prezentă și în muzică.

- Ce fel de muzică ascultați voi?
- Vă uitați la videoclipuri? De ce?
- Considerați că un videoclip este important pentru ca melodia respectivă să aibă succes?
- Credeți că „școala” este o temă ce ar putea fi prezentă și în muzică?

În etapa de evocare este util să se plece de la o discuție generală despre muzică și/ sau despre școală, despre felul în care tema „școala” își găsește sau nu locul în muzică.

Realizarea sensului (30 minute)

Elevii vizionează cele două videoclipuri selectate pentru analiză, apoi are loc o scurtă discuție despre cele două melodii (din ce an sunt, dacă le știau dinainte, ce reacții au provocat publicului etc.).

- În ce context au fost create melodiile?
- Știați aceste melodii? Dar clipurile?
- Ce reacții credeți că au provocat publicului la momentul lansării?

Elevii se împart în 4 grupe, 2 dintre ele vor analiza unul dintre clipuri, celelalte 2 vor analiza celălalt clip, având ca reper întrebările de bază - pentru deconstrucția de mesaj.

Cele cinci întrebări care ajută la descoperirea modului în care funcționează un mesaj:

1. Cine a creat mesajul?

2. Care sunt tehnicile creative folosite pentru a atrage atenția?

3. În ce mod poate fi înțeles diferit mesajul de către diferiți receptori?

4. Ce valori, ce stil de viață, puncte de vedere sunt reprezentate în mesaj? Dar omise?

5. De ce a fost acest mesaj transmis?

Pentru analiză se poate utiliza instrumentul Nearpod, pe care în prealabil au fost încărcate clipurile. Pentru a-i ajuta pe elevi în procesul de analiză, poate fi conceput în prealabil câte un set de întrebări ajutătoare pentru fiecare dintre cele două videoclipuri, întrebările fiind postate în anumite secvențe temporale ale acestora, utilizând facilitățile pe care le permite aplicația Nearpod. Fiecare echipă răspunde la întrebările postate deja online, desemnând câte un reprezentant care să rezume punctele de vedere.

Analiză videoclipuri:

Întrebări pentru „Another Brick in the wall”

0:44 – Ce vă sugerează această scenă?

1:39 – Puteți stabili similitudini între această scenă și o scenă din filmul „Dead Poets Society”?

2:29 – Care este legătura dintre imagini și versuri în acest fragment?

3:17 – Ce vă sugerează această imagine?

3:19 – Dar aceasta?

5:59 – Cum interpretați scena finală din clip?

5:60 – Care este mesajul pe care vi-l transmite vouă această melodie?

6:01 – Ce valori, puncte de vedere sunt promovate prin acest produs (clip, melodie, versuri)?

6:01 – Ce tehnici sunt utilizate în clip pentru a atrage atenția receptorului?

Întrebări pentru „Ani de liceu”

0:01 – Ce simbolizează mâna din aceste secvențe?

0:46 – Care este legătura dintre imagine și versuri?

1:06 – Ce aspecte comune cu viața voastră de elev identificați în clip?

1:29 – Ce vă sugerează această scenă?

2:56 – Care rolul acestei secvențe în ansamblul clipului?

3:36 – Cum credeți că ar interpreta mesajul acestui video: un profesor, un părinte, un elev de acum 30 de ani?

3:58 – Care este mesajul pe care vi-l transmite vouă această melodie?

3:59 – Ce valori, puncte de vedere sunt promovate?

3:59 – Ce tehnici sunt utilizate în clip pentru a atrage atenția?

Pentru realizarea sensului este important ca elevii să înțeleagă de ce fac această activitate în contextul unității respective de predare. Este important să se discute despre impactul muzicii în viața adolescenților, urmărind reacțiile lor. Scurta discuție despre cele două melodii, despre notorietatea lor și despre contextul în care au fost create și ce importanță are el pentru receptarea mesajului poate să aducă în discuție un element important în deconstrucția de mesaj - contextul. Pentru ca activitatea să fie fluidă este necesar ca elevii să fie familiarizați cu instrumentele digitale utilizate și este utilă inserarea unor întrebări care să dirijeze interpretarea. Altfel, riscul este ca atenția lor să se concentreze pe detalii nesemnificative pentru scopul lecției. Ideal este ca la finalul lucrului pe echipe, să fie proiectate răspunsurile fiecărei grupe pentru toată clasa în timp ce reprezentantul grupei sintetizează un punct de vedere comun la care au ajuns, altfel, încadrarea în spațiul unei ore de curs este destul de dificilă.

Reflecție (10-13 minute)

În această etapă se discută împreună cu elevii despre modul în care prin muzică se poate transmite un mesaj comparativ cu literatura, despre impactul pe care îl poate avea un videoclip, despre felul în care tema școlii poate fi abordată în muzica diferitelor generații.

Temă (opțional)

Opțional, se poate solicita elevilor redactarea unui eseu liber/ text argumentativ despre rolul școlii în viața unui adolescent sau căutarea unei alte melodii ce reflectă tema școlii și deconstrucția mesajului transmis.

Anexa 1 - Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (3)

Resurse (text, video, audio etc.) – link-uri către mai multe informații:

Another Brick in the Wall - https://www.youtube.com/watch?v=qs35t2xFqdU

Ani de liceu - https://www.youtube.com/watch?v=TbpYk4nv0WQ

Linkuri aplicații:

- Nearpod - https://nearpod.com/
- Polly - https://poll.ly/
- Mentimeter - https://www.mentimeter.com/
- Strawpoll - https://strawpoll.com/
- Scrumblr - http://scrumblr.ca/

Linkuri utile:

- https://en.wikipedia.org/wiki/Another_Brick_in_the_Wall
- https://ro.wikipedia.org/wiki/Ani_de_liceu

Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (4)

Adaptare după scenariul elaborat de Alina Roman – profesor de limba și literatura română, COLEGIUL NAȚIONAL „MIHAI VITEAZUL”, Slobozia

Titlu activitate: „De veghe în lanul de secară”, J. D. Salinger

Concepte-cheie din domeniul educației media: Deconstrucție de mesaj. Reclama.

Concepte-cheie din domeniul disciplinei: Structuri argumentative

Relevant pentru: Analiza de mesaj.

Recomandat pentru clasa a IX-a (Unitatea tematică: Școala.)

Competențe specifice la limba și literatura română:

1.2. Identificarea elementelor specifice din structura unor tipuri textuale studiate;

2.1. Aplicarea unor tehnici vizând înţelegerea textelor literare sau nonliterare;

3.1. Identificarea structurilor argumentative într-un text dat.

Competențe de educație media:

B.1.5. Analiza produselor media în scopul înțelegerii modalităților în care acestea sunt construite și să dezvolte o percepție adecvată a semnificațiilor transmise;

B.1.6. Înțelegerea relațiilor dintre mijloacele de comunicare și publicul lor, dintre mass-media, tehnologie și informație;

B.2.1. Dezvoltarea perspectivelor echilibrate asupra conținuturilor transmise prin mijloacele de comunicare în masă, integrând conceptele-cheie dobândite în formarea parcursă ca instrumente de raportare critică la media.

Motivația (de ce?)

Lecția stimulează gândirea autonomă, critică a elevilor și dezvoltă competența de comprehensiune a textului studiat și interferența acestuia cu mesajul media, reclama.

Rezultate: După această secvență, elevii vor putea să identifice elementele-cheie ce stau la baza mesajului reclamei, să diferențieze factorii văzuți si cei „nevăzuți” dintr-o reclamă și să descopere sensul mesajului transmis de o reclamă.

Tema (ce?): Reclama

Evocare (5-7 minute)

Profesorul cere elevilor să precizeze dacă afirmațiile notate pe tablă sunt adevărate sau false.

Cei care le consideră adevărate ridică mână, iar cei care le consideră false nu ridică. Profesorul discută cu elevii opțiunile acestora, clarifică ezitările și sintetizează pe tablă câteva aserțiuni referitoare la reclamă.

- Observ zilnic cel puțin o reclamă.
- De multe ori am cumpărat produse datorită reclamelor.
- Reclamele oferă informații despre produse, servicii etc.
- Dacă în reclamă sunt Simona Halep, Antonia sau Messi, încerc produsul pe care îl prezintă.

Sinteză:

- Reclamele modelează comportamentele oamenilor.
- Reclamele apelează la oameni frumoși, de succes.
- Reclamele informează în legătură cu un produs, cu scopul de a convinge receptorul să cumpere acel produs.

Realizarea sensului (30 de minute)

Profesorul face câteva precizări referitoare la industria de publicitate, menționând importanța celor implicați: compania deținătoare a produsului, agenția de publicitate, mass-media, consumatorul. De asemenea, menționează că reclamele sunt mesaje construite folosind tehnici creative și că, la rândul lui, consumatorul e necesar să fie educat pentru a ști cum să interpreteze reclama (deconstrucția de mesaj). Sunt trecute în revistă elementele deconstrucției de mesaj: autorul, formatul, publicul, conținutul, scopul. (Anexa 1)

Apoi, profesorul propune spre analiză elevilor reclama menționată de Holden în romanul „De veghe în lanul de secară”.

Elevii vor lucra pe grupe. Se constituie cinci grupe, fiecare cu sarcini de lucru distribuite pe fișe, sarcina fiind să completeze toate rubricile după dezbateri în grup. (Anexa 2) Mai întâi, elevii sunt rugați să deceleze mesajul reclamei de mesajul lui Holden, pentru că într-o altă oră se va face la clasă analiza modului în care, la rândul lui, Holden face propria deconstrucție de mesaj.

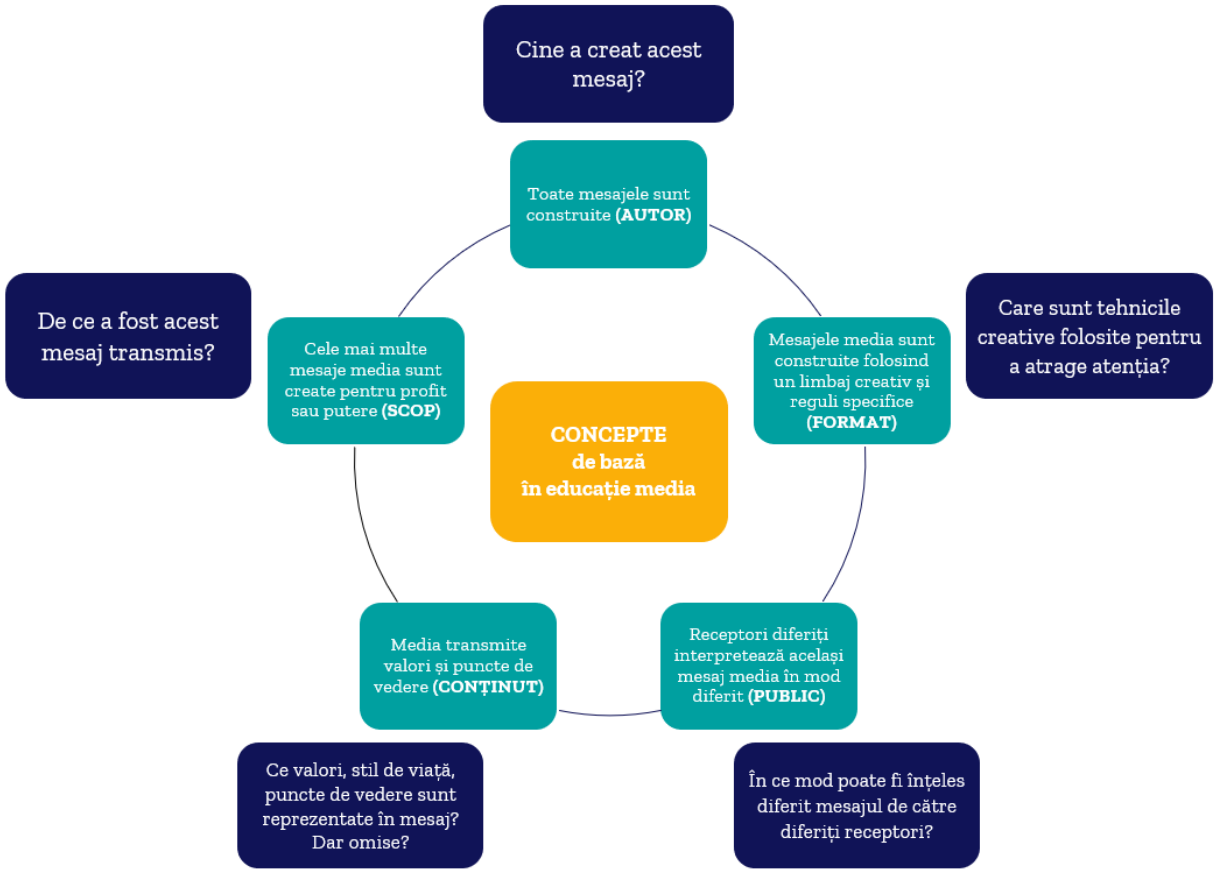
Rezultatele muncii elevilor sunt prezentate în plen și sunt revizuite (dacă este cazul), sunt notate concluziile pe tablă.

Reflecție (10-13 minute)

Întrebări de sprijin:

- Analizați aceste aspecte atunci când vedeți o reclamă?
- La ce veți fi mai precauți când veți observa o reclamă?
- Aveți o concluzie la care ați ajuns în ceea ce privește mesajul unei reclame?

Anexa 1 - Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (4)

Anexa 2 - Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (4)

Fișa de lucru

„Vreau să-mi încep povestea din ziua în care am plecat de la școala pregătitoare Pencey. Școala aia din Agerstown, Pennsylvania. Poate ați auzit de ea. Sau măcar ați văzut reclamele. Îi fac reclamă într-o mie de reviste, cu mereu aceeași poză a unui șmecher de succes, călare pe un cal care sare peste un gard. De parcă la Pencey am fi jucat polo cât era ziua de lungă. N -am văzut niciodată vreun cal prin zonă, nici pe departe. Și sub poza tipului călare, scrie: «Din 1888 modelăm băieții în tineri bărbați, împliniți și cu judecată limpede». Asta, pentru fraierii care-i ascultă. Modelează pe naiba la Pency, fix ca-n orice altă școală. Și nici n-am cunoscut acolo pe cineva împlinit, cu judecată limpede și chestii-trestii. Poate vreo doi tipi. Dacă și-atât. Iar ăștia cred că erau așa dinainte să vină la Pency.”

„De veghe în lanul de secară”, J. D. Salinger, Editura Polirom, 2011, traducere de Cristian Ionescu

„Where I want to start telling is the day I left Pencey Prep. Pencey Prep is this school that's in Agerstown, Pennsylvania. You probably heard of it. You've probably seen the ads, anyway. They advertise in about a thousand magazines, always showing some hotshot guy on a horse jumping over a fence. Like as if all you ever did at Pencey was play polo all the time. I never even once saw a horse anywhere near the place. And underneath the guy on the horse's picture, it always says: "Since 1888 we have been molding boys into splendid, clear-thinking young men." Strictly for the birds. They don't do any damn more molding at Pencey than they do at any other school. And I didn't know anybody there that was splendid and clear-thinking and all. Maybe two guys. If that many. And they probably came to Pencey that way.”

Grupa I - AUTORUL

- Cine este autorul reclamei?
- De ce considerați că a creat acest mesaj?

Grupa a II-a - FORMATUL

- Care este formatul? Ce tip de mesaj este? (text, video etc.)
- Ce tehnici folosește pentru a capta atenția?
- Ce tehnici fac acest mesaj să fie realist? Dar nerealist?
- Ce diferențiază acest mesaj de altele pe aceeași temă?

Grupa a III-a - PUBLICUL

- Cărui public i se adresează acest mesaj? (vârstă, gen, clasă socială, etnie, interese etc.)
- Ce fragmente sugerează acest lucru?
- De ce ar fi un membru al publicului interesat de subiectul mesajului?
- Ce simboluri sunt folosite în construcția mesajului pentru a atrage receptorul?
- Ce ai descoperit despre tine din interacțiunea cu acest mesaj?

Grupa a IV-a - CONȚINUTUL

- Ce valori, ce stil de viață sunt prezentate („promise") în mesaj?
- Ce valori negative credeți că se transmit aici?

Grupa a V-a - SCOPUL

- De ce a fost acest mesaj transmis?
- Cine beneficiază de pe urma acestei reclame? Cine câștigă? Cine pierde? Cine decide?
- Este interesant mesajul acesta dacă publicul este informat corect în ceea ce privește subiectul? Justificați.

Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (5)

Adaptare după scenariul elaborat de Cristina-Claudia Bîjnea – profesor de limba și literatura română, LICEUL TEHNOLOGIC ELECTROTIMIȘ, Timișoara

Titlu activitate: Scrisoarea

Concepte-cheie din domeniul educației media: deconstrucția de mesaj

Concepte-cheie din domeniul disciplinei: textul nonficțional, textul epistolar

Relevant pentru: știre, scrisoare.

Recomandat pentru clasa a IX-a (Unitatea tematică: Scene din viaţa de ieri şi de azi)

Competențe specifice la limba și literatura română:

1.1. Utilizarea adecvată a achizițiilor lingvistice în receptarea diverselor texte;

1.4. Redactarea unor texte diverse;

2.5. Compararea trăsăturilor definitorii ale comunicării în textele ficționale și nonficționale.

Competențe specifice de educație media:

B.1.5. Analiza produselor media în scopul înțelegerii modalităților în care acestea sunt construite și să dezvolte o percepție adecvată a semnificațiilor transmise;

B.1.6. Înțelegerea relațiilor dintre mijloacele de comunicare și publicul lor, dintre mass-media, tehnologie și informație;

B.2.1. Dezvoltarea perspectivelor echilibrate asupra conținuturilor transmise prin mijloacele de comunicare în masă, integrând conceptele-cheie dobândite în formarea parcursă ca instrumente de raportare critică la media.

Motivația (de ce?)

Lecția este valoroasă pentru că stimulează gândirea autonomă, reflexivă și critică în raport cu diversele mesaje receptate și contribuie la formarea unor reprezentări culturale privind evoluția și valorile literaturii române. De asemenea, dezvoltă abilitățile de deconstrucție a unui mesaj.

Rezultate: După această secvență elevii vor putea să identifice elementele specifice textului epistolar, indiferent de epoca istorică în care a fost redactat, vor înțelege importanța contextului istoric și cultural în redactarea unui mesaj și vor fi familiarizați cu etapele deconstrucției de mesaj.

Tema (ce?): Scrisoarea lui Neacșu (1521)

Evocare (10 minute)

Elevii sunt invitați de către profesor să răspundă la următoarele întrebări:

Ați scris vreodată o scrisoare? Despre ce, pentru cine?

Ați primit vreodată o scrisoare?

Ce tipuri de scrisori cunoașteți? Care este scopul comunicării într-un astfel de text?

Realizarea/Constituirea sensului (30 de minute)

Profesorul îi informează pe elevi că urmează să analizeze un text care este considerat cel mai vechi text scris atestat în limba română, și anume Scrisoarea lui Neacșu din Câmpulung, adresată lui Johannes Benkner, judele Brașovului (istoricul Nicolae Iorga a stabilit pentru acest document data de 29/30 iunie 1521).

Elevii primesc o fișă de lucru (Anexa 2) cu textul Scrisorii lui Neacșu și sunt invitați să citească mai întâi în gând, apoi cu voce tare textul scrisorii.

Profesorul facilitează citirea corectă a textului și oferă explicații în legătură cu lexicul și grafia textului, făcând trimitere la contextul istoric și cultural din acel moment.

Set de întrebări pentru profesor:

- Ce particularități lingvistice – lexicale, gramaticale – identificați în textul acestei scrisori?
- Care sunt particularitățile formale ale textului?

Elevii identifică și notează în caiet particularitățile lingvistice și formale ale textului.

Procesare: profesorul discută cu elevii rezultatele sarcinii de lucru, explică și face completări.

Profesorul prezintă pe scurt cele cinci întrebări esențiale pentru analiza unui mesaj. (Anexa 1)

Elevii analizează conținutul scrisorii individual, iar apoi discută în plen.

Reflecție (10 minute)

- Care sunt lucrurile noi pe care le-ați descoperit pe parcursul acestei lecții?
- Este util pentru un elev să cunoască un text vechi, de secol XVI? De ce?
- Putem vorbi despre o dinamică/evoluție a limbii și a formelor de comunicare?
- Vă puteți imagina o situație unde credeți că v-ar putea fi utile cunoștințele dobândite la această lecție?

Temă pentru elevi (la alegere):

- Transpuneți textul Scrisorii lui Neacșu în limba română contemporană.
- Păstrând informația transmisă de textul Scrisorii lui Neacșu, redactați scrisoarea ca și cum ar fi un mesaj media transmis în context contemporan.

Anexa 1 – Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (5)

Deconstrucția de mesaj este un concept esențial în educația media, ce include formarea și dezvoltarea „autonomiei critice”, și anume:

- a abilităților individuale de a înțelege relația dintre „text” și semnificație;
- de a „citi” lumea multi-media și a-i descoperi straturile.

Deconstrucția de mesaj cere atenția noastră atunci când „consumăm” un mesaj și dezvoltă un mecanism critic de analiză. Ne obligă să trecem dincolo de titlu, atunci când mesajul ajunge la noi prin media, să ne uităm la cine e creatorul mesajului și să identificăm subtilitățile lui și contextul în care a fost emis.

Cele cinci întrebări care ajută la descoperirea modului în care funcționează un mesaj sunt:

1. Cine a creat mesajul?

2. Care sunt tehnicile creative folosite pentru a atrage atenția?

3. În ce mod poate fi înțeles diferit mesajul de către diferiți receptori?

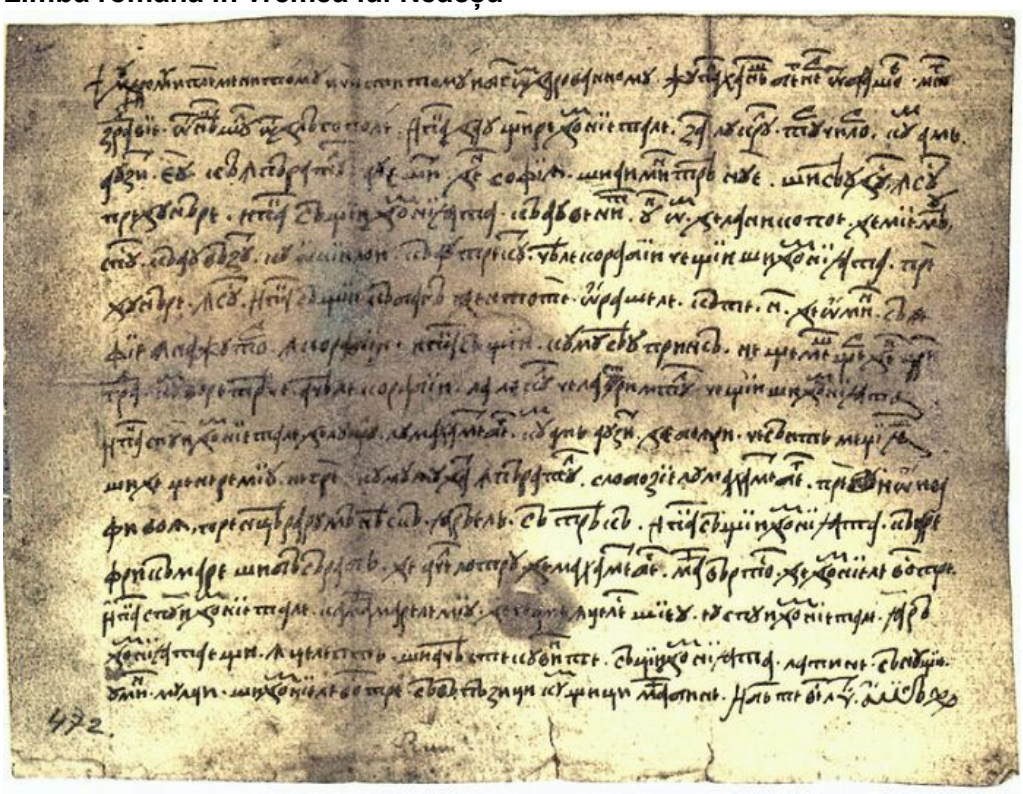
4. Ce valori, ce stil de viață, puncte de vedere sunt reprezentate în mesaj? Dar omise?

5. De ce a fost acest mesaj transmis?

Anexa 2 – Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (5)

Scrisoarea lui Neacșu din Câmpulung (1521)

Limba română în vremea lui Neacșu

Mudromu i plemenitomu i cistitomu i bogom darovannomu jupan Hanăș Bengner ot Brașov mnogo zdravie ot Nécșu ot Dlugopole. (= Preaînțeleptului și cinstitului, și de Dumnezeu dăruitului jupân Hanăș Bengner din Brașov multă sănătate din partea lui Neacșu din Câmpulung, n. n.). I pak (=și iarăși) dau știre domnietale za (=despre) lucrul turcilor, cum am auzit eu că împăratul au eșit den Sofia, și aimintre nu e, și seu dus în sus pre Dunăre.

I pak să știi domniiata că au venit un om de la Nicopoe de mie meu spus că au văzut cu ochii loi că au trecut cele corabii ce știi și domniiata pre Dunăre în sus. I pak să știi că bagă den tote orașele câte 50 de omin să fie în ajutor în corabii. I pak să știi cumu seu prins nește meșșter den Țarigrad cum vor trece acele corabii la locul cela strimtul ce știi și domniia ta. I pak spui domniietale de lucrul lui Mahamet beg, cum am auzit de boari ce sănt megiiaș și de genere-miu Negre, cumu au dat împăratul slobozie lui Mahamet beg, pre io-i va fi voa, pren Țera

Rumănescă, iară el să trecă. I pak să știi domniiata că are frică mare și Băsărab de acel lotru de Mahamet beg, mai vărtos de domniele voastre. I pak spui domnietale ca mai marele miu de ce am înțeles și eu. Eu spui domnietale, iară domniiata ești înțelept și aceste cuvinte să ții domniiata la tine, să nu știe umin mulți, și domniile vostre să vă păziți cum știți mai bine.

I bog i te veselit. Amin. (=Și Dumnezeu să te bucure. Amin)

(Apud Hurmuzachi - Iorga. Documente, XI, 843).

Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (6)

Adaptare după scenariul elaborat de Maria Popa – profesor de limba și literatura română, COLEGIUL NAȚIONAL PEDAGOGIC „MIHAI EMINESCU”, Târgu Mureș

Titlu activitate: Confruntări etice și civice, Text suport – „Jocul lui Ender” de Orson Scott Card

Concepte-cheie din domeniul educației media: tehnici de persuasiune

Concepte-cheie din domeniul disciplinei: temă literară, conflicte etice, conflicte civice

Relevant pentru: limbajul persuasiunii

Recomandat pentru clasa a IX-a (Unitate tematică: Confruntări etice și civice.)

Competențe specifice de la limba și literatura română:

1.1. Utilizarea adecvată a achiziţiilor lingvistice în receptarea diverselor texte;

1.3. Exprimarea orală sau în scris a propriilor reacţii şi opinii privind textele receptate;

2.1. Aplicarea unor tehnici vizând înţelegerea textelor literare sau nonliterare;

2.4. Analizarea componentelor structurale şi expresive ale textelor literare studiate şi discutarea rolului acestora în tratarea temelor.

Competențe specifice de educație media:

B.1.5. Analiza produselor media în scopul înțelegerii modalităților în care acestea sunt construite și să dezvolte o percepție adecvată a semnificațiilor transmise;

B.2.3. Înțelegerea mesajelor livrate de diferite canale de comunicare în masă, luând în considerare efectele potențiale și consecințele acestora;

B.2.7. Identificarea tehnicilor de manipulare sau propagandă folosite de mass-media și construirea alternativelor personale la mesajele receptate, ca modalitate de rezistență la manipulare.

Motivația (de ce?)

Lecția este valoroasă pentru că stimulează gândirea critică și reflexivă a elevilor, le dezvoltă competența de comprehensiune a textului și îi ajută să conștientizeze felul cum relațiile sociale și comportamentele oamenilor sunt condiționate de puterea cuvântului, prin tehnicile de persuasiune.

Rezultate: După această lecție, elevii vor putea identifica conflictele etice și civice, explicându-le prin raportare la textul suport și vor putea identifica diferite tipuri de tehnici de persuasiune în discursuri diverse.

Tema (ce?): Confruntări etice și civice. Text suport - romanul lui Orson Scott Card, Jocul lui Ender

Evocare (10 minute)

Se propune spre reflecție un citat și li se solicită elevilor să reflecteze și să scrie o idee despre semnificația acestuia, discutând apoi cu colegul de bancă. Se împărtășesc întregii clase câteva dintre ideile la care au ajuns unele perechi de elevi (metoda Think-Pair-Share).

„Din ciocnirea a două pietre nu se naște o piatră, ci o scânteie." Lucian Blaga

Scopul exercițiului este de a valorifica răspunsurile elevilor pentru a dirija discuția spre conflicte: definirea conceptului, diferite cauze ale conflictelor, tipuri de conflicte, exemple de conflicte din operele literare citite etc.

Realizarea sensului (30 de minute)

Li se solicită elevilor să explice de ce opera lui Orson Scott Card (pe care au citit-o și despre al cărei subiect detaliat s-a discutat la ora anterioară) se încadrează în tema confruntărilor etice (conflictul interior al lui Ender de a purta singur responsabilitatea de a-și apăra semenii, chiar dacă acest lucru presupune vina de a ucide civilizația gândacilor; preocuparea de a găsi o cale de comunicare eficientă cu gândacii pentru evitarea războiului; conflictul trăit de Valentine, care realizează gravitatea efectelor războiului asupra gândacilor și decizia acesteia de a a-l însoți pe Ender în călătoria pe planeta acestora etc.) și civice (conflictele între oameni și civilizația extraterestră, conflictele dintre Ender și reprezentanții Școlii de Luptă, dintre oameni și cei aflați la conducere care le impun să nu aibă mai mult de doi copii etc.).

De asemenea, se surprind câteva aspecte care fac posibilă încadrarea operei în romanul de anticipație/SF (situațiile relatate în roman nu erau posibile la vremea apariției acestuia: comunicarea prin intermediul rețelelor de tip internet, civilizația gândacilor și invaziile acestora, copii făcuți prin programare genetică, călătoria prin galaxie etc.).

Se prezintă elevilor, pe scurt, tehnicile de persuasiune (Anexa 1).

Se supun atenției elevilor două fragmente din roman (Anexa 2) care surprind conversațiile prin care Valentine și colonelul Graff încearcă să-l convingă pe Ender să continue lupta împotriva gândacilor. Elevii au ca sarcină de lucru să identifice tehnicile de persuasiune folosite de cei doi (în discursul lui Valentine se poate vorbi despre tehnica asocierii, cea a compasiunii, iar în discursul colonelului se recurge la informațiile expertului, la frică).

Reflecție (10 minute)

Elevii sunt întrebați dacă pe rețelele de socializare folosite astăzi pot întâlni situații asemănătoare, în care sunt folosite tehnicile de persuasiune pentru a convinge lumea să acționeze într-un anumit fel. Ce exemple pozitive pot găsi? Dar negative?

Se ajunge la concluzia că forța cuvântului este uluitoare și că poate fi o armă cu două tăișuri, construind sau distrugând idei, sentimente, oameni, atât în literatură, cât și în viața reală. O bună informare poate diminua conflictele și ne poate proteja în fața acelor surse care doresc să ne influențeze părerile sau comportamentele în scopuri mai puțin bune.

Anexa 1 – Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (6)

Limbajul persuasiunii, 10 tehnici:

- Asocierea: Tehnica face legătura între un produs, un serviciu sau o idee și o senzație emoțională pozitivă la nivelul receptorului (distracție, plăcere, frumusețe, securitate, intimitate, succes, bogăție etc.)

- Oamenii frumoși: Publicitatea, emisiunile TV, filmele, folosesc personaje cu trăsături frumoase, pentru a ne atrage atenția și creează o imagine înfrumusețată a realității – se poate folosi imaginea pentru discuție

- Promisiunea: Reducerile, cupoanele, cadourile sunt promisiuni pe care comercianții le fac pentru a crește șansele lor de cumpărare

- Celebritățile: Acordăm mai multă atenție, dar și credibilitate persoanelor celebre.

- Experții: Ne bazăm pe experți pentru a ne informa despre lucruri pe care noi nu le cunoaștem suficient.

- Frica: Apelul la frică pune subiectul prezentat în antagonie cu ceva ce nu ne place sau de care ne temem și ne oferă o soluție

- Oamenii simpli: Mărturiile oferite de cei asemenea nouă capătă credibilitate, pentru că ne identificăm cu aceștia și credem în sinceritatea lor

- Repetiția: Cuvintele, sunetele sau imaginile pot fi repetate pentru a consolida un mesaj, pentru a-l face memorabil.

- Compasiunea: Înțelegerea durerii celorlalți, care determină uneori și acțiunea pentru a rezolva o problemă, ne face să ne simțim mai buni.

- Umorul: Umorul ca tehnică persuasivă poate urmări obiective diferite: să sporească emoțiile pozitive față de sursa informației, să o facă agreabilă, și astfel să îi crească credibilitatea, la fel cum poate, prin intermediul ironiei, să distragă atenția de la informații factuale sau contraargumente și să sporească încrederea într-un vorbitor abil.

Anexa 2 – Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (6)

Identificați tehnicile de persuasiune prezente în fragmentele date.

Orson Scott Card, „*Jocul lui Ender*”, Editura Nemira, 2013

Fragment 1:

Aşa încât, începu să iscodească din nou:

— Care-i persoana cea mai cunoscută din întreaga lume?

— Mazer Rackham.

— Şi dacă tu vei câştiga următorul război, aşa cum a făcut Mazer?

— Rackham a reprezentat un noroc chior. O baftă... Nimeni nu credea în el. S-a întâmplat să se găsească în locul cuvenit, la momentul cuvenit.

— Dar să zicem că aşa va fi şi cu tine. Să zicem că-i înfrângi pe gândaci şi numele tău va fi cunoscut aşa cum e cunoscut al lui.

— Îl las pe altul să fie faimos. Peter vrea să fie faimos. Îl las pe el să salveze lumea.(…) Nu-i pot bate, rosti încet băiatul... Într-o bună zi, voi fi în spaţiu, ca Mazer Rackham, şi toţi vor depinde de mine, iar eu nu voi putea s-o fac.

— Dacă tu nu poţi, Ender, atunci nimeni nu poate. Dacă tu nu poţi să-i învingi, atunci merită să câştige, pentru că sunt mai puternici şi mai buni decât noi. Nu va fi vina ta.

— Spune asta celor morţi.

— Dacă nu tu, atunci cine?

— Oricine.

— Nimeni, Ender. Vreau să-ţi spun ceva: Dacă încerci şi pierzi, atunci nu-i vina ta. Dar dacă nu-ncerci şi noi pierdem, atunci e numai vina ta. Tu ne-ai omorât pe toţi.

— Indiferent ce-ar fi, nu sunt un ucigaş.

— Dar ce altceva ar trebui să fii? Creierul oamenilor n-a evoluat pentru ca ei să stea tolăniţi lângă lacuri. Primul lucru pe care l-am învăţat a fost să ucidem. Şi-a fost bine că l-am învăţat, altfel am fi morţi şi tigrii ar stăpâni Pământul.

— Niciodată nu l-am putut învinge pe Peter. Indiferent ce am zis, sau am făcut. Niciodată!

Fragment 2:

Atunci, aproape ca un gând ivit în ultima clipă, Ender îl întrebă pe colonel:

— De ce ne războim cu gândacii?

— Am auzit mai multe motive, răspunse Graff. Că sistemul lor e suprapopulat şi trebuie să se extindă. Că ei nu pot suporta ideea altei forme de viaţă inteligentă în univers. Că nu cred că noi suntem viaţă inteligentă. Că au cine ştie ce religie stranie. Că au urmărit emisiunile noastre TV şi au decis că suntem prea violenţi. Tot felul de ipoteze.

— Tu ce crezi?

— Nu contează ce cred eu.

— Oricum vreau să ştiu.

— Probabil că ei discută direct, de la minte la minte. Ceea ce gândeşte unul gândeşte şi altul; ceea ceşi aminteşte unul, îşi poate aminti şi altul. De ce să-şi fi dezvoltat un limbaj? De ce să fi învăţat vreodată să citească şi să scrie? De unde să ştie ce înseamnă cititul şi scrisul, dacă le-ar vedea? Sau semnalele? Sau numerele? Sau orice altceva folosim noi pentru a comunica? Nu-i vorba doar de-a traduce dintr-un grai în altul. Ei n-au nici un fel de grai. Am folosit toate mijloacele de comunicare pe care ni le-am putut imagina, dar n-au nici măcar echipamentele cu care să-şi dea seama că le transmitem semnale. Şi poate că ei au încercat să gândească spre noi şi nu înţeleg de ce nu le răspundem.

— Deci întregul război se datorează imposibilităţii de comunicare între două rase.

— Dacă cel din faţa ta nu-ţi poate spune istoria lui, niciodată nu poţi fi sigur că nu-ncearcă să te omoare.

— Şi dacă i-am lăsa-n pace?

— Ender, ei au venit primii. Dacă voiau să ne lase-n pace, ar fi putut s-o facă acum o sută de ani, înainte de Prima Invazie.

— Poate că n-au ştiut că suntem forme de viaţă inteligente. Poate...

— Crede-mă, pe tema asta se discută de un secol. Nimeni nu cunoaşte răspunsul. Dar când se ajunge la luarea unei decizii, concluzia e aceeaşi: dacă una din rase trebuie să piară, să fim siguri că noi vom supravieţui. Genele noastre nu ne lasă să hotărâm altfel. Natura nu poate accepta o specie lipsită de instinctul supravieţuirii. Indivizii pot fi convinşi să se auto-sacrifice, însă niciodată o rasă ca un întreg nu poate hotărî să-şi înceteze existenţa. Deci dacă putem, vom ucide gândacii până la ultimul, iar ei, dacă pot, vor face la fel.

— În privinţa mea, spuse băiatul, eu sunt pentru supravieţuire.

— Ştiu, încuviinţă Graff. De asta te afli aici.

05

Libertatea de exprimare

Libertatea de exprimare este un drept fundamental al omului, consfințit în legislațiile internaționale, europene și în cea românească. Ea acoperă toate formele de exprimare, de la discursuri de naturi diferite (jurnalistic, politic, comercial, literar etc.) – indiferent de suportul în care apar (scris, audio, video etc.) precum și diferite tipuri de expresie – de la gestică la vestimentație sau tunsoare.

Libertatea de exprimare acoperă atât dreptul de a ne exprima opiniile, cât și accesul la informații (Art. 30 și 31, Constituția României), definind astfel dualitatea rolurilor noastre în relație cu informația – cu toții putem fi atât autori, cât și receptori.

Acest drept nu este absolut, el poate fi restrâns în anumite condiții, dar și aceste restrângeri trebuie să îndeplinească anumite condiții pentru a fi legitime – să fie prescrise de lege, necesare într-o societate democratică, să aibă un scop legitim și să fie proporționale interesului protejat. Una dintre cele mai importante limitări este cea impusă discursului instigator la ură.

Educația media vine în sprijinul exercitării responsabile a libertății de exprimare, iar infuzarea acestui concept la limba și literatura română oferă noi chei de analiză a textelor literare care tratează teme precum libertatea presei sau cenzura.

Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (7)

Adaptare după scenariul elaborat de Camelia Mancu – profesor de limba și literatura română, COLEGIUL NAȚIONAL „B. P. HASDEU”, Buzău

Titlu activitate: Revista „Dacia literară”

Concepte-cheie din domeniul educației media: Libertatea de exprimare. Cenzura

Concepte-cheie din domeniul disciplinei: Epoci şi curente culturale

Relevant pentru: studiul de caz „Rolul literaturii în perioada paşoptistă"

Recomandat pentru clasa a XI-a (Conținuturi: Perioada modernă – a. Secolul al XIX-lea – începutul secolului al XX-lea)

Competențe specifice de la limba și literatura română:

2.1. Utilizarea strategiilor de lectură în vederea înţelegerii adecvate a textelor studiate;

2.3. Interpretarea textelor studiate prin prisma propriilor valori şi a propriei experienţe de lectură;

3.1. Identificarea şi explicarea relaţiilor dintre opera literară studiată şi contextul cultural în care a apărut aceasta;

4.1. Utilizarea tehnicilor şi strategiilor argumentative în situaţii de comunicare diverse (scrise sau orale).

Competențe specifice de educație media:

B.2.9 Examnizarea critică a relației dintre mass-media și societate;

B.2.10 Analiza relațiilor de putere, influențelor politice, economice, comerciale asupra instituțiilor de presă și asupra produselor acestora;

D.1.5 Cunoașterea și asumarea responsabilă a aplicării în spațiul public a unor concepte-cheie și elemente de responsabilitate socială (libertatea de exprimare, libertatea presei, dreptul la imagine, la viață privată, drept de autor).

Motivația (de ce?)

Secvenţa are ca scop dezvoltarea capacităţii de înţelegere a mecanismelor de producere şi de promovare a produselor media şi stimularea raportării realiste, critice şi reflexive la informaţie şi la fenomenul media. Se urmăreşte alfabetizarea

media prin corecta definire şi descriere a noţiunilor „libertate de exprimare” şi „cenzură”.

Rezultate: La sfârşitul lecţiei elevii vor fi capabili să identifice două caracteristici ale libertăţii de exprimare, să argumenteze importanţa garantării libertăţii de exprimare și să utilizeze corect, în contexte adecvate, termenul ,,cenzură”.

Tema: Revista „Dacia literară”

Evocare (5 minute)

Elevilor li se cere să spună ce știri au citit/ascultat în ziua respectivă, pe ce subiect și în ce format (online, TV, radio, print).

Elevii sunt întrebați ce ziare/publicații/instituții media consideră că ar fi cele mai bune în ziua de azi și de ce.

Realizarea sensului (35 de minute)

Profesorul actualizează împreună cu elevii informaţiile despre „începuturile de drum” în presa din perioada paşoptistă. Sunt notate pe tablă numele şi scopurile declarate ale celor mai importante reviste apărute în Ţara Românească şi în Moldova.

Se notează, de asemenea, orientarea publicaţiilor: politică, economică, literară, de divertisment.

Profesorul scrie pe tablă numele revistei „Dacia literară” şi oferă primele informaţii privind contextul apariţiei. Se face lectura paragrafului din „Introducţie” în care Kogălniceanu a enumerat „cele mai bune foi” din acel moment, completând, acolo unde este cazul, informaţia structurată pe tablă.

Activitatea de constituire a sensului va avea ca obiectiv evidenţierea acelor elemente care fac din „Dacia literară” o apariţie publicistică valoroasă, atât din punctul de vedere al scopurilor şi principiilor propuse, cât şi prin rolul de program estetic al romantismului românesc pe care şi-l asumă.

Se continuă lectura anumitor paragrafe din „Introducţie” şi se lucrează pe text folosind următoarele exerciţii:

- Precizaţi care este „lipsa pe care o împlineşte” apariţia acestei reviste în peisajul presei paşoptiste.
- Era nevoie de o revistă literară în acest peisaj? De ce?
- Numele unui ziar sau al unei reviste este purtător de semnificaţii. Ce valoare simbolică are numele „Dacia literară”?

- Identificaţi obiectivele propuse de Kogălniceanu în domeniul limbii, al literaturii, al criticii literare.

Se propune o activitate de documentare (aproximativ 3 minute) pentru a răspunde la următoarele întrebări:

- Ce scriitori paşoptişti au publicat în revistă şi câte numere a avut publicaţia?

Informaţia descoperită cu privire la interzicerea de către cenzură a revistei va fi pretext pentru infuzarea unor noţiuni de educaţie media privind libertatea presei şi cenzura.

Elevii vor lucra în perechi, folosind cele două fişe de lucru. (Anexa 1)

Reflecție (10 minute)

Actul interzicerii acestei reviste a fost generat de faptul că prin conţinutul textelor publicate contribuia la deşteptarea conştiinţei naţionale şi milita pentru unire. Acest act de cenzură nu mai este astăzi posibil şi „Nicio publicaţie nu poate fi suprimată” (Art.30, 4 din Constituția României).

Întrebări de reflecție pentru elevi:

- De ce este important să știm ce înseamnă cenzura și cum se poate manifesta ea?
- Ați auzit de cazuri de cenzură în zilele noastre?
- Ce înseamnă libertatea de exprimare, așa cum este ea definită în Constituția României?
- Cum vă va ajuta în viața de zi cu zi ceea ce ați învățat azi?

Temă: Recitiţi fişele de lucru şi notaţi întrebările, nelămuririle pe care le aveţi cu privire la informaţiile legate de libertatea de expresie şi de cenzură.

Anexa 1 – Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (7)

FIŞA 1

Textul poruncii domneşti nr. 40, dată la 23 august 1840, prin care „Dacia literară” este suprimată

„Fiindcă redactorul foii numită „Dacia literară”, depărtându-se de îndatoririle ce-l îngrădesc condiţiile publicaţiei acestii foi, împotriva legăturilor care mărginesc pe fiiştecare de asemene antreprindere, în loc de obiesturi de literatură, singurul ţel a acestei publicaţii, care negreşit ar fi putut avea şi isprăvi folositoare obştii, el s-a abătut în defăimări şi prihăniri jignitoare bunelor rânduieli pe care se reazimă soţietatea, ca întrând în particularităţi de familie, s-au atins anume de persoane, păşind peste toată cuviinţa, la care fieştecare din clasele soţietăţii ar avea dreptate, încât au aţâţat feluri de tânguiri şi au dat prilej la întâmplări apărătoare din partea acelor obijduiţi, care foarte departe de a aduce un folos obştii, au ajuns a fi o pricină de scandal şi de simţire învrăjbitoare, urmare cu totul împotriva bunelor noastre cugetări şi a doritei uniri între simpatrioţi. Şi văzând, în sfârşit, că această foaie, din începutul ei, culegând materiile sale din filele cele mai mârşave ale istoriei s-au nimicnicit şi s-au făcut vrednică de râs, încât desfiinţarea ei ar fi fost un rezultat neapărat al displăcerii cetitorilor.

Noi, în privirea acestora şi în urmarea răspunderii la care se supune redactorul prin actul învoirii publicarisirei acestii foi, găsim de cuviinţă şi poruncim postelniciei de a opri cu desăvâşire înaintirea publicaţiei „Dacia literare”, şi a fi cu priveghere ca de acum înainte oricare redactor ar îndrăzni ca să deie în tipar vreun fel de scrieri fără avizul ţenzurei, îndată să se închidă tipografia, după care să nu mai fie iertat a tipări nici un fel de foaie periodică. Se porunceşte ţenzurii a fi cu ace mai aproape luare aminte, căci la tipărirea a orice fel de necuviinţă va pica cu grea răspundere.”

(Arhivele Statului Iaşi, Secretariatul de stat, dosar 522, f. 31)

1. Ce motive invocă porunca domnească pentru a interzice publicare revistei?

2. Care dintre temele propuse de Kogălniceanu ca element generator de originalitate este invocată în pasajul „că această foaie, din începutul ei, culegând materiile sale din filele cele mai mârşave ale istoriei”? Era aceasta un pericol pentru conştiinţa naţională? Provoca „displăceri cititorilor” aşa cum se afirmă în textul poruncii domneşti?

FIŞA 2

Statul român garantează libertatea de expresie şi interzice în mod expres cenzura.

Articolul 30 din Constituţia României

(1) Libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credinţelor şi libertatea creaţiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de comunicare în public, sunt inviolabile.

(2) Cenzura de orice fel este interzisă.

(3) Libertatea presei implică şi libertatea de a înfiinţa publicaţii.

(4) Nicio publicaţie nu poate fi suprimată.

În domeniul libertăţii de exprimare, legal, cenzura este definită de relaţia dintre stat şi persoană – juridică sau fizică. Un act de intervenţie asupra conţinutului sau asupra publicării unui material jurnalistic, poate fi considerat cenzură doar dacă statul este cel care aplică măsurile. Dacă modificarea sau decizia de a nu publica un material vin pe linie editorială (fără presiunea altor actori externi, precum oameni politici, companii care cumpără spaţiu de publicitate, patroni) nu putem descrie situaţiile ca fiind cenzură.

Redacţia are independenţă editorială. Asta înseamnă că deciziile referitoare la conţinutul jurnalistic sunt luate de jurnalişti şi editori, iar redactorul-şef este cel care are decizia finală. Patronatul nu poate decide ce se publică sau se difuzează.

1. Ar mai putea fi interzisă astăzi apariţia acestei publicaţii? Argumentaţi!

2. Extrageţi definiţia cuvântului cenzură şi identificaţi contextul în care termenul poate fi folosit.

Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (8)

Adaptare după scenariul elaborat de Sorina Duică – profesor de limba și literatura română, COLEGIUL NAȚIONAL „MIHAI EMINESCU”, Oradea

Titlu activitate: Textul ficțional/nonficțional (Textul juridic).

Concepte-cheie din domeniul educației media: libertatea de exprimare, drepturi și libertăți cetățenești, democrația;

Concepte-cheie din domeniul disciplinei: personaj, conflict.

Relevant pentru: drepturi și libertăți cetățenești

Recomandat pentru clasa a X-a (Conținuturi: Proza scurtă. Basmul cult.)

Competențe specifice la limba și literatura română:

2.1. Analiza principalelor componente de structură, de compoziţie şi de limbaj specific textului narativ;

3.3. Elaborarea unei argumentări orale sau scrise pe baza textelor studiate.

Competențe de educație media:

D.1.1 Recunoașterea valorilor sociale evidente în diferite texte media;

D.1.5 Cunoașterea și asumarea responsabilă a aplicării în spațiul public a unor concepte-cheie și elemente de responsabilitate socială (libertatea de exprimare, libertatea presei, dreptul la imagine, la viață privată, drept de autor).

Motivația (de ce?)

Lecția este valoroasă deoarece dezvoltă abilitățile de înțelegere a conținutului unor texte juridice, a abilităților de recunoaștere și utilizare a unor noțiuni vizând democrația, drepturile și libertățile omului, a mecanismelor care reglementează aceste drepturi și libertăți.

Rezultate: După această secvență, participanții vor putea să identifice tipurile de conflict într-un text literar, cauzele care duc la apariția acestor conflicte și vor ști principalele drepturi și libertăți ale omului, precum și principalele documente care reglementează aceste drepturi și libertăți.

Tema (ce?): Basmul cult – drepturile și libertățile omului - importanța cunoașterii și respectării lor

Evocare (5 minute)

Se cere elevilor să răspundă la câteva întrebări prin care se urmărește actualizarea și valorificarea cunoștințelor referitoare la personajul literar, la noțiunea de conflict și tipurile de conflict existente în basmul cult (Povestea lui Harap-Alb de I. Creangă), între Harap-Alb și Spân.

- Când vă gândiți la cuvântul „conflict”, ce vă vine în minte?
- Ce tipuri de conflict găsim în Povestea lui Harap-Alb?

Realizarea sensului (35 de minute)

După actualizarea acestor cunoștințe se aduce în discuție raportul dintre realitate-ficțiune și li se cere elevilor să precizeze dacă astfel de evenimente - prin care un om este obligat să renunțe la libertatea, identitatea lui etc. - se pot produce în realitate. Se pun în discuție noțiunile de democrație, drepturi, libertăți. Elevii sunt întrebați ce se poate face atunci când drepturile ne sunt încălcate.

După această discuție, se cere elevilor să consulte fișa de lucru care conține lista drepturilor omului și să precizeze de care dintre acestea a fost privat Harap-Alb. Li se va cere să argumenteze răspunsurile oferite. (Anexa 1)

Se precizează documentele oficiale care cuprind drepturi și libertăți: Constituția României, Carta drepturilor fundamentale a U.E., Declarația Universală a Drepturilor Omului.

Se cere elevilor să citească articlolul 30 din Constituția României. (Anexa 2)

Se precizează faptul că libertatea de exprimare este garantul celorlalte drepturi. Se explică conceptul de „garant”. Elevii sunt întrebați care ar putea fi motivele pentru care este libertatea de exprimare garantul celorlalte drepturi. Pentru a răspunde la întrebare, elevii vor citi articolul 30 din Constituția României, fiind conduși către concluzia că fără libertate de exprimare nu am putea să ne cerem drepturile, să protestăm atunci când ne sunt încălcate etc.

Set de întrebări pentru procesare:

- Cum este afectat Harap-Alb de încălcarea drepturilor sale?
- Ce câștigă Spânul prin încălcarea drepturilor lui Harap-Alb?
- Cum ne sunt garantate și protejate drepturile?
- Ce înseamnă dreptul la liberă exprimare?
- De ce este libertatea de exprimare importantă?

Reflecție (10 minute)

Elevii vor fi rugați să precizeze ce informații le sunt utile ca urmare a acestei lecții și ce vor schimba în comportamentul lor.

Întrebări de sprijin:

- Ce ați fi făcut voi în locul lui Harap-Alb, acum că aveți mai multe informații despre drepturile voastre?
- Credeți că este important să ne cunoaștem și să ne apărăm drepturile?
- Cunoașteți cazuri recente în care au fost încălcate drepturile omului?
- Credeți că nouă ni se încalcă anumite drepturi? Ce veți face dacă vă veți afla în fața unor astfel de tentative de încălcare a drepturilor fundamentale?
- Cum vă exercitați voi libertatea de exprimare?

Anexa 1 – Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (8)

Fișă de lucru

Aceasta este o listă a drepturilor omului conținută în Declarația Universală a Drepturilor Omului (UDHR), Convenția Internațională cu privire la Drepturile Civile și Politice (ICCPR), Convenția Europeană a Drepturilor Omului (ECHR) și Carta Socială Europeană revizuită (ESC), Constituția României

1. Dreptul la viață;
2. Fără tortură;
3. Fără sclavie;
4. Libertatea de exprimare;
5. Dreptul la libertate și securitate;
6. Dreptul la un proces corect;
7. Dreptul la reparație eficientă în caz de încălcare a drepturilor;
8. Fără discriminare, drept la egalitate;
9. Dreptul de a fi recunoscut ca persoană;
10. Dreptul la intimitate și viață de familie;
11. Dreptul la căsătorie;
12. Dreptul la proprietate personală;
13. Dreptul la circulația persoanelor;
14. Dreptul la azil;
15. Dreptul la îngrijire medicală;
16. Dreptul la odihnă și timp liber;
17. Dreptul la mâncare, băutură și adăpost;
18. Dreptul la îngrijire medicală;
19. Dreptul la educaţie;
20. Dreptul la angajare;
21. Dreptul la odihnă şi timp liber;
22. Dreptul la protecţie social;
23. Dreptul la participare politică;

24. Dreptul de a participa la viaţa culturală;
25. Interzicerea distrugerii drepturilor omului;
26. Dreptul la ordine socială care recunoaşte drepturile omului;
27. Responsabilităţile şi îndatoririle individului.

Sursa: *https://www.living-democracy.com/ro/textbooks/volume-3/part-2/unit-5/student-handout-6/*

https://lege5.ro/Gratuit/.gq4deojv/drepturile-si-libertătile-fundamentale-constitutia?dp=gqztemrwge2te

Anexa 2 – Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (8)

În România, libertatea de exprimare este consfințită prin intermediul Constituției, care o garantează și protejează.

Articolul 30 Libertatea de exprimare

1. Libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credinţelor şi libertatea creaţiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de comunicare în public, sunt inviolabile.

2. Cenzura de orice fel este interzisă.

3. Libertatea presei implică şi libertatea de a înfiinţa publicaţii.

4. Nici o publicaţie nu poate fi suprimată.

5. Legea poate impune mijloacelor de comunicare în masă obligaţia de a face publică sursa finanţării.

6. Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viaţa particulară a persoanei şi nici dreptul la propria imagine.

7. Sunt interzise de lege defăimarea ţării şi a naţiunii, îndemnul la război de agresiune, la ură naţională, rasială, de clasă sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violenţă publică, precum şi manifestările obscene, contrare bunelor moravuri.

8. Răspunderea civilă pentru informaţia sau pentru creaţia adusă la cunoştinţă publică revine editorului sau realizatorului, autorului, organizatorului manifestării artistice, proprietarului mijlocului de multiplicare, al postului de radio sau de televiziune, în condiţiile legii. Delictele de presă se stabilesc prin lege.

Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (9)

Adaptare după scenariul elaborat de Cristina David – profesor de limba și literatura română, COLEGIUL NAȚIONAL „ION MAIORESCU”, Giurgiu

Titlu activitate: „Povestea lui Harap-Alb” de Ion Creangă (ora a doua)

Concepte-cheie din domeniul educației media: libertatea de exprimare, Constituția României

Concepte-cheie din domeniul disciplinei: basmul cult

Relevant pentru: libertatea de exprimare, basmul cult

Recomandat pentru clasa a X-a (Conținuturi: Proza scurtă. Basmul cult.)

Competențe specifice de la limba și literatura română:

1.1. Utilizarea adecvată a achizițiilor lingvistice în receptarea diverselor texte;

2.1. Aplicarea unor tehnici vizând textele literare și nonliterare.

Competențe specifice de educație media:

D.1.1 Recunoașterea valorilor sociale evidente în diferite texte media;

D.1.5 Cunoașterea și asumarea responsabilă a aplicării în spațiul public a unor concepte-cheie și elemente de responsabilitate socială (libertatea de exprimare, libertatea presei, dreptul la imagine, la viață privată, drept de autor).

Motivația (de ce?)

Lecția este valoroasă pentru că stimulează gândirea critică și reflexivă a elevilor, le dezvoltă competența de comprehensiune a textului literar și îi conștientizează asupra drepturilor pe care le au și asupra limitelor libertății de exprimare.

Rezultate: După această secvență elevii vor ști că libertatea de exprimare este protejată de Constituția României, vor cunoaște conținutul articolului 30, vor identifica noi semnificații ale basmului cult „Povestea lui Harap-Alb” de Ion Creangă.

Tema (ce?): Basmul cult

Evocare (10 minute)

Elevii sunt întrebați ce știu despre drepturile omului și sunt rugați să povestească dacă au auzit de situații în care acestea au fost încălcate. Discuția va fi condusă către libertatea de exprimare.

Realizarea sensului (30 de minute)

Profesorul cere elevilor să precizeze care este secvența narativă corespunzătoare intrigii în „Povestea lui Harap-Alb” de Ion Creangă. Se face referire la episodul coborârii în fântână și la motivul supunerii prin vicleșug, având drept consecințe schimbul de identitate și interdicția impusă lui Harap-Alb de a dezvălui adevărul.

Elevii sunt întrebați dacă lui Harap-Alb i-a fost încălcat vreun drept.

Profesorul le aduce la cunostință elevilor articolul 30 din Constituția României și le cere să citească și să stabilească care dintre punctele articolului de lege au fost încălcate în secvența din basm vizată.

Art. 30 – Libertatea de exprimare

(1) Libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credinţelor şi libertatea creaţiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de comunicare în public, sunt inviolabile.

(2) Cenzura de orice fel este interzisă.

(3) Libertatea presei implică şi libertatea de a înfiinţa publicaţii.

(4) Nici o publicaţie nu poate fi suprimată.

(5) Legea poate impune mijloacelor de comunicare în masă obligaţia de a face publică sursa finanţării.

(6) Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viaţa particulară a persoanei şi nici dreptul la propria imagine.

(7) Sunt interzise de lege defăimarea ţării şi a naţiunii, îndemnul la război de agresiune, la ură naţională, rasială, de clasă sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violenţă publică, precum şi manifestările obscene, contrare bunelor moravuri.

(8) Răspunderea civilă pentru informaţia sau pentru creaţia adusă la cunoştinţă publică revine editorului sau realizatorului, autorului, organizatorului manifestării artistice, proprietarului mijlocului de multiplicare, al postului de radio sau de televiziune, în condiţiile legii. Delictele de presă se stabilesc prin lege.

Elevii menționează punctul 1, lui Harap-Alb fiindu-i încălcată libertatea de exprimare a gândurilor și opiniilor cu privire la schimbul de identitate.

Elevii sunt solicitați să explice în ce constă încălcarea libertății de exprimare în episodul corespunzător intrigii și să stabilească ce trăsătură a fiului de crai l-a adus în situația de a fi supus prin vicleșug. (de exemplu: naivitatea, lipsa de experiență, imaturitatea)

Reflecție (10 minute)

Elevii sunt întrebați ce informații le sunt utile ca urmare a acestei lecții și ce vor schimba în comportamentul lor.

- De ce este importantă libertatea de exprimare? Considerați că v-a fost încălcat vreodată acest drept?
- Cum ați reacționat când v-a fost încălcat dreptul la liberă exprimare?
- Cum ați reacționa acum dacă v-ar fi încălcat dreptul la liberă exprimare?
- Cum credeți că ar arăta viața voastră fără libertate de exprimare?
- Cum puteți folosi aceste informații în viața de zi cu zi?

06

Fapte și opinii

Informațiile pot fi împărțite în fapte și opinii.

- Faptele sunt împrejurări reale, acțiuni sau fenomene care se pot observa sau pot fi demonstrate obiectiv.

Ex: Afară plouă. / Bugetul ministerului a fost redus. / Domnul X a fost condamnat pentru furt.

- Opiniile sunt aprecieri sau interpretări ale faptelor, văzute prin prisma subiectivă a autorului.

Ex: Vremea e bună./ Bugetul ministerului este indecent de mic./ Domnul X este un hoț fără scrupule.

Fapte	*Opinii*
Împrejurări reale, acțiuni sau fenomene care pot fi observate sau verificate obiectiv	Impresii, aprecieri sau interpretări asupra unui subiect
*Pot fi demonstrate obiectiv, în baza unor **probe***	*Nu pot fi verificate și demonstrate*
Obiective	*Subiective, personale, putem fi sau nu de acord cu ele*
Universale, apar la fel indiferent de cine le privește	*Pot diferi de la persoană la persoană, de la grup la grup*
Exprimate în termeni neutri	*Exprimate în termeni emoționali*
Cuvinte care ajută la identificarea lor: confirmă, dovedește, demonstrează etc.	*Părerea mea, din punctul meu de vedere, a suspecta că etc.*

În jurnalism, informațiile factuale trebuie demonstrate cu surse citate sau cu documente.

Deși opiniile, mai ales cele care exprimă judecăți de valoare (bun/rău, corect/greșit, potrivit/nepotrivit) nu trebuie neapărat justificate, au credibilitate mai mare opiniile care au la bază informații factuale.

Un bun jurnalist va prezenta întotdeauna publicului mijloacele prin care poate demonstra – și prin care publicul poate verifica, dacă dorește – faptele pe care le prezintă. Un comentator onest își va baza întotdeauna opinia și interpretarea pe fapte demonstrabile. Ambii vor menționa sursa informațiilor. Printre probele cel mai des folosite amintim: analize și date statistice, studii, cercetări științifice.

Orice opinie este legitimă, deoarece libertatea de exprimare garantează dreptul oricărei persoane la propria opinie și de a pune în circulație sau de a primi de la alții „gânduri, opinii și credințe” (Articolul 30 din Constituția României).

Nu orice opinie este pertinentă. Pertinența este dată de capacitatea persoanei care emite respectiva opinie de a cunoaște domeniul asupra căruia se pronunță.

Faptele și opiniile sunt adesea întrețesute în mesajele media. Prin urmare, este esențial ca tinerii să poată deslușI ceea ce este bazat pe fapt, demonstrabil și verificabil, de ceea ce este o interpretare subiectivă a realității, pentru a deveni persoane cu autonomie critică ce pot naviga cu succes mesajele tulburi ce ajung la ei.

Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (10)

Adaptare după scenariul elaborat de Nicoleta Ionescu - profesor de limba și literatura română, LICEUL TEORETIC „JEAN MONNET”, București

Titlu activitate: Nuvela fantastică. „La hanul lui Mânjoală” de I.L.Caragiale (narator obiectiv/narator subiectiv, fapte și opinii).

Concepte-cheie din domeniul educației media: Fapte și opinii.

Concepte-cheie din domeniul disciplinei: Nuvela, naratorul obiectiv și naratorul subiectiv

Relevant pentru: Informația. Fapte și opinii respectiv Distincția obiectiv /subiectiv în narațiune.

Recomandat pentru clasa a IX-a (Unitatea tematică: Lumi fantastice.)

Competențe de la limba și literatura română:

1.1. Utilizarea adecvată a achiziţiilor lingvistice în receptarea diverselor texte;

2.1. Aplicarea unor tehnici vizând înţelegerea textelor literare sau nonliterare.

Competențe specifice de educație media:

B.2.1. Dezvoltarea unor perspective echilibrate asupra conținuturilor transmise prin mijloacele de comunicare în masă, integrând conceptele-cheie dobândite în formarea parcursă ca instrumente de raportare critică la media;

B.2.2. Utilizarea într-o manieră reflexivă instrumentele de cercetare a mesajelor (comparare surse, interpretarea situațiilor, autentificarea informațiilor, distincția dintre fapte și opinii, plasare în contexte spațio-temporale adecvate) pentru a verifica validitatea, credibilitatea și calitatea conținuturilor.

Motivația (De ce?)

Lecția stimulează gândirea autonomă, reflexivă și critică în raport cu mesajele receptate și cultivă o atitudine pozitivă față de comunicare.

Rezultate: La sfârșitul secvenței de învățare, elevii vor ști să definească faptele și opiniile, să facă diferența între fapte și opinii pe baza unor caracteristici și să încadreze în fapte sau opinii mai multe secvențe de text și să justifice opțiunea.

Tema (ce?): Nuvela fantastică. „La hanul lui Mânjoală” de I.L.Caragiale (narator obiectiv/narator subiectiv, fapte și opinii).

Evocare (10 minute)

Se adresează întrebări elevilor.

Se vor reactualiza idei și probleme „ancoră” dintre obiectivele activităților didactice precedente și cele ale activității în curs de desfășurare (cunoștințe din anii de studiu anteriori); concepte-cheie:

povestirea în ramă, naratorul subiectiv, timpul narat și timpul narațiunii, accentul pe acțiune, fapte etc.

Pornind de la naratorul subiectiv, introducem conceptele media ce urmează a fi infuzate: informații, fapte, opinii.

Se vor explora cunoștințele pe care elevii au deja despre fapte și opinii - cum le definesc, în ce contexte s-au întâlnit cu acești termeni înainte.

Realizarea sensului (30 de minute)

Definim cele două concepte (Materialul suport: Anexa 1)

Elevii vor citi fragmente din povestirea „În mijlocul lupilor”, iar apoi vor analiza diferite secvențe cu scopul de a interpreta informațiile: sunt fapte sau opinii? (Anexa 2)

Reflecție (10 minute)

Vor fi reluate, pe scurt, cu ajutorul elevilor, caracteristicile faptelor și ale opiniilor cu scopul de a fixa informațiile.

Elevii vor fi stimulați să găsească contexte din viața de zi cu zi în care este important să știm să diferențiem opiniile de fapte. (rețele de socializare, emisiuni TV, bloguri etc.)

De ce este important să recunoaștem opiniile? (Pentru a nu le accepta ca fiind general valabile.)

Răspunsurile elevilor vor integra și elementele secvenței didactice noi cu privire la textul studiat.

Anexa 1 – Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (10)

Cum facem diferența între fapte și opinii?

→ **faptele sunt:**

- împrejurări reale, acţiuni sau fenomene care se pot observa sau pot fi demonstrate obiectiv.

Ex: Afară plouă. X a fost condamnat pentru furt.

→ **opiniile sunt:**

- aprecieri sau interpretări ale faptelor, văzute prin prisma subiectivă a autorului.

Ex: Vremea e bună. X este un hoț fără scrupule.

Împrejurări reale, acțiuni sau fenomene care pot fi observate sau verificate obiectiv	**Impresii, aprecieri sau interpretări asupra unui subiect/fapt**
Pot fi demonstrate obiectiv, în baza unor probe	**Nu pot fi verificate și demonstrate**
Obiective	**Subiective, personale, putem fi sau nu de acord cu ele**
Universale, apar la fel indiferent de cine le privește	**Pot diferi de la persoană la persoană, de la grup la grup**
Exprimate în termeni neutri	**Exprimate în termeni emoționali**
Cuvinte care ajută la identificarea lor: confirmă, dovedește, demonstrează etc.	**Cuvinte care ajută la identificarea lor: părerea mea, din punctul meu de vedere, a suspecta că etc.**

Anexa 2 – Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (10)

Citiți fragmentele date și identificați faptele și opiniile prezente în acestea. Justificați opțiunea.

„Aș fi stat mult la hanul Mânjoloaii, dacă nu venea socru-meu, pocovnicu Iordache, Dumnezeu să-l ierte, să mă scoată cu tărăboi de acolo. De trei ori am fugit de la el înainte de logodnă și m-am întors la han, până când, bătrânul, care vrea zor nevoie să mă ginerească, a pus oameni de m-au prins și m-au dus legat cobză la un schit în munte: patruzeci de zile, post, mătănii și molitve. Am ieșit de-acolo pocăit: m-am logodit și m-am însurat.

Tocma-ntr-un târziu, într-o noapte limpede de iarnă, pe când ședeam cu socru-meu la lafturi, după obiceiul de la țară, dinaintea unui borcan de vin, aflarăm de la un isprăvnicel, care sosea cu cumpărături din oraș, că despre ziuă stătuse să fie foc mare la Hăculești; arsese până în pământ hanul lui Mânjoală îngropând pe biata cocoana Marghioala, acu hârbuită, subt un morman uriaș de jăratic.

– A băgat-o în sfârșit la jăratic pe matracuca! a zis socru-meu râzând.

Și m-a pus să-i povestesc iar istoria de mai sus pentru a nu știu câtea oară. Pocovnicul o ținea într-una că în fundul căciulii îmi pusese cocoana farmece și că iedul și cotoiul erau tot una…”

La hanul lui Mânjoală de I.L.Caragiale (fragment)

De trei ori am fugit de la el înainte de logodnă și m-am întors la han, până când, bătrânul, care vrea zor nevoie să mă ginerească, a pus oameni de m-au prins și m-au dus legat cobză la un schit în munte: patruzeci de zile.	Fapte:	Opinii:
Arsese până în pământ hanul lui Mânjoală îngropând pe biata cocoana Marghioala, acu hârbuită, subt un morman uriaș de jăratic.	Fapte:	Opinii:
Pocovnicul o ținea într-una că în fundul căciulii îmi pusese cocoana farmece și că iedul și cotoiul erau tot una...	Fapte:	Opinii:

Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (11)

Adaptare după scenariul elaborat de Cristina Suciu – profesor de limba și literatura română, COLEGIUL NAȚIONAL „GEORGE COȘBUC”, Năsăud

Titlu activitate: „Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război” de Camil Petrescu

Concepte-cheie din domeniul educației media: Fapte și opinii

Concepte-cheie din domeniul disciplinei: modernism, autenticitate

Relevant pentru: analiza informației, diferențierea între fapte și opinii; literatură.

Recomandat pentru clasa a X-a (Conținuturi: Roman – modern, subiectiv)

Competențe specifice de la limba și literatura română:

1.2. Receptarea adecvată a sensului / sensurilor unui mesaj transmis prin diferite tipuri de texte orale sau scrise;

2.1. Analiza principalelor componente de structură, de compoziţie şi de limbaj specifice textului narativ.

Competențe specifice de educație media:

B.2.1 Dezvoltarea perspectivelor echilibrate asupra conținuturilor transmise prin mijloacele de comunicare în masă, integrând conceptele-cheie dobândite în formarea parcursă ca instrumente de raportare critică la media;

B.2.2 Utilizarea într-o manieră reflexivă a instrumentelor de cercetare a mesajelor (comparare surse, interpretarea situațiilor, autentificarea

informațiilor, distincția dintre fapte și opinii, plasare în contexte spațio-temporale adecvate) pentru a verifica validitatea, credibilitatea și calitatea conținuturilor;

Motivația (de ce?)

Lecția este valoroasă pentru că stimulează gândirea critică a elevilor, le dezvoltă competența de comprehensiune a textului literar, de analiză și interpretare, dar și spiritul critic prin realizarea diferenței între fapte și opinii și conștientizarea importanței ca o opinie să fie pertinentă.

Rezultate: După această secvență elevii vor putea să diferențieze faptele de opinii, să precizeze cele două caracteristici fundamentale ale opiniei, legitimitatea și pertinența, și să identifice într-un fragment de text fapte și opinii, justificând alegerea făcută.

Tema (ce?): Fapte și opinii în fragmente din „Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război”, de Camil Petrescu

Evocare (10 minute)

Elevii sunt conduși prin întrebări de sprijin către textul literar studiat, fiind subliniat caracterul subiectiv al perspectivei narative. Făcându-se legătura dintre aceasta și opinii, vor fi introduse conceptele de fapte și opinii.

Profesorul solicită elevilor să realizeze un brainstorming, pentru a aduna semnificațiile celor două concepte-cheie: fapte și opinii.

Pe o tablă se scrie în cerc cuvântul-cheie fapt, iar pe cealaltă cuvântul-cheie opinie, iar elevii trebuie să traseze cât mai multe linii pentru a surprinde ce înseamnă pentru ei cele două concepte.

Realizarea sensului (30 de minute)

Profesorul realizează o prezentare pe videoproiector în care se detaliază comparativ aceste conținuturi. (Anexa 1)

Informațiile transmise sunt corelate cu semnificațiile adunate de elevi pe tablă și se subliniază distincția clară între fapte și opinii.

Se va utiliza ca text-suport primul capitol din textul studiat. Elevii vor citi enunțurile selectate și vor stabili dacă acestea conțin fapte sau opinii, încercuind litera care corespunde răspunsului F(fapt)/ O(opinie). (Anexa 2)

Elevii prezintă, pe rând, fiecare enunț și de analizează răspunsurile oferite, se aduc argumente care să susțină decizia și se analizează specificitatea enunțurilor unde elevii au întâmpinat probleme.

Profesorul prezintă cele două caracteristici fundamentale ale opiniei: legitimitatea și pertinența. (Anexa 1)

Se inițiază o discuție pornind de la întrebarea dacă opiniile lui Ștefan Gheorghidiu sunt pertinente sau nu, apoi se face trimitere la prima notă de subsol a cărții.

Reflecție (10 minute)

Elevii vor fi invitați să răspundă la câteva întrebări, prin care să exploreze importanța diferențierii între fapte și opinii atât în analiza de text literar, cât și în viața de zi cu zi, atunci când consumă mesaje media.

De asemenea, vor fi întrebați în ce momente este necesară analiza pertienenței opiniei în mesajele pe care le întâlnesc în media.

Anexa 1 – Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (11)

Cum facem diferența între fapte și opinii?

→ faptele sunt:

 împrejurări reale, acţiuni sau fenomene care se pot observa sau pot fi demonstrate obiectiv.

Ex: Afară plouă. X a fost condamnat pentru furt.

→ opiniile sunt:

 aprecieri sau interpretări ale faptelor, văzute prin prisma subiectivă a autorului.

Ex: Vremea e bună. X este un hoț fără scrupule.

Împrejurări reale, acțiuni sau fenomene care pot fi observate sau verificate obiectiv	Impresii, aprecieri sau interpretări asupra unui subiect/fapt
Pot fi demonstrate obiectiv, în baza unor probe	Nu pot fi verificate și demonstrate
Obiective	Subiective, personale, putem fi sau nu de acord cu ele
Universale, apar la fel indiferent de cine le privește	Pot diferi de la persoană la persoană, de la grup la grup
Exprimate în termeni neutri	Exprimate în termeni emoționali
Cuvinte care ajută la identificarea lor: confirmă, dovedește, demonstrează etc.	Cuvinte care ajută la identificarea lor: părerea mea, din punctul meu de vedere, a suspecta că etc.

Anexa 2 – Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (11)

Citiți cu atenție fragmentul de mai jos.

Cartea întâia

La Piatra Craiului, în munte

În primăvara anului 1916, ca sublocotent proaspăt, întâia dată concentrat, luasem parte, cu un regiment de infanterie din Capitală, la fortificarea Văii Prahovei, între Bușteni și Predeal. Niște șănțulețe ca pentru scurgere de apă, acoperite îci și acolo cu ramuri și frunziș, întărite cu pământ ca de un lat de mână, erau botezate de noi tranșee și apărau un front de vreo zece kilometri.

În fața lor, câteva dreptunghiuri de rețele și „gropi de lup" erau menite să sporească fortificațiile noastre. Toate capetele acestea de tranșee, risipite ici și acolo, supraveghind șoseaua(?) de pe boturi de deal, nu făceau, puse cap la cap, un kilometru. Zece porci țigănești, cu boturi puternice, ar fi râmat, într-o jumătate de zi, toate întăriturile de pe Valea Prahovei, cu rețele de sârmă și cu „gropi de lup" cu tot. (Gropile acestea de lup erau niște gropi cât cele pe care le fac, jucându-se, copiii în nisip, iar în fund aveau bătut câte un mic țăruș, ascuțit apoi ca o țeapă în sus). După socotelile Marelui Stat Major român din 1916- adică din timpul bătăliei de la Verdun- dușmanul care venea la atac avea să calce, din nebăgare de seamă, în aceste gropi și să se împungă în țepi, fie în talpă, fie în spate. Despre „valea fortificată" a Prahovei vorbea cu respect toată țara: Parlament, partide politice și presa. Ca să nu poată fi văzute din tren aceste realizări misterioase, vagoanele nu circulau decât cu perdelele trase sau, dacă nu erau perdele, cu geamurile mânjite cu vopsea albă , iar de la Sinaia, pe fiecare culoar, erau santinele cu baioneta la armă1.

La 10 mai, în același an, eram mutat în regimentul XX, care, de un an și mai bine, se găsea pe frontieră, deasupra Dâmbovicioarei în munți, tot pentru acoperire și fortificații. Aici, aceeași glumă: câteva sute de metri de tranșee-jucării erau menite să ilustreze principiile tactice ale armatei române de neînvins.

1 E perfect adevărat că, în timpul luptelor de mai târziu, niciunui comandant de companie nu i-a trăsnit prin cap să ocupe aceste tranșee, care parodiau în mic satele lui Potemkin, mai ales că nemții nu s-au simțit obligați să vie pe șosea, ca să poată fi vânați cu pușca, ci au ocupat dealurile împădurite negru și clăbuceturile cu pășuni verzi-gălbui.

Identificați dacă enunțurile extrase conțin fapte sau opinii. Încercuiți litera care corespunde răspunsului F(fapt)/ O(opinie).

În primăvara anului 1916, ca sublocotent proaspăt, întâia dată concentrat, luasem parte, cu un regiment de infanterie din Capitală, la fortificarea Văii Prahovei, între Bușteni și Predeal.

F/O

Niște șănțulețe ca pentru scurgere de apă, acoperite ici și acolo cu ramuri și frunziș erau botezate de noi tranșee.
F/O

Zece porci țigănești, cu boturi puternice, ar fi râmat, într-o jumătate de zi, toate întăriturile de pe Valea Prahovei, cu rețele de sârmă și cu „gropi de lup” cu tot.

F/O

Gropile acestea de lup erau niște gropi cât cele pe care le fac, jucându-se, copiii în nisip.

F/O

E perfect adevărat că, în timpul luptelor de mai târziu, niciunui comandant nu i-a trăsnit prin cap să ocupe aceste tranșee.
F/O

După socotelile Marelui Stat Major român din 1916- adică din timpul bătăliei de la Verdun- dușmanul care venea la atac avea să calce, din nebăgare de seamă, în aceste gropi și să se împungă în țepi, fie în talpă, fie în spate.

F/O

Despre „valea fortificată” a Prahovei vorbea cu respect toată țara: Parlament, partide politice și presa.
F/O

Vagoanele nu circulau decât cu perdelele trase sau, dacă nu erau perdele, cu geamurile mânjite cu vopsea alba, iar de la Sinaia, pe fiecare culoar, erau santinele cu baioneta la armă.
F/O

La 10 mai, în același an, eram mutat în regimentul XX, care, de un an și mai bine, se găsea pe frontieră, deasupra Dâmbovicioarei în munți, tot pentru acoperire și fortificații.

F/O

Aici, aceeași glumă: câteva sute de metri de tranșee-jucării erau menite să ilustreze principiile tactice ale armatei române de neînvins.
F/O

Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (12)

Adaptare după scenariul elaborat de Cristina Telea-Comnea, profesor de limba și literatura română, COLEGIUL NAȚIONAL „MIHAI VITEAZUL”, Sf. Gheorghe, Covasna

Titlu activitate: „În vreme de război”, de I. L. Caragiale

Concepte-cheie din domeniul educației media: Informația. Fapte și opinii

Concepte-cheie din domeniul disciplinei: Realismul

Relevant pentru: Fapte și opinii

Recomandat pentru clasa a XI-a (Conținuturi: Curente culturale/literare în secolul al XIX-lea - începutul secolului al XX)

Competențe specifice de la limba și literatura română:

1.1. Aplicarea cunoștințelor de limbă în receptarea mesajelor scrise;

1.2. Utilizarea achizițiilor lingvistice, cu accent pe aspectele normative;

1.3. Folosirea adecvată a strategiilor de comunicare orală în monolog și dialog.

Competențe specifice de educație media:

B.2.1 Dezvoltarea perspectivelor echilibrate asupra conținuturilor transmise prin mijloacele de comunicare în masă, integrând conceptele-cheie dobândite în formarea parcursă ca instrumente de raportare critică la media;

B.2.2 Utilizarea într-o manieră reflexivă a instrumentelor de cercetare a mesajelor (comparare surse, interpretarea situațiilor, autentificarea informațiilor, distincția dintre fapte și opinii, plasare în contexte spațio-temporale adecvate) pentru a verifica validitatea, credibilitatea și calitatea conținuturilor.

Motivația (de ce?)

Lecția este valoroasă pentru că stimulează gândirea critică și reflexivă a elevilor, le dezvoltă competența de comprehensiune a textului studiat, realizând diferența dintre fapte și opinii și conștientizând caracteristicile importante ale unei opinii.

Rezultate: După această secvență, participanții vor putea să diferențieze faptele de opinii și să cunoască cele două caracteristici fundamentale ale opiniei: legitimitatea și pertinența.

Tema (ce?): „În vreme de război”, de I. L. Caragiale

Evocare (10 minute)

Elevii sunt rugați să răspundă la câteva întrebări despre semnificația „informației”.

- Ce reprezintă pentru voi „informațiile”?
- La ce se referă informațiile?

- Elevii vor fi ghidați către termenii „fapte” și „opinii”.
- La ce vă gândiți când auziți cuvântul „fapt”? Dar „opinie”?
- Care sunt, în opinia voastră, diferențele dintre cele două concepte?

Se vor nota pe tablă cuvintele-cheie extrase din răspunsurile elevilor.

Realizarea sensului (30 de minute)

Cadrul didactic explică cele două concepte, fapte și opinii și diferențele dintre ele, utilizând ca suport o prezentare Powerpoint.

Faptele se referă la întâmplări, lucruri sau fenomene care există și se pot observa, măsura sau dovedi. Acestea prezintă certitudini.

Opiniile reprezintă puncte de vedere, păreri, judecăți personale referitoare la idei, comportamente, persoane etc.

Distingând faptele de opinii, putem identifica intenția vorbitorului, care poate fi de a informa asupra unor fapte sau de a convinge că opinia merită împărtășită.

Elevii sunt invitați să rezolve individual un exercițiu prin care să distingă faptele de opinii și să reformuleze enunțurile după cerința dată.

Elevii prezintă rezultatele, prin sondaj, și sunt discutate rezultatele exercițiului.

Cadrul didactic prezintă apoi elevilor cele două caracteristici fundamentale ale unei opinii: legitimitatea și pertinența. Orice opinie este legitimă, deoarece libertatea de exprimare este un drept fundamental al omului garantat de Constituție. Pertinența opiniei este legată de capacitatea persoanei care emite respectiva opinie de a cunoaște domeniul asupra căruia se pronunță. Oricare dintre noi avem o opinie despre un scriitor sau altul, dar opinia pertinentă este cea a unui critic literar.

Reflecție (10 minute)

Elevii sunt invitați să reia exercițiul din evocare și să precizeze ce cunoștințe noi au despre fapte și opinii și să reflecteze la utilitatea acestora în viața reală.

Întrebări de sprijin:

- Care este părerea personală despre conceptele abordate?
- Unde ne întâlnim cu aceste concepte în viața de zi cu zi? (rețele sociale, TV etc.)
- Căror mesaje acordăm credibilitate? Celor care se referă la fapte, ori la opinii?
- În ce condiții acordăm încredere opiniilor?
- Opinia mea (profesor fiind) față de eleva Maria (care tușește foarte des): „Ai astm.” este sau nu pertinentă? Pe cine ar trebui să întrebăm când vorbim despre o problemă de sănătate?

Anexa 1 – Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (12)

Citiți cu atenție textul următor:

„Hangiul mototoli hârtia după ce mai privi bine data: în adevăr, scrisoarea era expediată cu trei zile mai nainte de luarea Plevnei. Dar acuma... Plevna era luată - asta se zvonise oficial în toate unghiurile ţării.

Primarul mai ştia, tot din izvor oficial, că voluntarii au să fie liberaţi zilele acestea spre a se-ntoarce pe la căminuri, fiindcă războiul s-a sfârşit.

- Dar... întrebă distrat d-l Stavrache, ce s-o mai fi făcut cu tâlharii prinși astă-primăvară? Tâlharii fuseseră osândiți la diferite pedepse şi desigur erau și așezați la locurile de muncă. Carevasăzică, clipi gândul hangiului, nici vorbă n-a fost la judecată despre popa, despre capul şi gazda tâlharilor. Aoleu! Ce mai judecători!

...Dar o să-ndrăznească să se mai întoarcă?

...Dar dacă îndrăznește și se-ntoarce?... Atunci, ce-i de făcut?

...Da! dar sergentul se poate întoarce; popa, ba!

...Dar dacă-i vine așa o nebunească sergentului să spuie că el e stăpânul averii, întâmplându-se orice s-o întâmpla! că odată a purtat barbă și plete.

...Da, dar atunci procurorul îl rade și-l tunde de-a binelea.

...O veni?... n-o veni?...”

(I. L. Caragiale, „În vreme de război”)

Încercuiește litera F, dacă enunțurile conțin fapte, și litera O, dacă enunțurile conțin opinii. Rescrie-le apoi, astfel încât să exprime opinii, dacă le-ai considerat fapte și fapte, dacă le-ai considerat opinii.

1. Hangiul mototoli hârtia după ce mai privi bine data: în adevăr, scrisoarea era expediată cu trei zile mai nainte de luarea Plevnei. F/O

2. Plevna era luată - asta se zvonise oficial în toate unghiurile țării. F/O

3. Primarul mai știa, tot din izvor oficial, că voluntarii au să fie liberaţi zilele acestea spre a se-ntoarce pe la căminuri, fiindcă războiul s-a sfârşit. F/O

4. Aoleu! ce mai judecători! F/O

5. Da! dar sergentul se poate întoarce; popa, ba! F/O

6. ...Da, dar atunci procurorul îl rade și-l tunde de-a binelea. F/O

Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (13)

Adaptare după scenariul elaborat de Gabriela Sermeșan – profesor de limba și literatura română, COLEGIUL NAȚIONAL „GEORGE COȘBUC”, Năsăud

Titlu activitate: Fapte și opinii în „Enigma Otiliei”, de G. Călinescu

Concepte-cheie din domeniul educației media: gândire critică, analiza mesajelor, distincția dintre fapte și opinii

Concepte-cheie din domeniul disciplinei: Romanul obiectiv

Relevant pentru: Argumentarea interpretărilor şi a judecăţilor de valoare

Recomandat pentru clasa a X-a (Conținuturi: Roman – obiectiv)

Competențe specifice de la limba și literatura română:

1.2. Receptarea adecvată a sensului / sensurilor unui mesaj transmis prin diferite tipuri de texte orale sau scrise;

1.3. Folosirea adecvată a strategiilor şi a regulilor de exprimare orală în monolog şi în dialog.

Competențe specifice de educație media:

B.2.2 Utilizarea într-o manieră reflexivă a instrumentelor de cercetare a mesajelor (comparare surse, interpretarea situațiilor, autentificarea informațiilor, distincția dintre fapte și opinii, plasare în contexte spațio-temporale adecvate) pentru a verifica validitatea, credibilitatea și calitatea conținuturilor;

B.2.4 Utilizarea criteriilor valorice și de evaluare pentru selecția și lectura mesajelor, confruntarea propriilor judecăți cu punctele de vedere transmise de canalele media.

Motivația (de ce?)

Lecția este valoroasă pentru că stimulează gândirea critică și reflexivă a elevilor, le dezvoltă competența de comprehensiune a textului studiat, realizând diferența dintre fapte și opinii și conștientizând caracteristicile importante ale unei opinii.

Rezultate: După această secvență, participanții vor putea să diferențieze faptele de opinii și să se familiarizeze cu cele două caracteristici fundamentale ale opiniei: legitimitatea și pertinența.

Tema (ce?): Fapte și opinii în „Enigma Otiliei”, de G. Călinescu

Evocare (10 minute)

Profesorul solicită elevilor să citească cele două secvențe de text nonliterar (Anexa 1), pentru a identifica în care dintre ele se oferă informații exacte și în care sunt exprimate opiniile autorilor.

- Ce reprezintă pentru voi „informațiile”?
- Profesorul va ghida elevii către termenii „fapte” și „opinii”.
- La ce vă gândiți când auziți cuvântul „fapt”? Dar „opinie”? Care sunt diferențele dintre cele două concepte?

Profesorul va nota pe tablă cuvintele-cheie extrase din răspunsurile elevilor.

Profesorul solicită elevilor să facă o scurtă recapitulare privind textul literar studiat și va ghida elevii către caracterizarea poliedrică a Otiliei, conectând conceptele de fapte și opinii cu aceasta.

Realizarea sensului (30 de minute)

Profesorul explică cele două concepte, fapte și opinii și diferențele dintre ele.

Faptele se referă la întâmplări, lucruri sau fenomene care există și pot fi observate, măsurate, dovedite. Acestea prezintă certitudini.

Cuvintele-cheie care sunt asociate faptelor pot fi numerale, verbe precum: a verifica, a înregistra, a dovedi; substantive: ca document, raport, fotografie.

Opiniile reprezintă puncte de vedere, păreri, judecăți personale referitoare la idei, comportamente, persoane etc.

Cuvintele-cheie ce pot fi folosite în exprimarea opiniilor sunt: adjective ca bun, rău, plăcut, verbe precum a crede, a considera, substantive ca interpretare, punct de vedere, perspectivă.

Distingând faptele de opinii, identificăm intenția vorbitorilor, care poate fi de a informa asupra unor fapte sau de a convinge pe alții să împărtășească aceeași opinie.

07

Legitimitatea și pertinența

Orice opinie este legitimă, deoarece libertatea de exprimare este un drept fundamental al omului garantat de Constituție. Pertinența opiniei este legată de capacitatea persoanei care emite respectiva opinie de a cunoaște domeniul asupra căruia se pronunță. Oricare dintre noi avem o opinie despre un scriitor, despre un personaj, în cazul nostru despre Otilia, dar opinia pertinentă este cea a unui critic literar.

Elevii sunt invitați să rezolve individual un exercițiu prin care să distingă faptele de opinii. (Anexa 2)

Elevii prezintă rezultatele, prin sondaj, fiind discutate răspunsurile lor.

Profesorul prezintă elevilor cele două caracteristici fundamentale ale unei opinii: legitimitatea și pertinența.

Reflecție (10 minute)

Profesorul va invita elevii să reflecteze la utilitatea faptelor și opiniilor atât în analiza de text literar, cât și în viața reală.

Întrebări de sprijin:

- Cum ne ajută diferențierea faptelor și opiniilor la analizarea personajelor?
- Cum construiesc opiniile personajelor imaginea Otiliei, cum diferă aceasta de modul în care se vede Otilia însăși?
- Unde ne întâlnim cu aceste concepte în viața de zi cu zi?
- Căror mesaje acordăm credibilitate? Celor care se referă la fapte, ori la opinii?
- În ce condiții acordăm încredere opiniilor?
- Puteți găsi exemple din media, unde opinii care nu sunt pertinente sunt totuși prezentate ca atare?

Anexa 1 – Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (13)

a. Noi folosim cuvântul „bun” sau „bine” pentru a descrie ceva ce ne place, ceva ce ne face viața mai bună și acele gesturi frumoase pe care oamenii le fac pentru alții. Bunătatea este foarte importantă, deoarece ea chiar face lumea noastră mai bună.

Oamenii au început să discute despre ce presupune bunătatea încă de când s-au întrebat „Cum este cel mai bine să ne purtăm și să-i tratăm pe ceilalți?” Filozofii greci din Antichitate au început o dezbatere despre bunătate care continuă și azi. Ei ne-au învățat că bunătatea nu are legătură numai cu faptele noastre, ci și cu modul nostru de gândire. Când ne gândim dacă lucrurile pe care vrem să le facem sunt bune, este bine să vorbim și cu alți oameni, să aflăm cum gândesc și alte comunități, să aflăm motivele pentru care consideră că ceva este bun sau rău.”

Anthony C. Grayling, filosof, „De unde vine binele”

b. Astronomii știu deja de secole că Pământul și celelalte mari planete- Mercur, Venus, Marte, Jupiter, Saturn, Uranus și Neptun – se învârt, toate, în jurul Soarelui. În prezent astronomii au descoperit că majoritatea stelelor pe care le vedem pe cerul nopții au planete care gravitează în jurul lor. Unele dintre aceste planete sunt cât Jupiter, altele sunt cât Pământul nostru. Nu-i ușor să vezi aceste planete, mai ales pe cele care sunt de mărimea Pământului. Luminozitatea lor este de un milion de ori mai mică decât a stelei în jurul căreia gravitează. E ca și cum ai căuta un licurici în lumina unui reflector puternic.”

Martin Rees, astronom al Casei Regale a Marii Britanii, „De ce strălucește universul?”

Anexa 2 – Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (13)

Încercuiește litera F, dacă enunțurile conțin fapte, și litera O, dacă enunțurile conțin opinii.

1. Peste câteva zile, Felix primi o carte poștală ilustrată (...). Pe o vedere de la Paris (eternul turn Eiffel), recunoscu scrisul Otiliei. Fata îi trimitea scurte salutări din Franța, și-l ruga să-i scrie, dându-i un număr oarecare de pe rue de la Michodiere.

F/O

2. Ce căuta Otilia la Paris, mai ales cu cine? Fără îndoială cu Pascalopol. Sufletul i se umplu de amărăciune. La Paris Pascalopol înceta de a mai fi un simplu protector patern. Un om în vârstă care duce minorele în străinătate, e un corupător.

F/O

3. Felix luă o fotografie a Otiliei și o privi îndelung. Ciudat, ochii limpezi ai fetei dezmințeau proastele lui opinii. Cine știe dacă nu erau și alte motive la mijloc în această familie ciudată, pe care n-o cunoștea îndeajuns?!

F/O

4. Felix comunică scrisoarea lui moș Costache, care o înregistră cu un răgușit „Daaa?”. Acesta spuse vestea Marinei, și Marina o trecu mai departe.

F/O

5. Aglae suferi și ea o scurtă convulsiune a mușchilor feței, dar nu-și schimbă poziția pe scaun. După puțin timp, rezumă numai într-un cuvânt toată fierea ei:

- Scârbă!

- Deșteaptă fată! comentă Stănică știrea când o află. Știu că se descurcă-n viață!

- Dumneata numești deșteptăciune - zise Aurica - să pleci fără rușine cu un bărbat în străinătate?

- Da! decretă Stănică. Numesc deșteaptă o femeie care sucește capul bărbaților. Ăsta e rostul femeii.

F/O

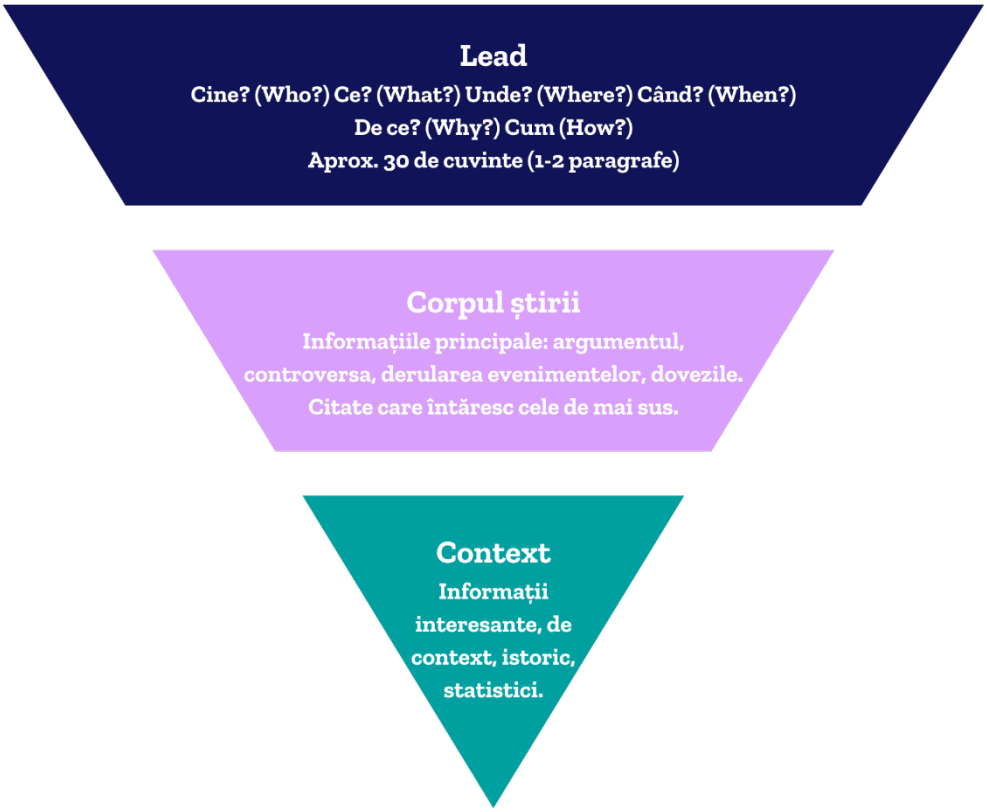
08

Știrea. Interesul public

Nu orice informație devine automat știre. Pentru a deveni știre, ea trebuie să aibă valoare de știre, ce se stabilește prin diferite criterii, precum: noutatea, proximitatea, proeminența actorilor, conflict, impact și consecințe, interes uman, raritate sau unicitate.

O știre corect construită va urmări standarde precum: actualitate, echilibru și echidistanță.

Deseori, știrile sunt construite folosind structura piramidei inversate: lead (informația cea mai importantă), corpul știrii (dezvoltarea subiectului), context. O știre va răspunde mereu la întrebările: cine, ce, unde, când, cum, de ce?

Interesul public se referă la subiecte ce pot afecta un număr cât mai mare de oameni – și ține de bunăstarea societății. Spunem că jurnalismul acționează în interes public.

Interesul publicului ține mai degrabă de teme frivole, precum viața celebrităților.

Un tânăr educat media trebuie să poată recunoaște o știre construită corect, să poată evalua dacă aceasta este echilibrată și să le detecteze pe acelea care sunt opinionate sau construite cu alt scop decât acela de a informa corect cetățenii.

Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (14)

Adaptare după scenariul elaborat de Lavinia Dumitrescu – profesor de limba și literatura română, COLEGIUL NAȚIONAL DE INFORMATICĂ „TUDOR VIANU”, București

Titlu activitate: Textul nonliterar/nonficțional. Textul jurnalistic

Concepte-cheie din domeniul educației media: Știrea

Concepte-cheie din domeniul disciplinei: textul literar și nonliterar, textul jurnalistic

Relevant pentru: știre

Recomandat pentru clasa a X-a (Conținuturi: Roman)

Competențe specifice de la limba și literatura română:

1.1. Identificarea particularităţilor şi a funcţiilor stilistice ale limbii în receptarea diferitelor tipuri de texte;

2.1. Utilizarea corectă şi adecvată a limbii române în receptarea şi în producerea mesajelor, în diferite situaţii de comunicare;

2.3. Argumentarea scrisă şi orală a unor opinii în diverse situaţii de comunicare.

Competențe specifice de educație media:

B.2.4 Utilizarea criteriilor valorice și de evaluare pentru selecția și lectura mesajelor, confruntarea propriilor judecăți cu punctele de vedere transmise de canalele media;

B.2.9 Examinarea critică a relației dintre mass-media și societate;

C.1.2 Participarea la contexte colaborative sau individuale de producție de conținuturi (multi)media pentru un scop determinat, utilizând tehnici și canale de distribuire adecvate.

Motivația (de ce?)

Lecția este valoroasă pentru că stimulează gândirea critică și reflexivă a elevilor, le dezvoltă competența de comprehensiune a textului jurnalistic, a legăturilor dintre elemente și dezvoltă abilitatea de a procesa corect știrile.

Rezultate: După această secvență elevii vor ști să recunoască structura corectă a unei știri și să redacteze corect o știre.

Tema (ce?): Știrea – text suport: romanul „Baltagul” de Mihail Sadoveanu

Evocare (10 minute)

Profesorul invită elevii să împărtășească ultima știre pe care au citit-o și să explice ce înseamnă știrile pentru ei și cum selectează publicațiile pe care le folosesc pentru a se informa.

Realizarea sensului (30 de minute)

Profesorul prezintă elevilor elementele esențiale ale unei știri complete (piramida inversată) (Anexa 1).

Elevii vor face o scurtă recapitulare a acțiunii din romanul „Baltagul” de Mihail Sadoveanu.

Plecând de la informațiile din romanul „Baltagul” privitoare la dispariția lui Nechifor Lipan, până la descoperirea osemintelor acestuia și, ulterior, la răzbunarea oierului de către Vitoria și Gheorghiță, profesorul solicită elevilor să realizeze o știre pentru ziarul local din Dorna.

Elevii vor fi împărțiți în patru grupe: prima grupă va sintetiza pe tablă informațiile deținute și drumul parcurs de oier și, ulterior, refăcut de familia acestuia; a doua grupă va redacta lead-ul, a treia grupă va scrie corpusul știrii și grupa patru informațiile de context.

Profesorul solicită unui elev să citească știrea în fața clasei și pune o serie de întrebări legate de aceasta:

- Este această știre importantă pentru comunitatea locală a Dornei din sec. 20?
- Are valoare de noutate?
- Actanții sunt cunoscuți în comunitate?
- Care sunt consecințele și impactul?
- Evenimentul este generat de un conflict?

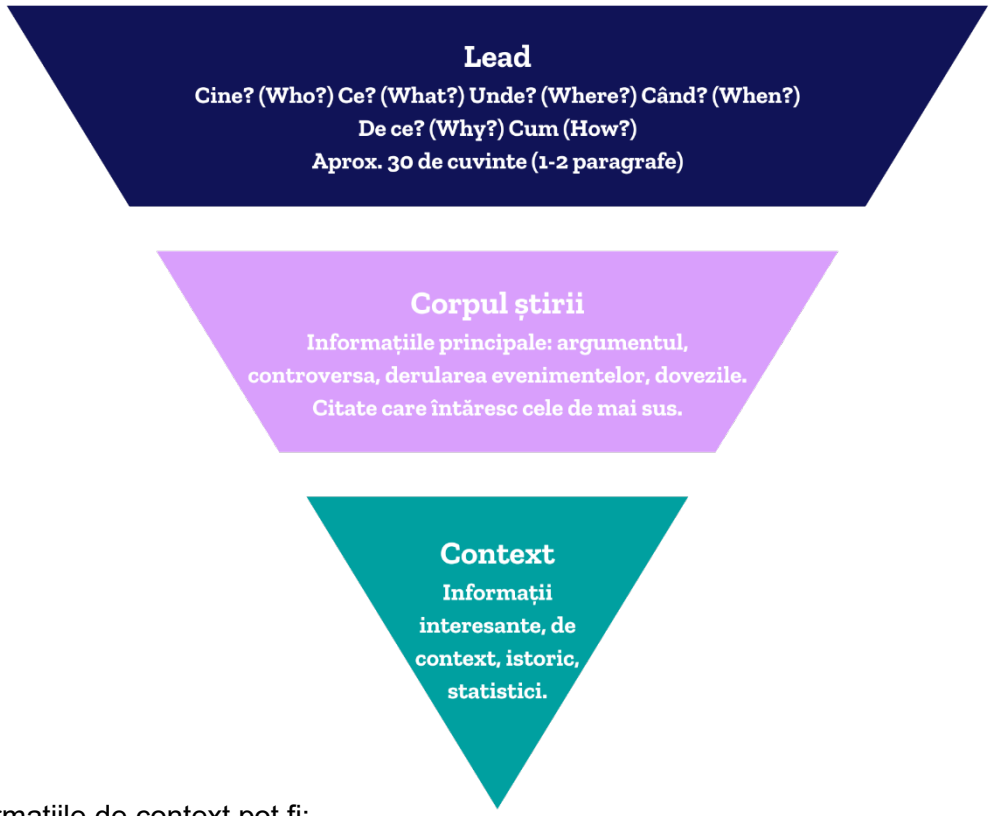
Reflecție (10 minute)

Profesorul cere elevilor să conchidă asupra acestei știri și să identifice rolul jurnalismului în viețile noastre.

- Cum ar fi viețile noastre fără jurnaliști și fără știri?
- De ce sunt importante știrile?
- Credeți că puteți folosi informațiile aflate astăzi pentru a vă asigura că citiți știri din ziare care oferă o informare onestă și corectă? Cum?

Anexa 1 – Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (14)

Piramida inversată este una dintre tehnicile folosite de jurnaliști în scrierea știrilor. Această abordare constă în încărcarea frontală a celor mai importante informații la începutul materialului jurnalistic și apoi prezentarea detaliilor și informațiilor complementare în paragrafele următoare. Cu alte cuvinte, primele rânduri raportează elementele esențiale și cele mai captivante, urmate de informații justificative sau explicative. Informațiile de context sunt în ultima parte a știrii.

Informațiile de context pot fi:

- istoric - descrie evoluția în timp a unei narațiuni sau proces, etapele care au dus la evenimentul descris;
- comparaţie - compară evenimentul descris cu altele similare, pentru a evidenţia includerea lui într-o serie de evenimente similare, sau caracterul său excepţional;
- conexiuni - legăturile dintre actorii evenimentului și alții, externi, care pot pune evenimentul descris într-o rețea de alte evenimente similare;
- predicții - ce cascadă de alte evenimente pot implica evenimentele înrudite și care sunt consecințele lor.

Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (15)

Adaptare după scenariul elaborat de Alina Molnar – profesor de limba și literatura română, COLEGIUL NAȚIONAL „LIVIU REBREANU”, Bistrița

Titlul lecției: Realitate-ficțiune în romanul „Ion”, de Liviu Rebreanu

Concepte-cheie din domeniul educației media: știrea, interesul public

Concepte-cheie din domeniul disciplinei: tehnici de redactare a unor texte: știrea, structuri și tehnici de argumentare în textele literare și nonliterare

Relevant pentru: dezvoltarea competenței de comprehensiune a textului în relație cu realizarea unei știri

Recomandat pentru clasa a X-a (Conținuturi: Roman – realist, obiectiv)

Competențe specifice de la limba și literatura română:

1.1. Identificarea particularităţilor şi a funcţiilor stilistice ale limbii în receptarea diferitelor tipuri de texte;

2.1. Utilizarea corectă şi adecvată a limbii române în receptarea şi în producerea mesajelor, în diferite situaţii de comunicare;

2.3. Argumentarea scrisă şi orală a unor opinii în diverse situaţii de comunicare.

Competențe specifice de educație media:

B.2.4 Utilizarea criteriilor valorice și de evaluare pentru selecția și lectura mesajelor, confruntarea propriilor judecăți cu punctele de vedere transmise de canalele media;

B.2.9 Examinarea critică a relației dintre mass-media și societate;

C.1.2 Participarea la contexte colaborative sau individuale de producție de conținuturi (multi)media pentru un scop determinat, utilizând tehnici și canale de distribuire adecvate.

Motivație

Lecția este valoroasă deoarece aprofundează cunoștințe dobândite în clasa a IX-a la textul jurnalistic. De asemenea îmbină concepte/elemente ale textului literar cu cele ale textului nonliterar și mai ales le dezvoltă elevilor gândirea critică, raportarea la fapte și evenimente ale realității descoperite în textele literare.

Rezultate: După această secvență elevii vor ști să recunoască elementele piramidei inversate, să facă distincția între interesul public și cel al publicului și să redacteze o știre conform structurii propuse.

Tema: redactarea unor compoziții despre textele literare, realizarea unor texte funcționale (știrea)

Evocare (10 minute)

Se discută cu elevii despre știri, ce fel de știri citesc, care sunt elementele componente ale unei știri, ce anume devine subiect de știre, ce înțeleg prin interes public.

Realizarea sensului (30 minute)

Elevii sunt conduși spre o scurtă recapitulare privind textul literar studiat.

Elevilor li se prezintă pe scurt piramida inversată și semnificația conceptului de interes public. (Anexa 1)

Elevilor li se oferă o listă cu posibile subiecte de știri din romanul Ion de Liviu Rebreanu. (Anexa 2)

Aceștia vor alege subiectul care este potrivit unei știri, analizând informațiile din perspectiva interesului public.

De comun acord se ajunge la concluzia că subiect de știre este vestea condamnării lui Zaharia Herdelea, fiind singura informație de interes public dintre cele date.

Elevii vor fi împărțiți în 4 grupe și li se va cere să redacteze știrea respectând piramida inversată.

După realizarea știrilor fiecare grupă își va desemna un reprezentant care să citească știrea. Se va discuta pe marginea realizării acestora, făcându-se observațiile necesare.

Reflecție (10 minute)

Elevii vor discuta despre realitatea regăsită în universul ficțional al operelor literare. Apoi, vor fi invitați să discute despre importanța știrilor în viața lor de zi cu zi – de unde se informează, pe ce subiecte, în ce format, ce le aduc știrile (informații actuale despre realitatea lor). Vor fi încurajați să verifice mereu dacă știrile pe care le citesc sunt construite corect.

Anexa 1 – Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (15)

Piramida inversată: informația cea mai importantă este concentrată la începutul știrii – în lead sau chapeau. Corpul știrii conține dezvoltarea subiectului abordat, iar la final sunt incluse informații de context.

Interesul public:

Având în vedere impactul major asupra bunului mers al societății, spunem că jurnalismul acționează în interesul public.

Interes public: conceptul descrie bunăstarea generală sau beneficiul publicului larg, spre deosebire de interesele particulare - individuale sau de grup.

Termenul „interes public” este adesea judecat împreună cu „interesul publicului”.

Interesul publicului se referă la alte lucruri/situații, nu atât de importante și uneori frivole, dar care oferă diverse beneficii mici, personale și de moment: lucruri care ne ajută să uităm, să ne relaxăm, informații senzaționaliste, taifas.

Un exemplu care să ne ajute să le diferențiem: o informație despre noi cazuri de infecție cu Covid-19 într-o singură zi este o informație de interes public. Faptul că o actriță a ajuns la terapie intensivă, fiind bolnavă de Covid-19, face parte din interesul publicului.

Anexa 2 – Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (15)

Care dintre următoarele subiecte este unul de interes public?

1. După ce este părăsită de Ion, Florica se căsătorește cu George Bulbuc.
2. Ana dă naștere lui Petrișor pe câmp.
3. Învățătorului Herdelea este suspendat din funcție în urma deciziei tribunalului de a-l condamna la opt zile de închisoare și cincizeci de coroane amendă.

Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (16)

Adaptare după scenariul elaborat de Felicia Urucu – profesor de limba și literatura română, LICEUL TEORETIC „MARIN PREDA”, București

Titlu activitate: Interpretarea unor pasaje din textul literar/ficțional („O scrisoare pierdută” de I.L. Caragiale)

Concepte-cheie din domeniul educației media: interesul public/interesul publicului

Concepte-cheie din domeniul disciplinei: textul literar/ficțional

Relevant pentru: Analiza știrii; Literatură

Recomandat pentru clasa a X-a (Conținuturi: Textul dramatic. Comedia)

Competențe specifice de la limba și literatura română:

1.2. Receptarea adecvată a sensului / sensurilor unui mesaj transmis prin diferite tipuri de texte orale sau scrise;

2.2. Identificarea şi analiza principalelor componente de structură şi de limbaj specifice textului dramatic;

3.2. Compararea unor argumente diferite pentru formularea judecăţilor proprii.

Competențe specifice de educație media:

B.2.4 Utilizarea criteriilor valorice și de evaluare pentru selecția și lectura mesajelor, confruntarea propriilor judecăți cu punctele de vedere transmise de canalele media;

B.2.9 Examinarea critică a relației dintre mass-media și societate;

C.1.2 Participarea la contexte colaborative sau individuale de producție de conținuturi (multi)media pentru un scop determinat, utilizând tehnici și canale de distribuire adecvate.

Motivația (de ce?)

Lecția este valoroasă pentru că dezvoltă abilitățile de înțelegere a unui conținut, stimulând gândirea critică; de asemenea, dezvoltă abilitatea de a identifica și recunoaște elementele de conținut ce privesc interesul public, diferențiindu-le de cele ce privesc interesul publicului.

Rezultate: După această secvență elevii vor putea să înțeleagă cele două concepte (interes public, interesul publicului), să recunoască informațiile ce vizează ambele concepte și să facă diferențe între cele două.

Tema (ce?): Interesul public/Interesul publicului

Evocare (10 minute)

Profesorul cere elevilor să răspundă la un set de întrebări pentru a valorifica ceea ce știu deja.

- Care sunt știrile care vă interesează?
- Dar pe părinții voștri?
- Care dintre cele două tipuri de știri afectează întreaga societate?
- Ce înseamnă pentru voi interesul public?
- Dar interesul publicului?

Realizarea sensului (30 de minute)

Înainte de pasul următor profesorul va prezenta elevilor că informațiile de interes public afectează societatea în ansamblu (de exemplu: sistemul medical, calitatea alimentelor, deciziile luate de autorități), iar interesul publicului vizează acele informații de care este interesat publicul larg și care cuprind realitatea concretă în care trăim, dar care sunt mai frivole (de exemplu: detalii despre viața unei celebrități). (Anexa 1)

Elevii sunt rugați să dea alte exemple pentru fiecare concept.

Elevii vor primi câte o fișă care conține pasaje din opera „O scrisoare pierdută” de I. L. Caragiale. (Anexa 2)

Elevii trebuie să:

- observe și să înțeleagă conținutul fiecărui fragment
- grupeze fragmentele în funcție de două categorii: interesul public, interesul publicului.

După finalizarea sarcinii, elevii vor citi răspunsurile oferite. Profesorul clarifică fiecare aspect și discută despre eventualele perspective diferite ale participanților.

Reflecție (10 minute)

Profesorul le solicită elevilor să precizeze cum le poate fi util în viața de zi cu zi ceea ce au învățat astăzi. Profesorul va orienta discuția către importanța aspectelor de interes public pentru buna funcționare a societății și rolul jurnalistului în comunicarea acestora către public.

Anexa 1 - Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (16)

Interesul public:

Având în vedere impactul major asupra bunului mers al societății, spunem că jurnalismul acționează în interesul public.

Interes public (definiție): conceptul descrie bunăstarea generală sau beneficiul publicului larg, spre deosebire de interesele particulare - individuale sau de grup.

Termenul „interes public” este adesea judecat împreună cu „interesul publicului”.

Interesul publicului se referă la alte lucruri/situații, nu atât de importante și uneori frivole, dar care oferă diverse beneficii mici, personale și de moment: lucruri care ne ajută să uităm, să ne relaxăm, informații senzaționaliste, taifas.

Un exemplu care să ne ajute să le diferențiem: o informație despre noi cazuri de infecție cu Covid-19 într-o singură zi este o informație de interes public. Faptul că o actriță a ajuns la terapie intensivă, fiind bolnavă de Covid-19, face parte din interesul publicului.

Anexa 2 - Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (16)

Citiți fragmantele de mai jos și precizați în care categorie se pot încadra informațiile: interesul public sau interesul publicului?

a.) „Am citit-o de zece ori poate: o ştiu pe dinafară! Ascultă: "Scumpa mea Zoe, venerabilul

(adică eu) merge deseară la întrunire (întrunirea de alaltăieri seara). - Eu (adică tu) trebuie să stau acasă, pentru că aştept depeşi de la Bucureşti, la care trebuie să răspunz pe dată; poate chiar să mă cheme ministrul la telegraf. Nu mă aştepta, prin urmare, şi vino tu (adică nevastă-mea, Joiţica), la cocoşelul tău (adică tu) care te adoră, ca totdeauna, şi te sărută de o mie de ori, Fănică..." (priveşte lung pe Tipătescu, care e în culmea agitaţiei.)”

b.) „Contul jidanului s-a plătit la Comitet pe patruzeci şi patru de steaguri.”

c.) „Dăm ca pozitivă ştirea cum că desigur candidatura amicului nostru politic d. Caţavencu, prezidentul grupului independent, este pusă la adăpost de orice loviri din partea administraţiei. Din contra, avem cuvinte puternice pentru a crede că atât bătrânul şi venerabilul d. Trahanache, prezidentul Comitetului electoral, cât şi junele şi onorabilul nostru prefect, ar fi convinşi în fine că în împrejurările prin care trece ţara, judeţul nostru nu poate fi mai bine reprezentat decât de un bărbat independent ca amicul nostru d. Ca-ţa-ven-cu... D. Caţavencu va lua cuvântul la întrunirea de deseară... Comitetul grupului independent.”

d.) „Trădare! Prefectul şi oamenii lui trădează partidul pentru nifilistul Caţavencu, pe care vor să-l aleagă la colegiul II... Trădare! Trădare! De trei ori trădare!”

e.) „O făcurăm şi p-asta... şi tot degeaba. Am pus mâna pe d. Caţavencu... Când am asmuţit băieţii de l-a umflat, striga cât putea: "Protestez în numele Constituţiei! Asta e violare de domiciliu!" - Zic: "Curat violare de domiciliu! Da' umflaţi-l!" Şi l-au umflat. L-am turnat la hârdăul lui Petrache. M-am întors cu birja acasă la el, am căutat prin toate colţişoarele, am ridicat duşamelele, am destupat urloaiele sobii, am scobit crăpăturile zidului: peste putinţă să dau de scrisoare. M-am întors la poliţie, l-am scotocit prin buzunare, peste tot: nu e şi nu e. L-am amenințat că am poruncă de la conul Fănică să-l chinuiesc ca pe hoţii de cai... degeaba: nu spune decât numai şi numai coanii Joiţichii.”

f.) „În numărul de mâine al foii noastre vom reproduce o interesantă scrisoare sentimentală a unui înalt personaj din localitate către o damă de mare influenţă. Originalul va sta la mine la dispoziţia curioşilor, în biuroul nostru de redacţie. Atât pentru astăzi. A bon entendeur salut!...”

g.) „Dacă în locul de primar, vacant acum, şi în locul de epitrop-efor la Sf. Nicolae s-ar numi tot nenea Caţavencu? 'Ai? (Caţavencu surâde cu un gest de refuz.) Şi dacă şi moşia "Zăvoiul" din marginea oraşului...”

h.) „Cu orice preţ, dar cu orice preţ, colegiul d-voastră al II-lea trebuie să aleagă pe D.

Agamemnon Dandanache. (toţi mişcare.) Se face din aceasta pentru d-voastră o înaltă şi

ultimă chestie de încredere...”

i.) „Ei, aveţi puţintică răbdare! (scoate o hârtie din buzunar şi o desface - o poliţă.) Asta tot

pentru politică e? Girurile astea două cu care onorabilul d. Caţavencu a ridicat cinci mii de lei de la Soţietate, sunt tot pentru enteresul ţării?”

j.) „Fraţilor, iată ce spun statutele soţietăţii noastre la art. I-iu: "Se formează în urbea noastră o soţietate enciclopedică-cooperativă cu numele de «Aurora Economică Română». Scopul societăţii este ca România să fie bine şi tot românul să prospere!”

k.) „Nu, coană Joiţico, nu e nimica, nu e nimica publicat... "Răcnetul" nici n-a apărut astăzi...

După ce a fugit Caţavencu, dăscălimea s-a apucat la ceartă, s-au bătut, l-au bătut pe popa

Pripici, şi nici vorbă să mai scoaţă gazeta... S-a spart partidul independent... s-a spart!”

l.) „În sănătatea domnului Agamiţă Dandanache, alesul nostru! Să trăiască!”

Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (17)

Adaptare după scenariul elaborat de Teodora Roșca, profesor de limba și literatura română, COLEGIUL NAȚIONAL BILINGV „GEORGE COȘBUC”, București

Titlu activitate: Textul literar. Genul dramatic

Concepte-cheie din domeniul educației media: Interesul public. Interesul publicului

Concepte-cheie din domeniul disciplinei: Tematica și motivele literare din piesa „Jocul ielelor”, de Camil Petrescu

Relevant pentru: Interes public. Interesul publicului; Literatură

Recomandat pentru clasa a X-a (Conținuturi: Textul dramatic. Drama)

Competențe specifice de la limba și literatura română:

1.2. Receptarea adecvată a sensului unui mesaj transmis prin diferite tipuri de texte orale sau scrise;

2.2. Identificarea și analiza principalelor componente de structură și de limbaj specifice textului dramatic.

Competențe specifice de educație media:

B.2.9 Examinarea critică a relației dintre mass-media și societate;

D.1.1 Recunoașterea valorilor sociale evidente în diferite texte media;

Motivația (de ce?)

Lecția este valoroasă pentru dezvoltarea gândirii critice, pentru extinderea cunoștințelor de literatură română în zona media, pentru eliminarea confuziei dintre două concepte aparent sinonime - interes public, interesul publicului.

Rezultate: După această secvență elevii vor fixa problematica piesei lui Camil Petrescu, vor identifica statutul social, moral și psihologic al personajelor piesei și vor clarifica terminologic interes public, interesul publicului.

Tema (ce?): Problematica piesei „Jocul ielelor”. Interesul public vs. Interesul publicului

Evocare (10 minute)

Brainstorming: Profesorul invită elevii să răspundă la următoarele întrebări.

- Ce exemple de documente personale aveți în minte?

- Ce rol au documentele personale? Ce se întâmplă când acestea ies din cadrul intim în cel public? Ce efecte are, în plan intelectual și emoțional, anunțul publicării unui document personal în presă?
- Cunoașteți astfel de situații care s-au întâmplat în realitate?

Realizarea sensului (30 de minute)

Sensul se construiește prin întrebările adresate clasei și prin explicațiile/clarificările profesorului; profesorul îi ghidează pe elevi pe calea învățării.

- Care sunt reacțiile (cognitive și afective) ale lui Șerban Saru-Sinești la auzul veștii publicării (în Dreptatea socială) scrisorii compromițătoare la adresa sa de către Gelu Ruscanu?
- Care este mesajul transmis prin intermediul acestui document?
- Care este scopul publicării scrisorii în presă?
- Este mesajul scrisorii în interesul public sau în interesul publicului?

Profesorul le explică elevilor săi, sub formă sintetică și accesibilă, diferența dintre aceste concepte:

- Interesul public - informație de interes larg/ general, fără trimitere la interesele particulare;
- Interesul publicului – aspecte nu atât importante, cât amuzante/frivole. (Anexa 1)

Se susține o dezbatere, plecând de la următoarea premisă: Când anunță publicarea scrisorii compromițătoare despre ministrul Justiției, Ruscanu vizează interesul public sau interesul publicului? Elevii argumentează, după caz. Apoi, votează, se stabilește rezultatul votului, se analizează rezultatul și se formulează concluziile, în scris, la tablă.

Reflecție (10 minute)

- Ce informații noi ați aflat din această lecție?
- Ce informații vă sunt utile ca urmare a acestei lecții și ce vor schimba ele în comportamentul vostru?
- Cum vă veți raporta de acum încolo la informațiile pe care le citiți?
- Credeți că le puteți distinge pe cele de interes public de cele care mai degrabă răspund interesului publicului?

- De ce este important să cunoaștem diferența între ele și să facem acest exercițiu de identificare și în viața de zi cu zi?

Temă:

Exercițiu pentru fixarea noțională și pentru dezvoltarea abilității de gândire critică:

Ca temă, se recomandă rezolvarea unui exercițiu de imaginație: Ești prieten cu Ruscanu și vrei să-l consiliezi înaintea publicării scrisorii. Împreună discutați documentul pentru a identifica elementele de interes public și elementele aflate în interesul publicului!

Anexa 1 – Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (17)

Interesul public:

Având în vedere impactul major asupra bunului mers al societății, spunem că jurnalismul acționează în interesul public.

Interes public (definiție): conceptul descrie bunăstarea generală sau beneficiul publicului larg, spre deosebire de interesele particulare - individuale sau de grup.

Termenul „interes public” este adesea judecat împreună cu „interesul publicului”.

Interesul publicului se referă la alte lucruri/situații, nu atât de importante și uneori frivole, dar care oferă diverse beneficii mici, personale și de moment: lucruri care ne ajută să uităm, să ne relaxăm, informații senzaționaliste, taifas.

Un exemplu care să ne ajute să le diferențiem: o informație despre noi cazuri de infecție cu Covid-19 într-o singură zi este o informație de interes public. Faptul că o actriță a ajuns la terapie intensivă, fiind bolnavă de Covid-19, face parte din interesul publicului.

09

Amprenta digitală

Tot ceea ce facem pe internet lasă o urmă – de la căutari pe motoarele de căutare la activitatea noastră pe rețelele sociale. Această urmă se numește „amprenta digitală”.

Amprenta digitală este persistentă, poate să fie activă (ce facem noi – postări, căutări, reacții) sau pasivă (ce spun alții despre noi sau datele ce sunt colectate despre noi). Pe baza amprentei noastre digitale, algoritmii creează seturi de date ce reprezintă profilul nostru online. Aceste date sunt de obicei folosite de diferite companii cu interese comerciale sau politice pentru a ne livra mesajele cu care doresc să ne convingă să facem o acțiune sau să aderăm la o opinie.

Infuzarea amprentei digitale ajută la creșterea competențelor de analiză critic-reflexivă a comportamentului de consum media online.

Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (18)

Adaptare după scenariul elaborat de Alina Cosma – profesor de limba și literatura română, COLEGIUL NAȚIONAL „DIMITRIE CANTEMIR”, Onești

Titlu activitate: Amprenta digitală în „Ion”

Concepte-cheie din domeniul educației media: identitate digitală, amprentă digitală pasivă, amprentă digitală activă

Concepte-cheie din domeniul disciplinei: instanța comunicării narative, statut social, statut moral, modalități de caracterizare

Relevant pentru: Internet și rețele sociale—relația cu informația în mediul online

Recomandat pentru clasa a X-a (Conținuturi: Roman – realist, obiectiv)

Competențe specifice de la limba și literatura română:

2.1. Analiza principalelor componente de structură, de compoziţie şi de limbaj specifice textului narativ;

2.4. Folosirea unor modalităţi diverse de înţelegere şi de interpretare a textelor literare studiate.

Competențe specifice de educație media:

B.1.6 Înțelegerea relațiilor dintre mijloacele de comunicare și publicul lor, dintre mass-media, tehnologie și informație;

C.2.8 Conștientizarea distribuirii de conținuturi în lumea digitală, să știe să-și gestioneze responsabil propria amprentă digitală.

Motivația (de ce?)

Fiecare persoană trebuie să conștientizeze riscurile la care se supune în mediul online și faptul că amprenta digitală creată este persistentă. O singură fotografie nepotrivită încărcată pe rețelele de socializare la vârsta adolescenței poate avea consecințe dezastruoase în viitor.

Rezultate: După această secvență elevii vor conștientiza importanța propriei amprente digitale și vor ști care sunt elementele care o compun.

Tema (ce?): Exercițiu de imaginație: amprenta digitală a lui Ion din romanul scris de Liviu Rebreanu

Evocare (10 minute)

Profesorul invită elevii să vorbească despre activitățile pe care le fac online – pe rețele sociale, jocuri video online, magazine online, ce site-uri accesează în general.

Realizarea sensului (30 de minute)

Profesorul valorifică o serie de cunoștințe ale elevilor despre mediul online, insistând pe utilizarea conștientă și asumată a rețelelor de socializare și pe faptul că nimic nu este gratuit în mediul online (sau în viață, în general).

Profesorul prezintă conceptele de identitate digitală, amprentă digitală pasivă, amprentă digitală activă, accentuând caracterul permanent al amprentei digitale și impactul major pe aceasta îl are în viața tuturor.

Sarcina de lucru: Valorificând acțiunea romanului „Ion", scris de Liviu Rebreanu, imaginați-vă amprenta digitală creată de Ion Pop al Glanetașului într-o societate ca cea din lumea contemporană. Motivați alegerile pe care le faceți raportându-vă la repere spațio-temporale din roman, trăsăturile de caracter ale lui Ion și la relația sa cu alte personaje.

Puteți avea în vedere:

- Social media
- Youtube
- Wikipedia
- site-uri de știri
- alte surse de informare
- cumpărături online
- e-mail

Responsabilii fiecărei echipe vor prezenta produsul creat.

Reflecție (10 minute)

Plecând de la produsele prezentate, profesorul va facilita o discuție referitoare la persistența amprentei digitale. Elevii vor fi întrebați ce părere au despre amprenta lor digital de până acum, cum vor avea grijă de acum înainte de amprenta lor digitală, ce tipuri de comportamente vor schimba, cum pot fi afectați de aceasta.

Anexa 1 – Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (18)

Amprenta digitală denumește urmele persistente pe care comportamentul digital și prezența online le lasă despre noi în spațiul digital.

Amprenta digitală este persistentă.

Include:

- Informația personală, precum profilurile noastre pe media sociale, conturi create pe website-uri
- Fotografii pe care le postăm online sau pe care le postează alții despre noi
- Tot ceea ce spunem online, contribuții pe rețelele sociale, pe forumuri, articole etc.

De fiecare dată când adăugăm informații despre noi pe Internet (sau când alte persoane adaugă informații despre noi), amprenta noastră digitală se mărește.

Elemente care compun amprenta digitală:

a) Amprenta digitală activă se referă la participarea conștientă și asumată la activități online, precum, dar fără a fi exclusive:

- Alegerea de a fi membru al unei comunități – a fi membru într-o comunitate contribuie la identitatea noastră socială în mediul online, astfel încât e necesar să fim atenți la cum ne construim imaginea online și cum ne prezentăm.
- Împărtășirea informației despre noi de către noi – postăm informații de identificare, poze, video, texte online, iar acestea pot fi stocate, prelucrate sau împărtășite de către alți utilizatori.
- Navigarea online, în scopuri de informare, distracție, cumpărare etc. – website-urile pe care le accesăm ne informează privind politica de securitate pe care o aplică pentru a ne proteja datele personale. Acceptarea politicii de securitate așa cum e ea la intrarea pe website, fără o verificare suplimentară, înseamnă un accept automat dat website-ului de a stoca și prelucra datele noastre.

b) Amprenta digitală pasivă (Kutz&Hoffmann, 2017) se referă la datele generate de algoritmi, prin analiza comportamentelor noastre online, ori la informații făcute publice de alți useri, precum:

- Istoricul de navigare – browser-ul reține ce facem online, fiecare website pe care am intrat, fiecare pagină vizitată.
- Cookie-uri – acele mici seturi de informații, utilizate de website-uri pentru a personaliza informația pe care o primim.
- Mențiunea într-un post al altcuiva (Tag), mărturii ale altora despre noi, comentarii, căutări ale altora

Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (19)

Adaptare după scenariul elaborat de Andreea Matei – profesor de limba și literatura română, COLEGIUL ECONOMIC „VIRGIL MADGEARU”, București

Concepte-cheie din domeniul educației media: influencer, amprentă digitală, identitate digitală, protecția datelor în mediul online

Concepte-cheie din domeniul disciplinei: tehnici și strategii argumentative, producerea de texte

Relevant pentru: Rețele sociale / Amprenta digitală/Textul argumentativ

Recomandat pentru clasa a XI-a, a XII-a (Conținuturi diverse)

Competențe specifice de la limba și literatura română:

Clasa a XI-a

2.3. Interpretarea textelor studiate prin prisma propriilor valori şi a propriei experienţe de lectură;

4.1. Utilizarea tehnicilor şi strategiilor argumentative în situaţii de comunicare diverse (scrise sau orale).

Clasa a XII-a

2.1. Adecvarea strategiilor de lectură la specificul textelor literare studiate, în vederea înțelegerii şi interpretării personalizate;

4.1. Adecvarea tehnicilor şi strategiilor argumentative la situații de comunicare diverse (scrise sau orale).

Competențe specifice de educație media:

B.1.6 Înțelegerea relațiilor dintre mijloacele de comunicare și publicul lor, dintre mass-media, tehnologie și informație;

C.2.8 Conștientizarea riscurilor distribuirii de conținuturi în lumea digitală, să știe să-și gestioneze responsabil propria amprentă digitală.

Motivația (de ce?)

Elevii devin conștienți de importanța amprentei digitale active și pasive, precum și de imposibilitatea de a o șterge în totalitate. Activitatea îi va pregăti pe elevi să redacteze și să analizeze critic un text/ un produs multimodal.

Rezultate: După această secvență elevii vor conștientiza importanța propriei amprente digitale și vor ști care sunt elementele care o compun.

Tema (ce?): Utilizarea informațiilor despre personaje literare în contexte noi (crearea unei identități digitale); producerea de texte diverse.

Evocare (10 minute)

Se discută cu elevii despre influencerii din societatea contemporană: ce sunt influencerii, ce fel de influenceri sunt urmăriți de adolescenți, pe ce fel de platforme se manifestă aceștia etc. De asemenea, elevii sunt întrebați dacă au simțit nevoia să șteargă anumite postări din trecut și, în general, anumite urme digitale pe care le-au lăsat în spațiul virtual.

Realizarea sensului (30 de minute)

Se evocă și cunoștințele elevilor privind textul argumentativ.

Elevii sunt împărțiți în 6 grupe, care vor primi aceleași sarcini, pentru a compara răspunsurile (Anexa 1). Cerințele de lucru se referă la alegerea unui personaj din literatura română pe care elevii l-ar considera un influencer, precum și la crearea unei amprente digitale a acestuia (ce fel de postări ar avea personajul, pe ce platforme etc.). Rezultatele permit inițierea unei discuții despre identitatea și amprenta digitală.

Se prezintă definiția amprentei digitale.

Amprenta digitală denumește urmele persistente pe care comportamentul digital și prezența online le lasă despre noi în spațiul digital.

Amprenta digitală este persistentă.

Elemente care compun amprenta digitală:

a) Amprenta digitală activă se referă la participarea conștientă și asumată la activități online, precum, dar fără a fi exclusive:

- Alegerea de a fi membru al unei comunități – a fi membru într-o comunitate contribuie la identitatea noastră socială în mediul online, astfel încât e necesar să fim atenți la cum ne construim imaginea online și cum ne prezentăm.

- Împărtășirea informației despre noi de către noi – postăm informații de identificare, poze, video, texte online, iar acestea pot fi stocate, prelucrate sau împărtășite de către alți utilizatori.

- Navigarea online, în scopuri de informare, distracție, cumpărare etc. – website-urile pe care le accesăm ne informează privind politica de securitate pe care o aplică pentru a ne proteja datele personale. Acceptarea politicii de securitate așa cum e ea la intrarea pe website, fără o verificare suplimentară,

înseamnă un accept automat dat website-ului de a stoca și prelucra datele noastre.

b) Amprenta digitală pasivă (Kutz&Hoffmann, 2017) se referă la datele generate de algoritmi, prin analiza comportamentelor noastre online, ori la informații făcute publice de alți useri, precum:

- Istoricul de navigare – browser-ul reține ce facem online, fiecare website pe care am intrat, fiecare pagină vizitată.
- Cookie-uri – acele mici seturi de informații, utilizate de website-uri pentru a personaliza informația pe care o primim.
- Mențiunea într-un post al altcuiva (Tag), mărturii ale altora despre noi, comentarii, căutări ale altora

Reflecție (10 minute)

Elevii vor discuta despre pericolele la care se expun de fiecare dată când postează și despre atenția sporită pe care trebuie să o acorde identității digitale pe care și-o creează. Discuția va fi condusă spre conștientizarea modurilor în care amprenta digitală poate afecta o persoană în viața reală.

Anexa 1 – Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (19)

1. Ce personaj din literatura română ar putea deveni un influencer în societatea contemporană și de ce?

Exemple de personaje: Harap-Alb, Spânul, Vitoria Lipan, Nechifor Lipan, Ștefan Gheorghidiu, Ela, Ion, învățătorul Herdelea, preotul Belciug, Otilia Mărculescu, Felix Sima, Stănică Rațiu, Ilie Moromete, Allan, Maitreyi, Lică Sămădăul etc.

2. Realizați un profil digital al acestui influencer. Imaginați-vă ce platformă ar utiliza pentru postările lui, ce subiecte ar aborda (exemplificați), frecvența postărilor etc. Profilul creat de voi trebuie să aibă minimum 3 postări.

3. Ce fel de postări credeți că ar dori să șteargă personajul pe care l-ați ales drept influencer? De ce?

Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (20)

Adaptare după scenariul elaborat de Luminița Lupu – profesor de limba și literatura română, COLEGIUL NAȚIONAL „ALEXANDRU IOAN CUZA”, Galați

Titlu activitate: Consolidarea cunoștințelor despre simbolism

Concepte-cheie din domeniul educației media: amprenta digitală

Concepte-cheie din domeniul disciplinei: simbolism; categorii estetice negative

Relevant pentru: recunoașterea elementelor de conținut și formă specifice esteticii simboliste din opere literare la prima vedere

Recomandat pentru clasa a X-a (Conținuturi: Texte poetice. Simbolismul)

Competențe specifice de la limba și literatura română:

1.1. Identificarea particularităţilor şi a funcţiilor stilistice ale limbii în receptarea diferitelor tipuri de texte;

1.2. Receptarea adecvată a sensului / sensurilor unui mesaj transmis prin diferite tipuri de texte orale sau scrise;

1.4. Redactarea unor compoziţii despre textele studiate şi alcătuirea unor texte funcţionale sau a unor proiecte;

2.3. Identificarea şi analiza elementelor de compoziţie şi de limbaj în textul poetic.

Competențe specifice de educație media:

B.1.6 Înțelegerea relațiilor dintre mijloacele de comunicare și publicul lor, dintre mass-media, tehnologie și informație;

C.2.8 Conștientizarea riscurilor distribuirii de conținuturi în lumea digitală, să știe să-și gestioneze responsabil propria amprentă digitală.

Motivația (de ce?)

Lecția este valoroasă pentru că stimulează gândirea critică și reflexivă a elevilor, le dezvoltă competența de comprehensiune a textului poetic și îi conștientizează cu privire la amprenta digitală personală.

Rezultate: După această secvență elevii vor cunoaște elementele de noutate pe care le-a adus simbolismul în istoria literaturii, vor recunoaște elementele de conținut si formă specifice esteticii simboliste din opere literare la prima vedere și

vor face diferența între particularități ale liricii specifice curentelor literare studiate anterior(romantism, clasicism) și cele ale liricii simboliste.

Tema: Universul liric bacovian

Evocare (5 minute)

Profesorul cere participanților să precizeze dacă afirmațiile de mai jos sunt, din punctul lor de vedere, adevărate sau false, pentru a valorifica ceea ce știu deja.

1. Sursele de inspirație ale poeziei trebuie să genereze întotdeauna un mesaj pozitiv, educativ, în acord cu valori morale pozitive.

2. Între eul real și eul ficțional nu există întotdeauna identitate de valori, aspirații, viziune despre lume.

3. Dacă un poet nu este apreciat de către contemporani, înseamnă că opera lui nu este valoroasă.

4. Imaginile artistice aparținând categoriilor estetice ale urâtului și grotescului nu sunt generatoare de poeticitate.

Realizarea sensului (35 de minute)

Elevii citesc de pe fișe poeziile: „Nervi de primăvară”, „Liceu”, „Lacustră”, „Plumb”. Li se cere să identifice teme și motive literare, apoi să le subscrie fiecăreia dintre categoriile estetice: frumos, sublim, comic, straniu, urât, macabru.

Apoi, li se cere elevilor să se împartă în 4 grupe și să realizeze câte o pagină falsă de facebook (FAKEBOOK) a poetului G.Bacovia, postând 3 mesaje (materiale video și audio sau text) care să reflecte mesajul poeziilor indicate, cu un comentariu aferent.

Fiecare grupă va prezenta rezultatele exercițiului. Se vor discuta în grup alegerile făcute, raportându-le la mesajele poeziilor.

Profesorul va explica elevilor că rezultatul acestui exercițiu reprezintă parte din amprenta digitală imaginată a lui Bacovia și va defini și fixa conceptul (Anexa 1).

Reflecție (10 minute)

Elevii sunt rugați să răspundă la câteva întrebări de reflecție:

- Credeți că ați creat o amprentă digitală sănătoasă în exercițiul anterior?
- Cum puteți descrie amprenta digitală pe care o aveți până acum?
- Reprezentând prin alte tipuri de texte mesajele poeziilor lui Bacovia, cum vă raportați acum la estetica negativă, a urâtului? Vedeți poeticitatea operei lui Bacovia? Putem găsi surse de inspirație lirică și în „urât”?

- Vi se pare interesant să analizați mesajele poeziilor prin exercițiul efectuat?
- Cum puteți folosi informațiile pe care le-ați învățat astăzi în viața de zi cu zi?

Anexa 1 – Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (20)

Amprenta digitală denumește urmele persistente pe care comportamentul digital și prezența online le lasă despre noi în spațiul digital.

Amprenta digitală este persistentă.

Elemente care compun amprenta digitală:

a) Amprenta digitală activă se referă la participarea conștientă și asumată la activități online, precum, dar fără a fi exclusive:

- Alegerea de a fi membru al unei comunități – a fi membru într-o comunitate contribuie la identitatea noastră socială în mediul online, astfel încât e necesar să fim atenți la cum ne construim imaginea online și cum ne prezentăm.

- Împărtășirea informației despre noi de către noi – postăm informații de identificare, poze, video, texte online, iar acestea pot fi stocate, prelucrate sau împărtășite de către alți utilizatori.

- Navigarea online, în scopuri de informare, distracție, cumpărare etc. – website-urile pe care le accesăm ne informează privind politica de securitate pe care o aplică pentru a ne proteja datele personale. Acceptarea politicii de securitate așa cum e ea la intrarea pe website, fără o verificare suplimentară, înseamnă un accept automat dat website-ului de a stoca și prelucra datele noastre.

b) Amprenta digitală pasivă (Kutz&Hoffmann, 2017) se referă la datele generate de algoritmi, prin analiza comportamentelor noastre online, ori la informații făcute publice de alți useri, precum:

- Istoricul de navigare – browser-ul reține ce facem online, fiecare website pe care am intrat, fiecare pagină vizitată.

- Cookie-uri – acele mici seturi de informații, utilizate de website-uri pentru a personaliza informația pe care o primim.

- Mențiunea într-un post al altcuiva (Tag), mărturii ale altora despre noi, comentarii, căutări ale altora

10

Biasuri. Stereotipuri

Creierul uman automatizează procese pentru a reduce cantitatea de timp și atenție necesară îndeplinirii unei sarcini. De exemplu, după ce am învățat cum să ne legăm șireturile sau să ne spălăm pe dinți nu ne mai gândim la cum să facem asta și gesturile se repetă în mod automat. Dar ce e bun pentru spălatul pe dinți, nu e tocmai bun pentru procese mai complicate. Astfel, creierul e obișnuit să facă scurtături pentru a ajunge la o concluzie, dar ce este eficient pentru automatizarea unor procese simple, nu este însă cea mai bună scurtătură când trebuie să navighezi prin biasuri.

Reamintim fluența euristică, prejudecata de confirmare, atracția pentru povești prejudecatra de autoritate printre altele.

Stereotipurile, deși sunt parte a unor procese cognitive naturale, pot uneori dăuna, pentru că îndeamnă la generalizare și pot foarte ușor aluneca în prejudecăți sau chiar discriminare.

Infuzarea biasurilor (și a stereotipurilor) este orientată spre conștientizarea elevilor de existența acestor mecanisme automate ale creierului și trebuie să încurajeze o abordare critică atât asupra consumului media și modului în care acesta ne construiește lentila prin care vedem lumea, cât și asupra efectelor pe care le au anumite tipuri de reprezentări a unor grupuri în media.

Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (21)

Adaptare după scenariul elaborat de Maria Epatov - profesor de limba și literatura română, COLEGIUL NAȚIONAL „EUDOXIU HURMUZACHI”, Rădăuți

Titlu activitate: Condiția femeii în romanul „Enigma Otiliei” de G. Călinescu

Concepte-cheie din domeniul educației media: mecanisme automate ale creierului (stereotipuri și prejudecăți, bias-uri cognitive)

Concepte-cheie din domeniul disciplinei: textul literar, situarea unei opere în contextul cultural, elemente de portret al epocii

Relevant pentru: stereotipuri de gen, elemente de mentalitate a epocii

Recomandat pentru clasa a X-a (Conținuturi: Roman – modern, realist)

Competențe specifice de la limba și literatura română:

2.1. Analiza principalelor componente de structură, de compoziţie şi de limbaj specifice textului narativ;

2.4. Folosirea unor modalităţi diverse de înţelegere şi de interpretare a textelor literare studiate.

Competențe specifice de educație media:

B.2.1 Dezvoltarea unor perspective echilibrate asupra conținuturilor transmise prin mijloacele de comunicare în masă, integrând conceptele-cheie dobândite în formarea parcursă ca instrumente de raportare critică la media;

B.2.5 Detectarea mesajelor încărcate de stereotipări, prejudecăți, discriminare, reprezentările șablonate ale lumii înconjurătoare;

D.1.1 Recunoașterea valorilor sociale evidente în diferite texte media;

D.1.4 Dezvoltarea unei atitudini echilibrate față de diversitate (grupuri sociale, persoane, opinii, valori, credințe) și reflectarea acestei credințe în mesajele distribuite în spațiul public; să înțeleagă modul în care aceste diferențe influențează raportarea la alcătuirea și decodificarea mesajelor;

Motivația

Lecția este valoroasă pentru că stimulează gândirea critică și reflexivă a elevilor, le dezvoltă competența de comprehensiune a textului și îi ajută să conștientizeze contextul cultural al unei epoci, drepturile și limitările femeilor la începutul secolului al XX-lea. De asemenea, lecția ajută elevii să conștientizeze

stereotipurile și prejudecățile de gen și modul cum acestea condiționează comportamentele și relațiile sociale.

Rezultate: După această secvență elevii vor identifica în romanul studiat stereotipuri de gen, vor înțelege contextul cultural al apariției romanului, vor cunoaște cadrul legislativ privitor la drepturile și obligațiile femeilor în secolul al XX-lea și vor înțelege rolul mecanismelor automate ale creierului, stereotipurilor și prejudecăților de gen în relațiile sociale.

Tema: Condiția femeii la începutul secolului al XX-lea în romanul „Enigma Otiliei" de G. Călinescu

Evocare (10 minute)

Introducere: Elevii sunt invitați să răspundă la următoarele întrebări:

- Care sunt stereotipurile despre femei pe care le regăsiți în opera literară? Puteți numi alte stereotipuri despre femei pe care le cunoașteți, care au apărut de-a lungul istoriei? Dar despre bărbați?
- Care este o definiție a stereotipurilor cu care sunteți familiarizați?
- În ce context v-ați mai întâlnit cu această definiție sau cu discuția despre stereotipuri?
- Elevii sunt invitați să dea exemple de stereotipuri despre femeie, pornind de la imaginea Otiliei în roman.

Realizarea sensului (30 de minute)

Se va discuta despre „Enigma Otiliei" de G. Călinescu - cum este construit portretul Otiliei, cum este ea caracterizată de celelalte personaje din operă și cum se autocaracterizează? Identificați cuvintele cheie care îi construiesc portretul, din perspective multiple (femeia idealizată vs. femeia ușoară etc.)

Elevii primesc o fișă de lucru (Anexa 1), apoi completează tabelul cu stereotipurile de gen identificate pentru femei și bărbați pe cele 3 criterii date: calități, maturitate, îmbătrânire.

Procesare: Profesorul discută cu elevii rezultatele sarcinii de lucru, reliefând așteptările diferite ale societății în funcție de gen.

Set de întrebări pentru profesor:

- Care sunt stereotipurile identificate pentru femei? Dar pentru bărbați? Sunt ele diferite între epoci, ori le regăsim și astăzi?
- Cum afectează aceste stereotipuri evoluția reprezentanților genului respectiv?

(Recomandare: alegeți din întrebările propuse pe cele care se potrivesc grupului vostru de elevi.)

Elevii citesc cele 5 enunțuri privitoare la drepturile femeilor în secolul al XX-lea. Folosind metoda SINELG, ei trebuie să analizeze enunțurile date. (Anexa 2)

Profesorul verifică în ce măsură elevii erau familiarizați cu informațiile pe care le-au citit, unde le-au mai regăsit, care sunt contextele în care au interacționat cu acest tip de informație – istorie, filme documentare etc.

- Care sunt limitările drepturile femeilor, analizând comparativ situația de la începutul secolului al XX-lea și cea actuală? Oferiți exemple de elemente privind drepturi, obligații, limitări care s-au schimbat de-a lungul timpului.

(Recomandare: alegeți din întrebările propuse pe cele care se potrivesc grupului vostru de elevi.)

- În condițiile în care drepturile femeii au evoluat de-a lungul timpului, cum au evoluat stereotipurile și prejudecățile? S-au schimbat ele odată cu drepturile, ori sunt mai persistente?

Legea nr. 202/2002 privește egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați.

(https://ro.wikipedia.org/wiki/Feminismul_%C3%AEn_Rom%C3%A2nia)

Fixare: Ceea ce am discutat despre stereotipuri și prejudecăți și în analiza realizată împreună ne duce către un concept din educația media din dezinformare – reacțiile automate ale creierului (sursa Suport de curs „Introducere în educația media”).

„Oamenii sunt programați să fie rezistenți la schimbarea opiniei. Ca urmare, o multitudine de procese psihologice complet sănătoase și normale ne fac să fim predispuși la erori, pentru că, odată instalate, stereotipurile și prejudecățile sunt persistente.

Creierul uman automatizează procese pentru a reduce cantitatea de timp și atenție necesară îndeplinirii unei sarcini. De exemplu, după ce am învățat cum să ne legăm șireturile sau să ne spălăm pe dinți nu ne mai gândim la cum să facem asta și gesturile se repetă în mod automat. Dar ce e bun pentru spălatul pe dinți, nu e tocmai bun pentru procese mai complicate. Astfel, creierul e obișnuit să facă scurtături pentru a ajunge la o concluzie, dar ce este eficient pentru automatizarea unor procese simple, nu este însă cea mai bună scurtătură când trebuie să navighezi prin stereotipuri. Stereotipurile există în societate încă de la nașterea noastră. Fără un efort conștient spre a le depăși, nu vom face altceva decât să le perpetuăm.

Reflecție (10 minute)

- Care sunt tipurile de informații pe care le considerați utile ca urmare a acestei lecții?
- Care sunt elementele pe care le-ați învățat/descoperit pe durata lecției la care veți fi mai atenți pe viitor? Care sunt elementele care pot produce și anumite schimbări în comportamentul vostru?
- De unde învățăm stereotipuri? Ce stereotipuri ați identificat în media? Ce efecte credeți că au acestea?
- Ce credeți că putem să facem pentru a evita să folosim stereotipuri când ne raportăm la alte persoane?

(Recomandare: Alegeți tipurile de întrebări care se potrivesc grupului vostru de elevi)

Temă pentru elevi (opțional):

Analiza unui text și procesarea acestuia în ora următoare:

Elevii primesc Anexa 3, din care trebuie să extragă exemple de limitări ale drepturilor femeilor la începutul secolului al XX-lea.

Procesare: Care sunt exemplele de limitări identificate în anexa 3? Le-ați mai auzit/regăsit în alte texte, documentare, filme? Dacă da, unde?

(Recomandare: Tema poate fi folosită pentru a verifica modul în care noul text schimbă perspectiva asupra modului în care elevii o percep pe Otilia din prisma noilor informații.)

Anexa 1 - Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (21)

„- Tu nu cunoști viața, Felix – reluă Otilia ideea – pentru o fată reușita în viață nu e o chestiune de studiu și de energie. Admir inteligența și voința ta de bărbat, astea nu sunt bune și pentru o femeie. Rostul femeii este să placă, în afară de asta nu poate fi fericire!

-Ai dreptate, așa e – confirmă Felix – ea trebuie să placă bărbatului energic ca să-i dea gustul de a lupta.

-Nu știu cui trebuie să placă, știu însă că o femeie ignorată de bărbat e un monstru. Privește la biata Aurica. Singura noastră formă de inteligență, mai mult de instinct, e să nu pierdem cei câțiva ani de existență, vreo zece ani cel mult. Cât crezi tu că mai am de trăit, în înțelesul adevărat al cuvântului? Cinci, șase ani! Pe urmă, am să capăt cearcăne la ochi, zbârcituri pe obraz, o să devin agitată ca Aurica, imposibilă. Când ai venit tu eram o fetiță, și acum, după atât de scurt timp, sunt bătrână. Tu nu te pricepi în lucrurile astea, Felix. Voi la douăzeci și unu de ani sunteți copii, și la treizeci de ani abia vă însurați. Când voi avea treizeci de ani însă, pentru mine a început declinul. Pascalopol (nu te supăra că-i pronunț numele) e cam de vârsta tantei Aglae, și el este elegant și cu suflet tânăr, și te asigur că place la multe femei, iar Aglae e o babă. Succesul nostru în viață e o chestiune de viteză, iubite Felix."

(G. Călinescu, „Enigma Otiliei")

Criterii	Bărbați	Femei
calități	inteligență voință energie realizare în carieră întreținerea familiei	frumusețea atragerea bărbaților
maturitate	copii la 21 de ani; maturi abia la 30, când se căsătoresc	precoce viața unei femei durează aproximativ 10 ani, cât timp este în floarea vârstei, până la apariția ridurilor/cearcănelor
îmbătrânire	bărbații devin mai atrăgători odată cu înaintarea în vârstă [ex: Pascalopol - domn stilat]	femeile devin babe neatrăgătoare, succesul lor e o chestiune trecătoare [ex: Aglae - bătrână ursuză]

viața unei femei durează aproximativ 10 ani, cât timp este în floarea vârstei, până la apariția ridurilor/cearcănelor

îmbătrânire bărbații devin mai atrăgători odată cu înaintarea în vârstă

[ex: Pascalopol - domn stilat] femeile devin babe neatrăgătoare, succesul lor e o chestiune trecătoare

[ex: Aglae - bătrână ursuză]

Anexa 2 - Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (21)

Citește cu atenție textul de mai jos. Folosind metoda SINELG, notează pe măsură ce îl parcurgi, pe marginea lui, cu creionul, următoarele semne:

- o bifă (√) pentru informația știută;
- un plus (+) pentru o informație nouă;
- un minus (-) pentru o informație care contrazice ceea ce știai;
- un semn de întrebare (?) pentru ideile care ți se par neclare sau pentru aspectele despre care ai vrea să știi mai mult.

1. În Codul Civil din 1865 era prevăzută incapacitatea femeilor din punct de vedere politic, social și economic, având un statut asemănător minorilor și persoanelor cu incapacități mintale.

2. În 1923, intră în vigoare cea mai democratică dintre Constituțiile României din perioada precomunistă, însă aceasta nu dă drept de vot femeilor, dar menționează că acest drept va fi acordat la momentul oportun, printr-o lege specială.

3. În 1929, femeile dobândesc dreptul de vot în cadrul alegerilor locale. Constituția din 1938 și Legea electorală recunosc dreptul de vot femeilor care au împlinit vârsta de 30 de ani, dar în condiții de dictatură, acest drept nu a fost practic exercitat.

4. În 1946, prin Constituție se introduce dreptul de vot universal pentru populația majoră, indiferent de sex. Iar în 1948 se interzic orice forme de discriminare bazate pe sex.

Anexa 3 - Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (21)

„În volumul III al Amintirilor lui Radu D. Rosetti avem chiar un scurt inventar al principalelor tabuuri din epocă. De pildă, femeile de o anumită condiţie socială, fie nu făceau deloc şcoală, fiindcă averea le asigura viitorul, fie studiau exclusiv în particular, ca să nu se amestece cu „vulgul”. Indiferent la ce vârstă se căsătoreau, pentru femeile aristocrate de pe malurile Dâmboviţei era de neconceput să dea naştere copiilor în spitale, ci numai şi numai acasă, asistate de un medic şi o moaşă, alături de o parte a familiei. Până târziu, după începerea Primului Război Mondial, când au intervenit constrângerile refugiului în Moldova şi mentalitatea colectivă a mai suferit schimbări, reprezentantele „sexului frumos” (sau „slab”) – cum vreţi s-o luaţi – nu aveau voie să meargă pe jos, pe Podul Mogoşoaiei, să zicem, ci doar în trăsuri, dacă nu erau însoţite de soţ, de o rudă sau prietenă, ori măcar de o servitoare! Deopotrivă, ele nu puteau să intre într-un local, fără a se afla la braţul unui bărbat. Când se duceau la cumpărături, chiar şi într-un magazin de lux, aristocratele autohtone nu puteau fi singure, indiferent cine le însoţea. Noţiunea de „mers la serviciu”, ideea de a avea o „slujbă”, alta decât iniţiativele filantropice sau caritabile, erau de neconceput în cazul acestor doamne, care se fereau de amestecul claselor sociale...”

(Marius Petrescu, Femei și tabuuri la începutul secolului XX, fragment, https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/femei-si-tabuuri-la-inceputul-secolului-xx)

Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (22)

Adaptare după scenariul elaborate de Amalia Istrate – profesor de limba și literatura română, COLEGIUL NAȚIONAL „ALEXANDRU LAHOVARI”, Râmnicu Vâlcea

Titlu activitate: Stereotipuri, prejudecăți și discriminare în basmul cult „Povestea lui Harap- Alb”, de Ion Creangă

Concepte-cheie din domeniul educației media: Stereotipuri, prejudecăți, forme de discriminare, bias-uri cognitive)

Concepte-cheie din domeniul disciplinei: particularități de construcție a personajelor, relația dintre personaje, mijloace de caracterizare directă și indirectă; contextul cultural și evoluția mentalităților;

Relevant pentru: stereotipuri și preconcepții generale, mentalități și evoluția mentalităților, conceptul de antierou, călătoria cu caracter formator

Recomandat pentru clasa a X-a (Conținuturi: Proza scurtă. Basmul cult.)

Competențe specifice de la limba și literatura română:

2.2. Analiza principalelor componente de structură, de compoziţie şi de limbaj specifice textului narativ;

2.5. Folosirea unor modalităţi diverse de înţelegere şi de interpretare a textelor literare studiate.

Competențe specifice de educație media:

B.2.1 Dezvoltarea unor perspective echilibrate asupra conținuturilor transmise prin mijloacele de comunicare în masă, integrând conceptele-cheie dobândite în formarea parcursă ca instrumente de raportare critică la media;

B.2.5 Detectarea mesajelor încărcate de stereotipări, prejudecăți, discriminare, reprezentările șablonate ale lumii înconjurătoare;

D.1.1 Recunoașterea valorilor sociale evidente în diferite texte media;

D.1.4 Dezvoltarea unei atitudini echilibrate față de diversitate (grupuri sociale, persoane, opinii, valori, credințe) și reflectarea acestei credințe în mesajele distribuite în spațiul public; să înțeleagă modul în care aceste diferențe influențează raportarea la alcătuirea și decodificarea mesajelor;

Motivația (de ce?)

Abordarea temei este relevantă pentru a identifica elemente care țin de stereotipurile de gândire și de prejudecățile pe care le mai întâlnim și astăzi, deși schimbarea mentalităților este evidentă și este utilă în stimularea gândirii critice a elevilor, aceștia fiind capabili să identifice comportamente și atitudini ce pot duce ulterior la discriminare și să le evite sau să le corecteze.

Rezultate: La finalul lecției, elevii vor fi capabili să identifice stereotipurile de gândire și prejudecățile prezente în basmul cult „Povestea lui Harap-Alb", să observe evoluția mentalităților față de momentul scrierii basmului (1877), să conștientizeze rolul mecanismelor automate ale creierului, al stereotipurilor și al prejudecăților din societate și să aibă cunoștințe despre cadrul legislativ care apără drepturile cetățenilor.

Tema (ce?): Stereotipuri, prejudecăți și discriminare în basmul cult „Povestea lui Harap-Alb", de Ion Creangă

Evocare (5 minute)

Elevii sunt invitați să-și amintească mijloacele de caracterizare a personajelor și să identifice locul pe care protagoniștii din „Povestea lui Harap-Alb", de Ion Creangă, îl ocupă în economia basmului cult studiat.

Elevii sunt întrebați dacă au observat compartamente și atitudini ale personajelor care nu sunt conforme cu modul nostru actual de gândire și acțiune și li se cere să identifice câteva.

Realizarea/ Constituirea sensului (30 de minute)

Elevii sunt rugați să identifice sensul cuvintelor „stereotip", „prejudecată/ preconcepție" și „discriminare". Cu ajutorul Dex on-line, sunt verificate definițiile și sunt explicitate sensurile, solicitându-se elevilor să dea exemple din viața de zi cu zi de stereotipuri sau prejudecăți.

Întrebări adresate elevilor:

- Care sunt stereotipurile pe care le-ați identificat în basmul cult „Povestea lui Harap-Alb"? Ce trăsături de caracter ale personajelor ați identificat sau în ce tipologie le puteți incadra pe baza observațiilor voastre? Dați exemple de stereotipuri privitoare la condiția de mezin, la aspectul fizic, la condiția de femeie, legate de bătrâni etc. așa cum apar ele în text și așa cum le puteți sesiza și in societatea noastră.

- Există o relație între stereotipuri și prejudecăți? De ce sunt acestea periculoase pentru societate? La ce pot duce ele? – răspunsuri posibile: la discursul urii, la încălcarea drepturilor și libertăților altor persoane, la discriminare

Elevii sunt împărțiți în 5 grupe, după care primesc o fișă de lucru (Anexa 1). Fiecărei grupe i se alocă 3 personaje din basm, scopul fiind acela de a descoperi în replicile sau atitudinile personajelor exemple de stereotipuri, prejudecăți sau forme de discriminare, să numească o trăsătură de caracter relevantă și tipul de caracterizare (directă/ indirectă) identificat. De asemena, elevii trebuie să argumenteze alegerea făcută.

Profesorul ascultă exemplele și argumentele aduse de elevi.

Profesorul va prezenta elevilor câteva informații despre biasuri și stereotipuri.

Oamenii sunt programați să fie rezistenți la schimbarea opiniei. Ca urmare, o multitudine de procese psihologice complet sănătoase și normale ne fac să fim predispuși la erori, pentru că, odată instalate, stereotipurile și prejudecățile sunt persistente.

Creierul uman automatizează procese pentru a reduce cantitatea de timp și atenție necesară îndeplinirii unei sarcini. De exemplu, după ce am învățat cum să ne legăm șireturile sau să ne spălăm pe dinți nu ne mai gândim la cum să facem asta și gesturile se repetă în mod automat. Dar ce e bun pentru spălatul pe dinți, nu e tocmai bun pentru procese mai complicate. Astfel, creierul e obișnuit să facă scurtături pentru a ajunge la o concluzie, dar ce este eficient pentru automatizarea unor procese simple, nu este însă cea mai bună scurtătură când trebuie să navighezi prin stereotipuri. Stereotipurile există în societate încă de la nașterea noastră. Fără un efort conștient spre a le depăși, nu vom face altceva decât să le perpetuăm.

Reflecție (10 minute)

- La momentul scrierii basmului asemenea atitudini erau percepute ca prejudecăți sau forme de discriminare? Ce s-a schimbat? – răspunsuri posibile: modul în care gândim; oamenii au devenit mai toleranți; omenirea a învățat din greșelile trecutului etc.

- Considerați ca fiind utile infirmațiile primite în urma discuțiilor despre stereotipuri, prejudecăți și discriminare?

- Ce stereotipuri întâlniți în media? Cum credeți că vă afectează pe voi sau pe alții?

- Ce puteți face pentru a le evita?

Temă pentru elevi:

Redactați un text argumentativ, de cel puțin 150 de cuvinte, în care să vă exprimați opinia despre modul în care stereotipurile și prejudecățile pot duce la forme de discriminare în cadrul societății, valorificând basmul cult „Povestea lui Harap-Alb”, de Ion Creangă, dar și experiența voastră personală sau culturală.

Anexa 1 – Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (22)

Fișă de lucru – Particularități de construcție a personajelor. Relația dintre personaje

Stereotipuri. Prejudecăți. Discriminare

Nr. crt.	Personajul	Citatul/ fragmentul care indică o trăsătură relevantă	Trăsătura de caracter/ epitetul potrivit dedus din citate	Care dintre atitudini poate fi identificată drept stereotip/ prejudecată/ discriminare? Explicați!
1	Craiul	*„tace molcum”; „posomorât”; „Din trei feciori câţi are tata,* *nici unul să nu fie bun de nimica?!”; „să te fereşti de omul roş, iară mai ales de cel spân,*		
2	Împăratul Verde	*„împăratul Verde nu avea feciori, ci numai fete”; să-i trimită grabnic pe cel mai vrednic dintre nepoţi, ca să-l lase împărat în locul său după moartea sa;” „arde de bucurie că i-a venit nepotul”*		
3	Harap-Alb	*„roş cum îi gotca”; „boboc în felul său”;* (despre Sfânta Duminică) *„Ce vorbeşti în dodii, mătuşă? Tocmai de la una ca d-ta ţi-ai găsit să aştept eu ajutor?”;* (către cal) *„Ghijoagă urâcioasă ce eşti! din toţi caii, tocmai tu te-ai găsit să mănânci jăratic?”* (despre Spân) *„Dacă s-a aruncat în partea mâne-sa, ce-i vinovat el? Tata aşa a zis... [...] ca să mă feresc de omul roş, iară mai ales de cel spân, cât oi putea; să n-am de a face cu dânşii nici în clin, nici în mânecă; şi dacă n-ai fi spân, bucuros te-aş tocmi.”; „Din copilăria mea sunt deprins a asculta de tata”; „fecior de om viclean ce te găseşti”; ,, pui de viperă ce mi-ai fost”;* (calul către Harap-Alb) *„fii odată bărbat şi nu-ţi face voie rea”; „Parcă dracul vrăjeşte, de n-apuc bine a scăpa din una şi dau peste alta! Se vede că m-a născut mama într-un ceas rău”;*		

4	**Fiul cel mare al Craiului**	*„feciorul cel mai mare ia îndrăzneală şi zice: - Tată, eu cred că mie mi se cuvine această cinste, pentru că sunt cel mai mare dintre fraţi”; „se întoarnă ruşinat înapoi la tatu-său”; „tu nu eşti de împărat, nici împărăţia pentru tine”*		
5	**Sfânta Duminică**	*„babă gârbovită de bătrâneţe, care umbla după milostenie”;* (despre sine) *„gârbovă şi stremţuroasă”; „gârbova şi neputincioasa”;* (despre Harap-Alb) *„parcă nu te-aş fi crezut aşa slab de înger, dar, după cât văd, eşti mai fricos decât o femeie! Hai, nu mai sta ca o găină plouată!”; „aşa e lumea asta şi, de-ai face ce-ai face, rămâne cum este ea; nu poţi s-o întorci cu umărul, măcar să te pui în ruptul capului.”;*		
6	**Calul**	*„o răpciugă de cal, grebănos, dupuros şi slab, de-i numărai coastele”; „Ghijoagă urâcioasă: slăbătura cea de cal”; „calul odată zboară cu dânsul până la nouri şi apoi se lasă în jos ca o săgeată. După aceea mai zboară încă o dată până la lună şi iar se lasă în jos mai iute decât fulgerul. Şi unde nu mai zboară şi a treia oară până la soare”;* (către Harap-Alb) *„aşa am ameţit şi eu, stăpâne, când mi-ai dat cu frâul în cap, să mă prăpădeşti, şi cu asta am vrut să-mi răstorc cele trei lovituri. Vorba ceea: una pentru alta. Acum cred că mă cunoşti şi de urât şi de frumos, şi de bătrân şi de tânăr, şi de slab şi de puternic”*; (despre Spân): *„Şi unii ca aceştia sunt trebuitori pe lume câteodată, pentru că fac pe oameni să prindă la minte... Zi şi d-ta că ai avut să tragi un păcat strămoşesc. Vorba ceea: «Părinţii mănâncă aguridă, şi fiilor li se strepezesc dinţii.»”; „«Ce-i e scris omului în frunte-i e pus.»”*		

7	**Spânul**	*„prefăcut în alte straie, şi zice cu glas subţiratic şi necunoscut”; „tot de stăpâni calici mi-am avut parte. Şi vorba ceea: La calic slujeşti, calic rămâi”; „cu viclenia lui obicinuită”;* (către verișoarele sale) *„... d-voastră încă nu ştiţi ce-i pe lume. Dacă dobitoacele n-ar fi fost înfrânate, de demult ar fi sfâşiat pe om. Şi trebuie să ştiţi că şi între oameni cea mai mare parte sunt dobitoace, care trebuiesc ţinuţi din frâu, dacă ţi-i voia să faci treabă cu dânşii.”;* (despre Harap-Alb) *„Eu ştiu,moşule, că sluga-i slugă şi stăpânu-i stăpân”; „ce poam-a dracului e Harap-Alb aista!”;*		
8	**Gerilă**	*„o dihanie de om, care se pârpâlea pe lângă un foc de douăzeci şi patru de stânjeni de lemne şi tot atunci striga, cât îi lua gura, că moare de frig. Şi - apoi, afară de aceasta, omul acela era ceva de speriat; avea nişte urechi clăpăuge şi nişte buzoaie groase şi dăbălăzate. Şi când sufla cu dânsele, cea deasupra se răsfrângea în sus peste scăfârlia capului, iar cea dedesubt atârna în jos, de-i acoperea pântecele. Şi, ori pe ce se oprea suflarea lui, se punea promoroaca mai groasă de-o palmă. Nu era chip să te apropii de dânsul, că aşa tremura de tare, de parcă-l zghihuia dracul. Şi dac-ar fi tremurat numai el, ce ţi-ar fi fost? Dar toată suflarea şi făptura de primprejur îi ţineau hangul: vântul gemea ca un nebun, copacii din pădure se văicărau, pietrele ţipau, vreascurile ţiuiau şi chiar lemnele de pe foc pocneau de ger. Iară veveriţele, găvozdite una peste alta în scorburi de copaci, suflau în unghii şi plângeau în pumni, blestemându-şi ceasul în care s-au născut. Mă rog, foc de ger era: ce să vă spun mai mult!”*		

9	**Flamanzilă**	*„altă drăcărie şi mai mare: o namilă de om mânca brazdele de pe urma a 24 de pluguri şi tot atunci striga în gura mare că crapă de foame."*		
10	**Setilă**	*„altă minunăţie şi mai mare: o arătare de om băuse apa de la 24 de iazuri şi o gârlă pe care umblau numai 500 de mori şi tot atunci striga în gura mare că se usucă de sete."*		
11	**Ochilă**	*„altă minunăţie şi mai minunată: o schimonositură de om avea în frunte numai un ochi, mare cât o sită şi, când îl deschidea, nu vedea nimica; da chior peste ce apuca. Iară când îl ţinea închis, dar fie zi, dar fie noapte, spunea că vede cu dânsul în măruntaiele pământului.", „vestitul Ochilă, frate cu Orbilă, văr primare cu Chiorilă, nepot de soră lui Pândilă, din sat de la Chitilă, peste drum de Nimerilă"*		
12	**Păsări-Lăți-Lungiă**	*„Să-i zici Păsărilă... nu greşeşti; să-i zici Lăţilă... nici atâta; să-i zici Lungilă... asemene; să-i zici Păsări-Lăţi-Lungilă, mi se pare că e mai potrivit cu năravul şi apucăturile lui, zise Harap- Alb, înduioşat de mila bietelor păsări. Se vede că acesta-i vestitul Păsări-Lăţi-Lungilă, fiul săgetătorului şi nepotul arcaşului; brâul pământului şi scara cerului; ciuma zburătoarelor şi spaima oamenilor, că altfel nu te pricepi cum să-i mai zici. — Râzi tu de mine, râzi, Harap-Alb, zise atunci Păsări-Lăţi- Lungilă, dar mai bine ar fi să râzi de tine, căci nu ştii ce păcat te paşte. Chiteşti că fata împăratului Roş numai aşa se capătă? Poate n-ai ştiinţă ce vidmă de fată e aceea, când vrea, se face pasăre măiastră, îţi arată coada, şi ia-i urma dacă poţi! De n-a fi şi unul ca mine pe-acolo, degeaba vă mai bateţi picioarele ducându-vă."*		

13	**Împăratul Roș**	*„cică era un om pâclişit şi răutăcios la culme: nu avea milă de om nici cât de un câine. Dar vorba ceea: «La unul fără suflet trebuie unul fără de lege.»”; „îngrozit”, „îi asculta cu dezgust şi numai înghiţea noduri”;*		
14	**Fata Împăratului Roș**	*„o farmazoană cumplită”; „ce vidmă de fată e aceea, când vrea, se face pasăre măiastră, îţi arată coada, şi ia-i urma dacă poţi!”; „D-apoi fetişoara lui; a zis dracul şi s-a făcut; bucăţică ruptă tată-său în picioare, ba încă şi mai şi. Vorba ceea: «Capra sare masa, şi iada sare casa.»”;*		
15	**Fetele Împăratului Verde**	*„li s-a făcut milă de dânsul şi au zis Spânului cu binişorul”; „Vere, nu faci bine ceea ce faci. Dacă este că a lăsat Dumnezeu să fim mari peste alţii, ar trebui să avem milă de dânşii, că şi ei, sărmanii, sunt oameni!”; „Dar cum erau să iasă ele cu vorba înaintea tatălui lor?”;*		

Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (23)

Adaptare după scenariul elaborat de Georgeta-Mihaela Dediu, profesor de limba și literatura română, COLEGIUL NAȚIONAL „GIB MIHĂESCU”, Drăgășani

Titlu activitate: Condiția femeii în romanul Ion de Liviu Rebreanu

Concepte-cheie din domeniul educației media: mecanisme automate ale creierului (stereotipuri și prejudecăți, bias-uri cognitive)

Concepte-cheie din domeniul disciplinei (dacă este cazul): textul literar, situarea unei opere în contextul cultural, elemente de portret al epocii

Relevant pentru: stereotipuri de gen, elemente de mentalitate a epocii

Recomandat pentru clasa a X-a (Conținuturi: Roman – realist, obiectiv)

Competențe specifice de la limba și literatura română:

2.3. Analiza principalelor componente de structură, de compoziţie şi de limbaj specifice textului narativ;

2.6. Folosirea unor modalităţi diverse de înţelegere şi de interpretare a textelor literare studiate.

Competențe specifice de educație media:

B.2.1 Dezvoltarea unor perspective echilibrate asupra conținuturilor transmise prin mijloacele de comunicare în masă, integrând conceptele-cheie dobândite în formarea parcursă ca instrumente de raportare critică la media;

B.2.5 Detectarea mesajelor încărcate de stereotipări, prejudecăți, discriminare, reprezentările șablonate ale lumii înconjurătoare;

D.1.1 Recunoașterea valorilor sociale evidente în diferite texte media;

D.1.4 Dezvoltarea unei atitudini echilibrate față de diversitate (grupuri sociale, persoane, opinii, valori, credințe) și reflectarea acestei credințe în mesajele distribuite în spațiul public; să înțeleagă modul în care aceste diferențe influențează raportarea la alcătuirea și decodificarea mesajelor.

Motivația (de ce?)

Lecția este valoroasă pentru că stimulează gândirea critică și reflexivă a elevilor, le dezvoltă competența de comprehensiune a textului și îi ajută să conștientizeze contextul cultural al unei epoci, prin analiza stereotipurilor de gen prezente în societate la momentul respectiv. În plus, elevii vor fi familiarizați cu semnificația

reacțiilor automate ale creierului și vor înțelege cum influențează acestea modul în care ne raportăm la mesajele pe care le primim.

Rezultate: După această secvență elevii vor identifica în opera studiată stereotipuri de gen, vor înțelege contextul cultural al apariției romanului ce ilustrează apariția realismului (oglindire a vieții sociale) și vor înțelege rolul mecanismelor automate ale creierului, stereotipurilor și prejudecăților de gen în relațiile sociale.

Tema (ce?): Condiția femeii la începutul secolului al XIX-lea în romanul „Ion" de Liviu Rebreanu

Evocare (10 minute)

Introducere: Elevii sunt invitați să răspundă la următoarele întrebări pe baza următorului citat:

„Cine l-a pus pe bărbat să-și facă legi și obiceiuri nedrepte, să-și cultive duhul său și să lase întru neștiință pe al aceleia care o să-i fie nedezlipit tovarăș al vieții?… Trebuie să sufere viclenia celui robit, căci puțini sunt robii care își binecuvintează jugul" (Ion Heliade Rădulescu, 1837)

- Care credeți că sunt tratamentele nedrepte la care sunt supuse femeile în sec. al XX-lea?
- Există diferențieri în ceea ce privește starea materială a bărbaților/femeilor?
- Sunt femeile „înrobite" din cauza iubirii sau căsătoriei?
- Care credeți că este greutatea cu care se confruntă cel mai adesea femeile, indiferent de timpurile în care trăiesc?
- La ce opere vă gândiți după citirea acestui citat ce aparține lui I.H. Rădulescu?

Realizarea/Constituirea sensului (30 de minute)

Elevii sunt invitați să dea exemple de stereotipuri despre femeie, pornind de la discuția anterioară și de la imaginea Anei în roman.

- Care sunt stereotipurile despre femei pe care le regăsiți în opera literară? Puteți numi alte stereotipuri despre femei pe care le cunoașteți, care au apărut de-a lungul istoriei? Dar despre bărbați?
- Care sunt stereotipurile, ce definiție cunoașteți?
- În ce context v-ați mai întâlnit cu această definiție sau cu discuția despre stereotipuri?

Se reactualizează noțiunile referitoare la stereotipizarea de gen: poate limita dezvoltarea talentelor naturale și a capacităților fetelor și băieților, femeilor și bărbaților, precum și experiențele lor educaţionale și profesionale și oportunităților lor în viață în general. Stereotipurile despre femei sunt atât cauza, cât și consecința unor atitudini, valori, norme și prejudecăți adânc înrădăcinate împotriva femeilor. Se folosesc pentru a justifica și a menține relațiile istorice de putere ale bărbaților asupra femeilor, precum și atitudinile sexiste care împiedică promovarea femeilor.

Elevii primesc o fișă de lucru (Anexa 1), apoi completează tabelul cu stereotipurile de gen identificate pentru femei și bărbați pe criterii de gen ținând cont de rolul femeii în sec. al XX-lea.

Profesorul discută cu elevii rezultatele sarcinii de lucru, reliefând așteptările diferite ale societății în funcție de gen.

- Care sunt stereotipurile identificate pentru femei? Dar pentru bărbați? Sunt ele diferite între epoci, ori le regăsim și astăzi?
- Cum afectează aceste stereotipuri evoluția reprezentanților genului respectiv în universul literar, dar în realitatea zilelor noastre?
- Considerați că în sec. al XXI- lea femeile au mai multe drepturi sau responsabilități?
- Există discriminare între femei-bărbați?

Profesorul va fixa câteva informații despre biasuri și stereotipuri.

„Oamenii sunt programați să fie rezistenți la schimbarea opiniei. Ca urmare, o multitudine de procese psihologice complet sănătoase și normale ne fac să fim predispuși la erori, pentru că, odată instalate, stereotipurile și prejudecățile sunt persistente.

Creierul uman automatizează procese pentru a reduce cantitatea de timp și atenție necesară îndeplinirii unei sarcini. De exemplu, după ce am învățat cum să ne legăm șireturile sau să ne spălăm pe dinți nu ne mai gândim la cum să facem asta și gesturile se repetă în mod automat. Dar ce e bun pentru spălatul pe dinți, nu e tocmai bun pentru procese mai complicate. Astfel, creierul e obișnuit să facă scurtături pentru a ajunge la o concluzie, dar ce este eficient pentru automatizarea unor procese simple, nu este însă cea mai bună scurtătură când trebuie să navighezi prin stereotipuri. Stereotipurile există în societate încă de la nașterea noastră. Fără un efort conștient spre a le depăși, nu vom face altceva decât să le perpetuăm.”

Reflecție (10 minute)

Set de întrebări pentru profesor:

- Cu ce stereotipuri vă întâlniți cel mai des în media? Cu ce stereotipuri vă confruntați personal? Cum vă afectează?
- Care sunt tipurile de informații pe care le considerați utile ca urmare a acestei lecții?
- Care sunt elementele pe care le-ați învățat/descoperit pe durata lecției la care veți fi mai atenți pe viitor? Care sunt elementele care pot produce și anumite schimbări în comportamentul vostru?

Anexa 1 Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media

Citește cu atenție fragmentele următoare și identifică perspectiva naratorului asupra evenimentelor din viața personajelor. Trece în tabel atitudinea/starea fiecărui personaj în ceea ce privește legământul făcut:

„-D-apoi cu fata ce să fac eu, bade Vasile? se ridică atunci şi Ion aprins. Spune-mi d-ta, ce să fac? Am eu avere ca d-ta, am eu pământ? Ori d-ta vrei să ne băgăm slugi amândoi ca să nu pierim de foame?...

-Dac-ai socotit să-ţi baţi joc de fată ca să-mi smulgi moşia, apoi rău te-ai socotit, că nu ţi-ai găsit omul…

În clipa următoare Ion, Zenobia, şi Glanetaşu protestară indignaţi, acoperind îndemnurile la cumpătare ale preotului…De-abia acum se rupse gheaţa aievea şi se încinse o vorbărie de vreo trei ceasuri, aici apropiindu-se, aici gata să se ia de păr, ca peste un minut să se mulcomească iar. Numai Ana tăcea mâlc şi suspina, ca o osândă care-şi aşteaptă verdictul.

În sfârşit, Vasile Baciu consimţi să dea cinci locuri şi o pereche de boi, dar pământurile să fie scrise pe numele Anei. Ion însă ţinea morţiş că-i trebuie toată moşia, deoarece Baciu nu mai e în stare să o muncească, fiind cam bătrân, şi încredinţându-l că, drept recunoştinţă, îi va purta de grijă şi nu-i va ieşi niciodată din cuvânt.(…)

Nunta ţinu trei zile, după obicei…

De-abia acum înţelese Ion că împreună cu pământul trebuie să primească şi pe Ana ….În aceeaşi vreme genunchii lui atingeau genunchii Floricăi, pe care Ana şi-o alesese druşcă cu Margareta lui Cosma Ciocănaş….

Când se isprăvi jocul miresei, Briceag începu o Someşană piperată…Ion jucă iar cu Florica…închipuindu-şi că Florica e mireasa lui…Deodată îi şopti cu ochii înflăcăraţi:

- Numai tu mi-eşti dragă în lume, Florică, auzi tu?

În aceeaşi clipă Ana tresări ca muşcată de viperă. Se porni deodată pe un plâns amar…

Ion aşezându-se mai târziu lângă ea, îi zise nepăsător:

- Amu ce te mai boceşti? Că doar nu mergi la spânzurătoare….

- Norocul meu, norocul meu! Murmură Ana mai îndurerată."

„Dar sărbătorile trecură ca părerea şi logodna Laurei bătu la uşă. …Adevărat că George nu cerea nici un ban nici altfel de zester…Logodna se încheie cu o masă împărătească ."

VASILE BACIU	**ION**	**ANA**
ORGOLIU	ORGOLIU	NELINIȘTE
AUTORITATE	AUTORITATE	TRISTEȚE
INDIGNARE	NEPĂSARE	SUSPANS
COMPROMIS	VICLENIE	UMILINȚĂ
NEMULȚUMIRE	PATIMĂ	RESEMNARE

11

Dezinformarea. Verificarea informației

„Haosul informațional” include trei mari tipologii (Claire Wardle, 2017):

- Informare greșită: atunci când se diseminează informație falsă, dar nu există intenția de a face rău.
- Dezinformare: atunci când se diseminează informație falsă, știind că ea este falsă, cu scopul de a face rău.
- Informare malignă: atunci când se diseminează informație adevărată,cu scopul de a face rău. De cele mai multe ori poate fi vorba de informație care era privată, dar este scoasă în spațiul public (revenge porn, hărțuire, discurs instigator la ură etc).

Verificarea informației urmărește pașii deconstrucției de mesaj, prin două tehnici principale – căutarea verticală și căutarea laterală. Se verifică sursa, autorul, conținutul, formatul și se extrage scopul mesajului în urma analizei – în primă fază, în interiorul mesajului, apoi, consultând și alte surse.

Infuzarea conceptelor de dezinformare și verificarea informației contribuie la dezvoltarea gândirii critice, pregătind elevii să recunoască dacă un mesaj este construit cu intenția de a dezinforma încă de la simpla analiză a formei mesajului, pentru ca ulterior să descopere și intenția din spatele acestuia prin analiza în profunzime.

Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (24)

Adaptare după scenariul elaborat de Luminița Sfara – profesor de limba și literatura română, LICEUL TEOLOGIC PENTICOSTAL BAIA MARE, Baia Mare

Titlu activitate: „Gura satului” – dezinformarea, text de suport: „Ion” de Liviu Rebreanu

Concepte-cheie din domeniul educației media: libertatea de exprimare, dezinformarea

Concepte-cheie din domeniul disciplinei: analiza textului literar

Relevant pentru: dezinformare; receptarea si analiza unui mesaj scris

Recomandat pentru clasa a X-a (Conținuturi: Roman – realist, obiectiv)

Competențe specifice de la limba și literatura română:

1.1. Identificarea particularităţilor şi a funcţiilor stilistice ale limbii în receptarea diferitelor tipuri de texte;

1.2. Receptarea adecvată a sensului / sensurilor unui mesaj transmis prin diferite tipuri de texte orale sau scrise;

2.4. Folosirea unor modalităţi diverse de înţelegere şi de interpretare a textelor literare studiate

Competențe specifice de educație media:

B.2.2 Utilizarea într-o manieră reflectivă a instrumentelor de cercetare a mesajelor (comparare surse, interpretarea situațiilor, autentificarea informațiilor, distincția dintre fapte și opinii, plasare în contexte spațio-temporale adecvate) pentru a verifica validitatea, credibilitatea și calitatea conținuturilor;

B.2.6 Dezvoltarea abilității de a decoda știrile și informații false, pozițiile tendențioase sau partizane și să le gestioneze adecvat.

Motivația (de ce?)

Lecția contribuie la conștientizarea elevilor în legătură cu forme de dezinformare, utilizând ca suport romanul „Ion” de Liviu Rebreanu.

Rezultate: După această secvență elevii vor putea să identifice trăsăturile specifice realismului în romanul Ion și să diferențieze între cele trei tipuri de haos informațional.

Tema (ce?): Comunicarea în satul transilvănean

Evocare (10 minute)

Brainstorming

Elevii sunt solicitați să explice sensul sintagmei „gura satului” și să menționeze sinonime. Elevilor li se solicită să numească trei caracteristici ale comunității rurale reprezentată prin sintagma „gura satului”. De ex., capacitatea de a raspândi în timp record o veste, denaturarea adevărului, păstrarea în memoria colectivă a unui eveniment pentru mult timp etc.

Realizarea sensului (30 de minute)

Elevii sunt solicitați să urmărească lectura profesorului.

Se citesc două fragmente din romanul Ion, mai exact, secvența care surprinde modul în care, după ce Ion se bate cu George Bulbuc, la scurt timp, femeile din sat răspândesc diverse informații privind consecințe ale bătăii care nu corespund deloc cu realitatea. Acestea interpreteaza greșit faptul că Toma Bulbuc trece pe la casa preotului. Femeile răspândesc zvonuri că George trage să moară sau chiar ar fi murit.

Al doilea fragment este cel în care Titu Herdelea urmărește ocazia de a fi martorul încăierării iminente dintre Ion si George, ratează scena, dar află de la cârciumă cele petrecute, după care relatează evenimentul în Jidovița adăugând detalii picante pentru a stârni interesul.

Elevii identifică modul în care comunitatea se raportează la un anumit eveniment, denaturând adevărul.

Se notează evenimentul și variantele pe care femeile din sat le emit, dezinformând comunitatea. Elevii sunt socitați să definească acest fenomen.

Se redactează și se explica diferența dintre dezinformare, informare greșită și informare malignă. (Anexa 1)

Elevii sunt solicitați să identifice informațiile în funcție de efectele pe care acestea le produc în comunitatea satului Pripas.

- Cum vor influența aceste zvonuri imaginea lui Ion?

Reflecție (10 minute)

Elevii sunt solicitați să numească situații din viața reală în care s-au întâlnit cu zvonuri sau dezinformare.

- Unde ați întâlnit mesaje de dezinformare?
- Ce ați făcut atunci când ați realizat că sunt mesaje de dezinformare?

- De ce este important să nu distribuim mesaje care dezinformează? Ce fel de consecințe credeți că pot avea ele în comunitățile noastre?

Anexa 1 - Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (24)

Dezinformarea nu este un fenomen nou. Din momentul în care oamenii au început să schimbe informații între ei, au apărut și zvonurile, minciunile și tentativele de a influența comportamentul altor oameni sau comunități. Elementele de noutate vin din ușurința cu care acum oricine poate produce conținut fals sau înșelător și din viteza cu care se poate răspândi, fără granițe.

„Haosul informațional" include trei mari tipologii (Claire Wardle, 2017):

- Informare greșită: atunci când se diseminează informație falsă, dar nu există intenția de a face rău.
- Dezinformare: atunci când se diseminează informație falsă, știind că ea este falsă, cu scopul de a face rău.

Informare malignă: atunci când se diseminează informație adevărată,cu scopul de a face rău. De cele mai multe ori poate fi vorba de informație care era privată, dar este scoasă în spațiul public (revenge porn, hărțuire, discurs instigator la ură etc).

Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (25)

Adaptare după scenariul elaborat de Voicuța Voicu – profesor de limba și literatura română, COLEGIUL NAȚIONAL "ALEXANDRU IOAN CUZA", Focșani

Titlu activitate: Dezinformarea

Concepte-cheie din domeniul educației media: gândire critică, verificarea informațiilor, mecanismele dezinformării

Concepte-cheie din domeniul disciplinei: funcția conativă, funcția referențială, mesaje din domeniul audio-vizualului, text nonliterar.

Relevant pentru: biografia autorilor

Recomandat pentru clasa a X-a (Conținuturi: Textul dramatic. Comedia)

Competențe specifice de la limba și literatura română:

1.3. Identificarea particularităţilor şi a funcţiilor stilistice ale limbii în receptarea diferitelor tipuri de texte;

1.4. Receptarea adecvată a sensului / sensurilor unui mesaj transmis prin diferite tipuri de texte orale sau scrise;

2.5. Folosirea unor modalităţi diverse de înţelegere şi de interpretare a textelor literare studiate

Competențe specifice de educație media:

A.2 2 Utilizarea de surse multiple de documentare, socializare, relaționare, recreere, precum și instrumente de căutare (online) avansate;

A.2.4 Dezvoltarea de proprii strategii de căutare, să știe cum și unde să localizeze informația de care au nevoie (aflată fie în manual, cărți, resurse suplimentare, tipărite sau digitale sau în alte forme de expresie media etc.);

B.2.2 Utilizarea într-o manieră reflexivă a instrumentelor de cercetare a mesajelor (comparare surse, interpretarea situațiilor, autentificarea informațiilor, distincția dintre fapte și opinii, plasare în contexte spațio-temporale adecvate) pentru a verifica validitatea, credibilitatea și calitatea conținuturilor;

B.2.6 Decodificaerea știrilor și informații false, pozițiile tendențioase sau partizane și să le gestioneze adecvat.

Motivația

Lecția vizează stimularea gândirii critice, formarea și dezvoltarea competențelor de identificare și analiză a mesajelor media, precum și dezvoltarea competenței de a se informa din surse multiple.

Rezultate: După această secvență, participanții vor putea să distingă între diferite tipuri de mesaje, să analizeze produsele media pentru a identifica scopul mesajului, să acorde atenție contextului în care a fost transmis un mesaj.

Tema: Caragiale și acuzația de plagiat

Evocare (5 minute)

După studierea comediei „O scrisoare pierdută” de I.L. Caragiale, elevii sunt rugați să reamintească temele identificate în creația dramaturgului. Vor fi dirijați, făcându-se trimitere și la celelalte comedii, precum și la schițe, să constate frecvența motivului literar al scrisorii/ bilețelului/ telegramei în scrierile sale ca o reflectare a unei societăți corupte, în care funcționează „lanțul slăbiciunilor”, o societate imorală și ușor influențabilă. Acuzând imoralitatea vieții politice, Caragiale atrage atenția și asupra rolului presei în dinamica societății. Nu întâmplător comedia „O scrisoare pierdută” se deschide prin citirea unui articol de presă și face frecvent trimitere la ziarul lui Cațavencu prin care opinia publică poate fi influențată.

Realizarea sensului (40 de minute)

Activitatea 1: Discuție facilitată (5 minute)

Elevilor li se va dezvălui faptul că în anul 1901, la data de 30 noiembrie, în „Revista literară” apare un articol intitulat „Domnul Caragiale”, în care dramaturgul este acuzat că a plagiat drama „Năpasta” după piesa „Nenorocul” scrisă de autorul ungur Kemeny Istvan. Articolul este semnat de Constantin Alexandru Ionescu, știut sub numele Caion.

Set de întrebări (brainstorming):

- Ce efect credeți că a avut apariția acestui articol?
- Poate avea apariția unui astfel de articol legătură cu scrierile lui Caragiale?
- Cine ar fi avut de câștigat în urma apariției articolului?

Activitatea 2 (20 minute)

Elevii primesc anexa 1 cu o parte din articolul lui Caion și le sunt indicate următoarele sarcini:

- Analiza limbajului utilizat
- Identificarea atitudinii autorului față de Caragiale
- Identificarea atitudinii autorului față de receptorii operei lui Caragiale
- Analiza propriilor trăiri la citirea fragmentului (li se va solicita să compare imaginea lor despre Caragiale cu cea creată de Caion).
- Căutarea pe internet, individual, sau pe perechi, a mai multor informații despre acuzația de plagiat adusă lui Caragiale.

Întrebări:

- Ce ați aflat în urma căutărilor voastre?
- Ce termeni ați folosit la căutare?
- Ce surse ați accesat?
- Ați accesat mai mult de o sursă?
- Care este concluzia voastră cu privire la acuzațiile aduse lui Caragiale?

Vor fi ascultate răspunsurile copiilor, iar profesorul le va spune că și Ion Luca Caragiale a căutat drama lui Istvan Kemeny, însă a descoperit că totul a fost inventat de către Ionescu – Caion, astfel că a decis să-l dea în judecată pe jurnalist pentru defăimare. Dramaturgul l-a avut ca avocat pe Barbu Ștefănescu Delavrancea.

- Care credeți că a fost rezultatul?

Elevii sunt rugați să caute surse pentru a se informa cu privire la rezultatul procesului.

Astfel, vor afla că în timpul procesului, Caion a recunoscut faptul că a inventat totul, că Istvan Kemeny nu există şi că toate acuzaţiile pe care i le-a adus lui Caragiale au fost nefondate. Marele dramaturg a câştigat procesul, iar, în primă fază, Caion a fost condamnat la trei luni de închisoare corecţională, amendat cu 500 de lei şi obligat la plata a 10.000 de lei cu titlu de despăgubiri civile. Acesta a făcut recurs, fiind achitat în urma unui nou proces, la care s-au vândut bilete ca la teatru.

Profesorul le va specifica elevilor că discuțiile avute conduc spre un concept din educația media- dezinformarea. Li se vor prezenta tipurile de dezinformare (Anexa 2), fiind rugați să identifice tipul prezent în cazul acuzației de plagiat.

De asemenea, sunt îndemnați să analizeze scopul mesajului. De ce a apărut un astfel de articol?

Reflecție (10 minute)

- Care sunt tipurile de informații pe care le considerați utile ca urmare a acestei lecții?
- Care sunt elementele pe care le-ați descoperit pe parcursul activității la care veți fi mai atenți pe viitor?
- Cum puteți folosi informațiile pe care le-ați aflat astăzi despre dezinformare în viața de zi cu zi?
- Când este necesar să verificăm o informație înainte de a îi da crezare?
- Cum credeți că a reacționat Caragiale la aflarea rezultatului procesului?

Tema:

Căutați informații privitoare la proces și aflați ce a făcut Caragiale în urma verdictului.

Anexa 1 - Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (25)

„Când năzbâtioşii aceia de locuitori ai Galiei pătrunseseră taman în Roma şi erau cât pe-aci să urce şi treptele Capitoliului, locuitorii cetăţii eterne fugiseră ca puii de potârniche pe unde Dumnezeu găsiseră. O speţă ciudată de oameni rămase locului, aceştia fură senatorii, care credeau în mintea lor de mandarini că bărbile lor albe vor impune respect barbarilor; s-a întâmplat însă tocmai altfel: cu bărbi cu tot au fost morfoliţi de către neciopliţii aceia de năvălitori. Acea speţă de mandarini înfloreşte şi în literatura noastră şi unul dintre ei este şi domnul Caragiale. Bea domnul Caragiale, lumea zice că face spirit; varsă domnul Caragiale din pricina vinului, lumea zice că face spirit; poate că dă spirt afară, dar spirit ne-a ferit Domnul sfânt să vedem. Când înjură domnul Caragiale, iarăşi lumea aplaudă şi zice că dumnealui face satiră populară. Poate n-om fi noi populari şi d-aia nu prea apreciem meritul acestui domn, care întreaga sa viaţă n-a făcut decât spirit, care e un fel de surogat de alcool”.

Anexa 2 - Scenariu de infuzare a conceptelor de educație media (25)

Dezinformarea nu este un fenomen nou. Din momentul în care oamenii au început să schimbe informații între ei, au apărut și zvonurile, minciunile și tentativele de a influența comportamentul altor oameni sau comunități. Elementele de noutate vin din ușurința cu care acum oricine poate produce conținut fals sau înșelător și din viteza cu care se poate răspândi, fără granițe.

„Haosul informațional" include trei mari tipologii (Claire Wardle, 2017):

- Informare greșită: atunci când se diseminează informație falsă, dar nu există intenția de a face rău.
- Dezinformare: atunci când se diseminează informație falsă, știind că ea este falsă, cu scopul de a face rău.
- Informare malignă: atunci când se diseminează informație adevărată,cu scopul de a face rău. De cele mai multe ori poate fi vorba de informație care era privată, dar este scoasă în spațiul public (revenge porn, hărțuire, discurs instigator la ură etc).

Colectivul de autori

Nicoleta Ionescu - profesor de limba și literatura română, LICEUL TEORETIC „JEAN MONNET”, București

Cristina Suciu – profesor de limba și literatura română, COLEGIUL NAȚIONAL „GEORGE COȘBUC”, Năsăud

Cristina Telea-Comnea, profesor de limba și literatura română, COLEGIUL NAȚIONAL „MIHAI VITEAZUL”, Sf. Gheorghe, Covasna

Gabriela Sermeșan – profesor de limba și literatura română, COLEGIUL NAȚIONAL „GEORGE COȘBUC”, Năsăud

Lavinia Dumitrescu – profesor de limba și literatura română, COLEGIUL NAȚIONAL DE INFORMATICĂ „TUDOR VIANU”, București

Alina Molnar – profesor de limba și literatura română, COLEGIUL NAȚIONAL „LIVIU REBREANU”, Bistrița

Teodora Roșca - profesor de limba și literatura română, COLEGIUL NAȚIONAL BILINGV „GEORGE COȘBUC”, București

Felicia Urucu – profesor de limba și literatura română, LICEUL TEORETIC „MARIN PREDA”, București

Adriana Dudaș-Vasile – profesor de limba și literatura română, COLEGIUL NAȚIONAL „TRAIAN LALESCU”, Reșița

Anamaria Ghiban – profesor de limba și literatura română, LICEUL TEORETIC DE INFORMATICĂ „GRIGORE MOISIL”, Iași

Alina Roman – profesor de limba și literatura română, COLEGIUL NAȚIONAL „MIHAI VITEAZUL”, Slobozia

Cristina-Claudia Bîjnea – profesor de limba și literatura română, LICEUL TEHNOLOGIC ELECTROTIMIȘ, Timișoara

Maria Popa – profesor de limba și literatura română, COLEGIUL NAȚIONAL PEDAGOGIC „MIHAI EMINESCU”, Târgu Mureș

Andreea Matei – profesor de limba și literatura română, COLEGIUL ECONOMIC „VIRGIL MADGEARU”, București

Alina Cosma – profesor de limba și literatura română, Colegiul Național „Dimitrie Cantemir”, Onești

Voicuța Voicu – profesor de limba și literatura română, COLEGIUL NAȚIONAL "ALEXANDRU IOAN CUZA", Focșani

Luminița Sfara – profesor de limba și literatura română, LICEUL TEOLOGIC PENTICOSTAL BAIA MARE, Baia Mare

Maria Epatov - profesor de limba și literatura română, COLEGIUL NAȚIONAL „EUDOXIU HURMUZACHI”, Rădăuți

Georgeta-Mihaela Dediu, profesor de limba și literatura română, COLEGIUL NAȚIONAL „GIB MIHĂESCU”, Drăgășani

Amalia Istrate – profesor de limba și literatura română, COLEGIUL NAȚIONAL „ALEXANDRU LAHOVARI”, Râmnicu Vâlcea

Camelia Mancu – profesor de limba și literatura română, COLEGIUL NAȚIONAL „B. P. HASDEU”, Buzău

Sorina Duică – profesor de limba și literatura română, COLEGIUL NAȚIONAL „MIHAI EMINESCU”, Oradea

Cristina David – profesor de limba și literatura română, COLEGIUL NATIONAL ION MAIORESCU, Giurgiu

Luminița Lupu – profesor de limba și literatura română, COLEGIUL NAȚIONAL „ALEXANDRU IOAN CUZA”, Galați

Mihaela Daniela Cîrstea – profesor de limba și literatura română, COLEGIUL NAȚIONAL „VIRGIL MADGEARU”, București

Acest ghid de bune practici s-a născut din dorința de a celebra eforturile cadrelor didactice absolvente ale cursului „Introducere în educația media”, organizat de Centrul pentru Jurnalism Independent. Scopul său este de a prezenta diverse exemple de infuzare a conceptelor de educație media la clasă, create de profesorii din Programul de Educație Media, pentru disciplina Limba și literatura română (liceu).

Ghidul cuprinde informații teoretice despre diferite concepte centrale în educația media, abordate integrat printr-o serie de materiale care aduc aplicabilitate reală la clasă, în strânsă corelare cu conținuturile specifice disciplinei Limba și literatura română.

Ne dorim ca acest ghid să vină în sprijinul cadrelor didactice în planificarea activității la clasă, în vederea transmiterii mesajului educației media mai departe către elevi. Așa cum vedem noi lucrurile, rolul profesorului este esențial în facilitarea dezvoltării de competențe de literație media la elevi, iar de la aceștia mai departe către toată societatea.

